

CIMELIA

Qu

4922

lat. long.

Faunfeus

DE CONTRDVERSIS

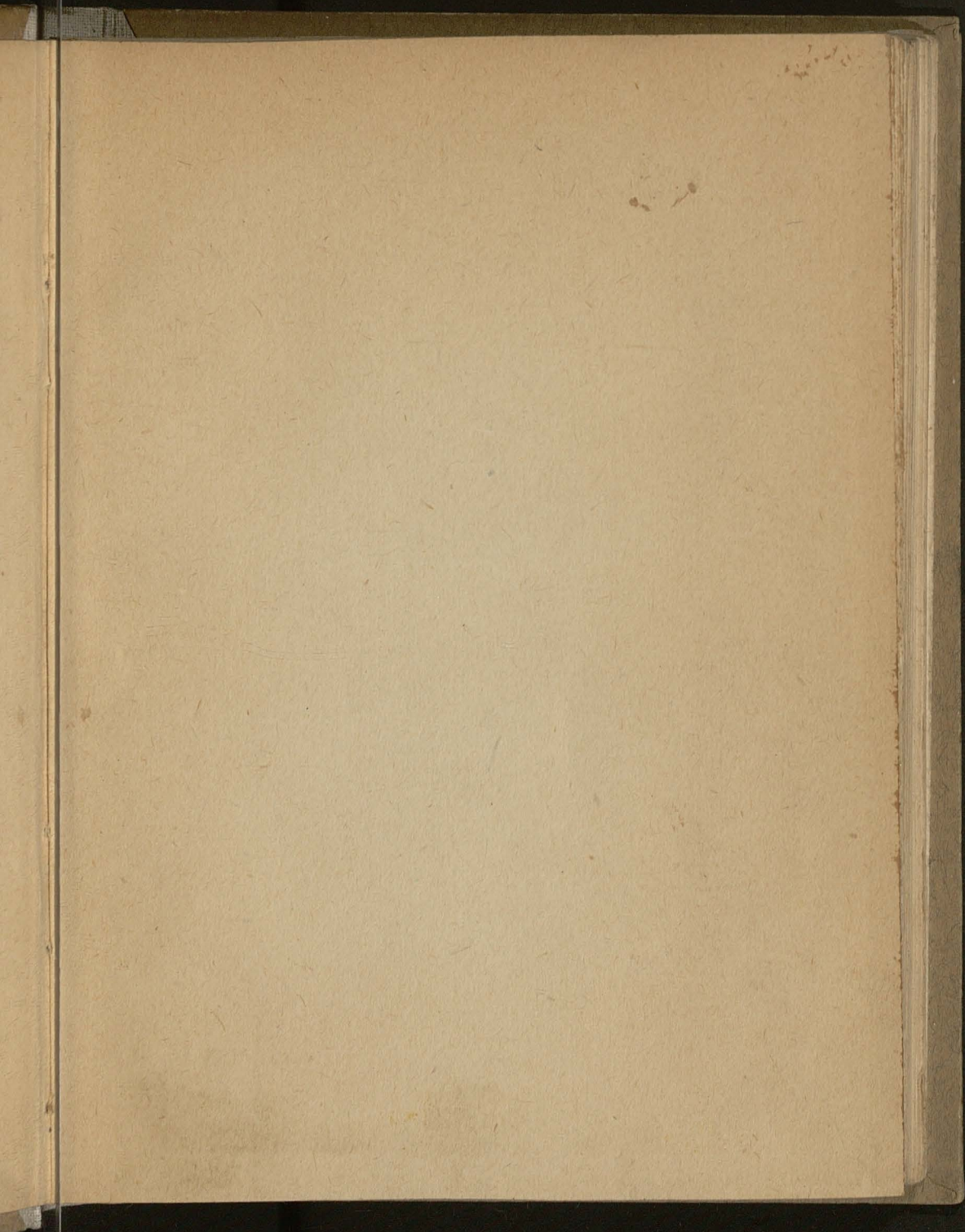
(Cracoviae) 1592

4922

CIVELIA

S. W. 65

Cim. Qu. 4922

DE CONTRO-
VERSIIS INTER ORDINEM

ECCLESIASTICVM, ET SECVLAREM
IN POLONIA, EX IVRE DIVINO, RE-
GNIQVE STATVTIS, PRIVILEGIIS,
AC PRAESCRPTIONE
TRACTATIO.

In qua refellitur Libellus quidam famosus
& mordax, contra Querimoniam & Po-
stulata Cleri, in Comitijis Regni Anno
1585. Regi, Regniq; Ordinibus
publicè oblata con-
scriptus.

Nunc demum recognita & aucta, & à plu-
rimis mendis purgata.

Ed. Aulicæ, p. m. t. ecc. I. I.
Anno Domini

M. D. XCII.

ECCLESIASTICI 7.

In tota anima tua time Dominum, & Sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute dilige eum qui te fecit, & ministros eius nō derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica Sacerdotes, & propugnato cum brachijs. Da illis partem sicut mandatum est tibi, primitiarum & purgationis.

1. THESSALON: 5.

Rogamus autem vos fratres, vt noueritis eos, qui laborant inter vos, & præsunt vobis in Domino, & monent vos, vt habeatis illos abundantius in charitate, propter opus illorum, & pacem habete cum eis.

ARCHIEPISCOPIS,
EPISCOPIS, PRAELATIS,
CANONICIS, VNIVERSOQVE REGNI
POLONIAE CLERO,
AVCTOR S.

IRARI satis non pos-
sum, Viri Illustrissi-
mi, & Ornatissimi,
cū Ordinis vestri
homines primi in Po-
loniam clarissimum
fidei lumē intulerint,
in eademq; augenda, & amplificanda sex-
centos iam totos annos desudarint, inueniri
tamen aliquos, qui vobis, tantum abest, vt
pro summo beneficio, meritam gratiam,
debitamq; referant, vt etiam illud enitan-
tur, & moliantur vnum, ne summum di-
gnitatis, & honoris gradum, quem magna
omnium voluntate, & consensione, iam
inde à Christianę religionis in Polonia prin-
cipio, estis assecuti, retineatis. Est & illud,
A₂ quod

quod maiorem mihi mouet admirationē,
quòd alij tam incredibili in vos suffusi ma-
leuolentia sint, vt dicere non vereantur iu-
stitium indici oportere, iurisdictionem in-
termitteri, iudicia tolli, vobis deniq; omnem
auctoritatem, & potestatem, lege diuina,
& humana tributam, eripiendam esse. Illud
autem penitus obstupesco alios non deesse,
qui decimas ipsas, & ad vitam sustentan-
dam, & ad rerum diuinarum procuratio-
nem, & administrationem necessarias, vo-
bis non inuideant modò, verùmetiam per
summum dedecus Ministris hæreticis, ad
quos nullo iure pertinent, decretas velint.
Quo nihil iniquius, aut indignius excogi-
tari potest. Atq; hæc quidem mihi miran-
da, atq; obstupescenda videntur, alijs au-
tem fortasse, qui minus in istorum homi-
num familiaritate, atq; libris versati sunt, in-
credibilia prorsus, ac portenti similia vide-
buntur: qui tamen, fidenter dico, si vel vnū
libel-

libellum famosum contra querimoniam,
& postulata Cleri in Comitibus Regni, An-
no 1585. Regi, totiꝑ; Senatui oblata, scri-
ptum, & diuulgatum legerint, & ijs quæ
commemorauit habebunt fidem, & tantam
improbisatem, ac ingrati animi crimen ad-
miratione obstupefacti perhorrescent. Ego
sanè vt semel eum peruolutauit, vsq; adeò
cohorruì, vt non calamo aduersus eundem
agendum, sed incendio decernerem. Ne
tamen scriptum tam venenatum, & pesti-
ferum, ac falsis redundans criminationibus,
in Ecclesiasticum Ordinem, aliqui inno-
centissimum, odium concitaret, aut minus
rerum peritis scrupulum, ac dubitationem
aliquam de eiusdem iurisdictione, decima-
rum percipiendarum facultate, vetustissi-
misq; priuilegijs iniiceret, operæ precium
me facturum sum arbitratus, si illud refuta-
rem potius quàm aspernarer. In quam sanè
sententiam eò facilius descendi, quòd viri

quidam primarij, ijq; sapientissimi, & optimi, scriptoris, & suatores, & impulsores fuerint: quorum ego consilijs, atq; studijs vti refragarer, nunquam animum inducere potui. Vt autem opus ipsum perfectius, & absolutius esset, ac non totum in hominis improbissimi calumnijs, & conuitijs refellendis consumeretur, non Cleri tantum querimoniam, & postulata defendenda, verumetiam iurisdictionem vniuersam, & decimarum æquitatem ex sacrarum literarum monumentis, & Regni Poloniae sanctissimis Legibus asserendam putavi. Quod an fuerim assecutus, aliorum sit iudicium, assequi sanè volui: cum vt de nobilissimo Ordine vestro, ad Dei Opt. Max. gloriam, & honorem, benè mererer, cumq; calamitate penè fractum, & afflictum excitarem, tum vt improborum quorundam nefarios, ac furentes conatus retardarem. Quaecumq; autem sit quod præstitimus, id vobis
totum,

eorum, Amplissimi Viri, do, dono, atque
consecro: illudq; Deum Opt. Max. suppli-
cibus oro verbis, vt & Ordini vestro sit e-
molumento, & aduersarios edoceat, deci-
mas vobis per summam iniuriam eripi, &
iurisdictionem, quam obtinetis, legi-
timam Rei q; publicæ necessa-
riam esse. Valete.

AUCTOR LECTORI S.

Quoniam libelli famosi, qui à nobis con-
futatur, auctor, nomen suum suppressit, ne
mirere Lector, si, vbi is nominandus erat,
Calumniatoris vocabulum reppereris. Me-
ritò enim ita hominem appellamus, quo-
niam calumnijs, & conuitijs perpetuò ferè
vitur. Atq; vt facilius porrò intelligas ea
quæ hîc à nobis disputantur: ipsa Postulata
Ordinis Ecclesiastici, quæ iste calumniatur,
nostræ tractationi præmittenda
esse duximus. Vale.

POSTVLATA
ORDINIS ECCLESIASTICI,
SEV

CAPITA PER DEPVSTATOS

STATVS ECCLESIASTICI DE INIURIIS
quibus idem contra ius Diuinum, & contra iura pri-
uilegiaque sua grauatus est, Warzauia in Comitij
Regni Generalibus, A. D. M. D. LXXXV. die 22.
Februarij DD. Deputatis auctoritate, R. M. ex
Senatorio & Equestri Ordine pu-
blice proposita.

- I. Religionis S. Catholicæ violatio, hære-
sumq; variarum in Regnum inuectio.
- II. Iurisdictionis Ecclesiasticæ eiusq; spiritua-
lis gladij Excommunicationis eneruatio.
- III. Decimarū à quibusdā reretio & adēptio.
- IIII. Prærogatiuarum & libertatum dimi-
nutio.
- V. Ecclesiarum prophanatio, Foundationum,
Censuum, Prouentuum, Thesaurorum
Ecclesiasticorum, & bonorum aliorum
ademptio, & spoliatio.
- VI. Fori p iniurijs realibus & personalibus
tam primæ & secundæ instatig quàm exe-
cutionis suspensio: Brachij secularis, Re-
missarum ex Tribunali Regni, & alijs
subsellijs caussarum nulla executio.

renis

BREVIS EXPLICATIO SUPPE-
riorum Capitum verbotenus corā D.D. Depu-
tatis per Spirituales facta die, & loco, ut
supra, postmodumq; scripto
tradita.

Ad primum.

I. *Utrum expediat Reipublica & fas deco-
rumq; sit,*

Apostalias fieri:

Schismata & peregrinas religiones innume-
ras inuehi:

Deum blasphemari:

Christum publicè negari:

Hæresibus modum nullum & finem imponi:

Atheismum, Paganismum, Saracenismum
introduci:

Iniurias in Deum impunè fieri:

Magistratum qui Dei Maximi & religionis
Christianæ causam agat & tueatur, sicut
est in Polonia status spiritualis, nullū fieri.

Ad secundum.

II. *Utrum expediat Reipublica & fas deco-
rumq; sit,*

Sacrilegia impunè tolerari:

B

Periuria,

Periuria, incantationes, veneficia, Magias,
incestus, Bigamias, & Trigamias, adu-
teria publica, homicidia absq̃ pœnitentia
solenni, vsuras impunè tolerari;

De diuortijs, matrimonijs, legitimitate, ex-
cessibus occultis & publicis in Deum, &
loca sacra, nullum ius institui.

Ad tertium.

*III. Vtrum expediat Reipublica & fas deco-
rumq̃ sit,*

Seculares Sacerdotum officia sibi vsurpare, &
Decimas manipulares, & alias contra iu-
ra diuina & humana à subditis suis extor-
quere, & in proprios vsus conuertere;
Hereditatem Christi, panē Ecclesię Dei,
alimoniam & victū pauperum, his quibus
iure & consuetudine debetur, subtrahere.

Ad quartum.

*IIII. Vtrum expediat Reipublica & fas de-
corumq̃ sit,*

Seruos Dei & Sacerdotes Ecclesię sanctę, si-
ne honore esse & contemptui haberi, ac
pro gratia fidei & religionis, vna cum li-
bertatibus publicis introductę, & semper
impēdi solitę, iniuria affici, exactionibus
onerari, & quodammodo exauthorari.

Ad quintum.

V. Utrum expediat Reipublica & fas decorumq; sit,

Ex Ecclesiis Deo dicatis stabula fieri, desolationem & abominationem intueri: Sepulchra Christianorum violari: Sine Sacramentis & cultu diuino plebem passim viuere, & mori pecudum more: Thesaurus Ecclesiarum & ornamenta distrahi, & in vsus prophanos contra leges Regni cōverti: Fundos & census ad laudem Dei adscriptos adimi.

Ad sextum.

VI. Utrum expediat Reipublica & fas decorumq; sit,

Solos Sacerdotes sine lege, sine iustitia, sine iudice tam reales quam personales iniurias pati:

Neces & percussiones cleri impunè grassari: Sacerdotes Iudæis, Scythis, & quibusuis obscurissimis hominibus, Iudicem tamen, Iustitiam & defensionem habētibus, postponi:

Deum in seruis Ecclesiæ sanctæ sperni & contemni.

FINIS.

Augustinus in Psalm. 84.

Fac iustitiam & habebis pacem, ut osculentur te
iustitia & pax. Si enim non amaueris iustitiam pa-
cem non habebis.

Idem August. Epist. 166.

Concordate nobiscum fratres, diligimus vos, hoc
vobis volumus, quod & nobis. Si propterea nos gra-
uius odistis, quia errare vos & perire non permitti-
mus, hoc Deo dicite, quem timemus minantem ma-
lis pastoribus & dicentem: Quod errauerat non re-
uocastis, & quod perierat non inquisistis.

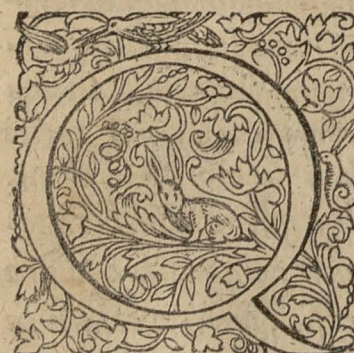
Idem ibidem.

Quando Imperatores veritatem tenent pro ipsa
veritate contra errorem iubent, quod quisquis con-
tempserit, ipse sibi iudicium acquirit. Nam & inter
homines poenas luit, & apud Deum sortem non ha-
bebit, qui hoc facere noluit, quod ei per cor regis ve-
ritas iussit.

DE CONTROVER-
SIIS INTER ORDINEM ECCLE-
siasticum, & Secularem in Polonia, ex Iure
diuino, Regniq; Statutis, Priuile-
gijs, ac Præscriptione.
TRACTATIO.

In qua refellitur libellus quidam famosus &
mordax, contra Querimoniam & Postulata
Cleri in postremis Regni Comitijs, Regi
Regniq; Ordinibus publicè ob-
lata conscriptus.

Ordinis Ecclesiastici Calumniatori S.

 *VIS TIBI MALVS GE-
nius, (Ordinis Ecclesia-
stici calumniator) hanc
mentem iniecerit, ut in
vniuersi Polonia Cleri
iustissimam querelam
tam liberè licenterq; in-
ueherere, ignoro sanè: malum tamen genium
fuisse, qui tam insani atq; dementis consilij
auctor tibi extitit, non de meo sensu iudico, su-
A sbicionibus*

In Praefatione.

speculationibus coniecturisue leuissimis persuasus, sed firmissimis nixus argumentis, & ijs omnino signis, quibus omnium verè Christianorum opinione veritas solet illustrari. Video enim te graui miseroq; hareseos morbo laborare, & ex odio quodam infinito in Ordinem Ecclesiasticum concepto, hanc non tam defensionem tuorum ritualium suscepisse, quam grauisima Deo dicatos homines calumnia, nimisq; callida & malitiosa iuris interpretatione petiisse. Hoc enim cum vniuersa tractationis tuae series indicat alia ex alijs conuitia nectens, tum illa speciatim probra: Nullum finem iurisdictioni vestrae imponitis, Noua erigitis subsellia, Opibus secularium inhiatis, vtrumque gladium tacite vobis dari postulatis, satis superq; comprobant. Haresi autem te pestilentissima Lutheranorum addictum esse, non iniquissima solum causa à te suscepta defensio, verum etiam in Catholicam Romanamq; Ecclesiam infinita, intolerabili cum petulantia, coniecta maledicta demonstrant. Quae cum ita sint, quis verè
sincereq;

sincereq; Christianus te instinctu afflatuq; diuino, & non potius cacodamonis impulsu & hortatu, ad hanc aduersus uniuersum Ecclesiasticū ordinem scriptionē animum appulisse persuasum habeat? Zelum enim amarum habere, ut Iacobi Apostoli utar verbis, non est sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica: hereses autem, vel ipso Paulo testificante, doctrina demoniorum existunt. In iuria igitur, calumniator, & ad causse iniquissimae defensionem fraudulenter, ita disputationem tuam uniuersam aduersus clerum instituis, ac si Polona nobilitatis totius, quæ secularis vulgo nuncupatur, partes tuendas ac defendendas suscepisses. quasi verò vel omnes seculares Lutheri dogma pestiferum sequerentur, vel alioqui Lutherani tuam impudentiam comprobarent in Ecclesiasticorum postulatis exagitandis; vel deniq; pleriq; Catholici non essent, & ij qui clerum omni honore & veneratione, uti & Romanam quoq; Ecclesiam uniuersam prosequerentur: quamuis ex eorum

Iacobi 3.

1. Timoth. 4.

numero pauci à quibusdam in fraudem indu-
cti, & nescio qua opum cupiditate inflammati,
non ita libentes ordini Ecclesiastico decimas de-
pendant, & aliquam quoq; iurisdictionis eius-
dem partem velint imminutam. Sed est hoc à
te astutè & veteratoriè factum, ut minus per-
spicaces & acuti, qui te pro republica agere su-
spicarentur, facilius causam iniustā & iniquā
probandam sibi putarent. Toto tamen aberras
cælo, si vel Catholicos & viros omnes bonos
tam rationis consilijq; expertes arbitraris, ut
fraudem tuam non intelligant, vel nullos ex
vniuerso ordine existere putas, qui ceteris artes
tuas atq; dolos patefaciant. Sunt enim nobiles
Poloni propemodum vniuersi, quæ diuina est
bonitas, ita Ecclesiæ Catholicæ & Romanæ ad-
dicti, ut ea non perspiciant modò, sed respuant
& reiiciant omnia, quæ uni communiq; Chri-
stianorum religioni aduersantur; atq; adeò ita
animis affecti, ut vel millies malint decimas
clero dependere, quam tuæ insulsissimæ & insol-
entissimæ orationi suffragari. Sed fuit hic sem-
per

per hereticorum mos, ut opinionationes erroresq;
 suos quamuis paucis probatos, multorum ta-
 men nomine orbi Christiano proponerent uni-
 uerso. Quem in primis secuti ante mille peneq;
 ducentos annos Ariani, Patrum Ariminensis Sozom. & Theodor. in lib. Ecclesiast. histor.
 Synodi auctoritate abusi, haresim suam demen-
 tissimam probare volebant. Caterum ut dolus
 ipsorum malus Catholicos haud diu latuit, ita
 tua tuorumq; fraus viris sapientibus & corda-
 tis patet: perditio quoq; ut cum D. Petro lo- 2. Petr. 2.
 quar, non dormitat. Aduersum te igitur, ca-
 lumniator, non ita agam, ac si cum nobilitatis
 patrono controuersia mihi foret, sed cum eo vi-
 ro, qui specie nescio qua falsa libertatis, & or-
 dinis secularis simulato studio Ecclesiam uni-
 uersam insectetur: illudq; ostendam, te inique
 Catholicos eorum criminum, quæ iisdem inten-
 dis, facere reos, atq; adeò ipsos te ex iure manu
 confertum vocare posse, quod in alienas possessio-
 nes tã temerè impudenterq; irrueris. Mendacia
 quoq; tua prodam innumera, quibus tibi visum
 est hunc tuum libellum, tanquam flosculis in-

De Controuersis inter Ordinem

ſpergere: inſcitiam deniq; & imperitiam maximam patefaciam, qua turpiter non in Theologia modo, quam profiteri uideris, ſed in ipſa etiam Polonorum hiſtoria, qua in medio poſita, omnium ſerè manibus teritur, lapſus es.

Primam Eccleſiaſtici Ordinis querimoniam, de Apoſtaſijs, blaſphemijs, in Deum, hæreſibus, &c. iuſtiſſimam eſſe.

Caput I.

*E*VIDEM VT FIDEM liberem meam, & illud quod ſum pollicitus, abſq; longo verborum circuitu præſtem, ineptam illam tuam & inſulſam, calumniator, præſationem non attingam: ne dum ipſe maledicta, quibus ſolis abundat, verſo, orationem meam commaculem; ſed caput tractationis tue primum aggrediar, in quo quamuis
nihil

Ecclesiasticum & Seculare.

7.

nihil ad Ecclesiasticorum querimoniam appo-
 sitè responderis, quia tamen aliquid populari-
 bus tuis respondisse videri vis, quàm id fueris
 affecutus, ante omnia demonstrabo. Cùm igitur
 clerus grauiter prorei indignitate & atro-
 citate, iureq; optimo pro officij munerisq; sui ra-
 tione questus esset, passim Apostatas fieri, schi-
 smata, & peregrinas religiones innumeras in
 regnum inuehi, Deum blasphemari, Christum
 publicè negari, Hæresibus nullum modum &
 finem imponi, Atheismum, Paganismum, Sa-
 racenismum in regnum introduci, iniurias in
 Deum impunè fieri, Magistratum deniq; qui
 Dei & religionis causam agat & tueatur
 nullum in republica permitti, cùm inquam hæc
 omnia lamentabiliter deplorauisset, tu id iniu-
 ria clerum facere volens demonstrare, nullis in
 medium adductis argumentis, triumphantis
 in morem exclamas solum: Ostendite tandem
 qui reuera Apostata sint, ostendite qui religio-
 nem Apostolicam spiritu fundatam Apostolico
 violârint, ostendite quis tot hæreses non adeò in
 regnum

regnum hoc, quàm in regnum & hereditatem Christi inuexerit. Hæc probate Patres, nec causa inaudita condemnate fratres. Quasi uerò arduum omninò opus esset, ac non imperitissimo cuiq; facillimum, innumeros producere ex grege vestro, qui perruptis pudicitia claustris, ac voti religione contempta, ex castis Deoq; sacris Monachis, vobis impulsoribus & auctoribus, mulierosi ministri euaserunt. Quasi etiam perdifficile & illud foret, complures enumerare, qui Catholicam semel egressi Ecclesiam & vestra secuti turbulentissima castra, non minus quàm Apostata Iulianus, perfidiosè & nequiter libris editis Christi fidem adeoq; Christum ipsum oppugnaverunt, & ita etiam in præsentia vite sue rationes omnes instituunt, ut satis appareat omnem eos de religione curam cogitationemq; abieciisse. Quasi deniq; & vos ipsi, ò Lutherani & Calviniani, qui Ecclesiam Catholicam, in qua nati et educati estis Christi q; vestimenta (ut Hieronymi utar uerbis) suscepistis, temerè ac nefariè ad unius improbißimi

probiſſimi hominis vocem deſeruisti, Apoſta-
tarum nomen & appellationem (quod non ca-
lumniandi ſed veritatis aperiendæ ſtudio dixe-
rim) effugere iure poſſitis, vel te ipſo calum-
niator, iudice. Illos enim Apoſtatas cenſes, qui
religionem Apoſtolicam, ſpiritu fundatam A-
poſtolico, violârunt. Vos autē an non violâſtis?
an non læſiſtis? an non polluiſtis? Quam enim
Apoſtolicæ fidei partem integram incorruptâq;
retinuisti? Liberum hominis arbitrium vobis
nullum eſt, Miſſæ ſacrificium improbat, pœ-
nitentia diſplicet, ſatisfactio dura eſt, diuorum
inuocatio, ciborum delectus, inſtituta & vota
religioſorum, alia, repudiantur omnia. Quæ
tamen ſingula ita Scriptores Catholici erudi-
tiſſimi & eloquentiſſimi à veſtris calumnijs
defenderunt, ut non modò reſpondere ſed ne
hiſcere quidem audeatis: ita etiam veſtra ſa-
ctæ auctores, Calvinus, Melanchthon, Ma-
gdeburgenſes à veteribus fuiſſe recepta con-
ſitentur (quamvis nauos Patrum hæc omnia
ſtolidiſſimè nuncupent) ut non iam nata, ſed

Lutherani &
Caluiniſtæ Apo-
ſtate.

In lib. Inſtit.
Lib. de Eccleſia.
1. 1.

B

perpetuò

Vide Censuram
Soclonij.

a Aren. lib. 1.
cap. 20.

b Aug. her. 54.

c Theodo. lib. 3.
her. fab.

Opt. cont. Pa-
men. lib. 3.

Socrat. 4. hist.
cap. 24.

Cyp. li. 4. Epist.

d Hier. Dialog.
cont. Vigilant.

Nicena Syno. 2.

e Aug. her. 53.

Damasen. lib.
de heresib.

Nicephor. l. 16.
hist. cap. 6.

f Petrus Clun. li.
de sacris. Missæ.

g De consecr. d. 2.

In Ar.

Parif. & Oxo.
damnatis.

perpetuò credita fuisse constet: ita deniq; totius
Ecclesie, Græca iuxta, & Latine firmavit au-
thoritas, ut non aliunde, quàm à Christi Ser-
uatoris institutione & Traditione Apostolica
dimanare potuerint. Si enim omnium gentium
consensione M. Tullius natura legem verissi-
mè dixit, quid ni & omnium Christianorum
conspiratio, lex quoq; Christi æstimetur? Jam
vero hæreses, quas non olim damnatas & ex-
tinctas ab inferis reuocastis? Solam enim fi-
dem ad salutem sufficere in eaq; iustitiam con-
sistere, annon cum Simone Mago & Euno-
mio asseueratis, sacrum chrisma & confessio-
nem reiicitis, cum^c Nouatianis & Donatistis,
Sanctorum venerationem, reliquias & ima-
gines cum^d Vigilantio & Iconoclastis, orandi
& sacrificandi pro defunctis consuetudinem
cum^e Aërianis, Xenaia, & Armenis? An
non Missæ sacrificium cum^f Petrobrusianis exe-
cramini, verba Dominica cæna ad tropum,
symbolumq; refertis, adeoq; Christum ex Eu-
charistia tollitis cum^g Berengario & Wi-
cleffo?

electo? An non vota & virginitatem cum

^b Ioviniano, stat a ieiunia cum¹ Aerianis impro-

batis? An non solam Scripturam in controuer-

sis fidei questionibus iudicem statuitis, tradi-

tionem non scriptas respuitis cum^k Arianis, Eu-

nomio, & hereticis, qui unquam extiterunt,

uniuersis. An non deniq³, ut finis aliquando

sit, vestra potissimum, o Lutherani & Calui-

niani, opera, heresis pestilentissima Arij toties

ingulata & ^{αὐτονομία} adepta, renixit? Hanc enim

vos, libertate religionis non tam impetrata,

quàm imperata, in Poloniam induxistis; Cal-

uini & Lutheri hereses complectendo in patri-

am intulistis. Ut enim ex Lutheri & Caluini

opinationibus ortum Arianismus habuit, ita

quoq³ ope eorundem propagatur. Ortum autem

ex ipsis habuisse constat. Primum enim Luthe-

rus & Gastius id confitentur. Antonius eti-

am Coruinus Lutheranus scribit Anabapti-

stas è Zuingliana potissimum secta, haud ali-

ter atq³ ex equo Troiano prodijisse. Ipsi quoq³

Trinitarij Euangelij sui originem ad vos tan-

^b Hier. contra
Iovin.

ⁱ Epiphan. her.

75.

Aug. serm. 53.

^k Theod. lib. 1.

hist. cap. 8.

Basil. lib. de Spi-

rit. sancto. c. 5.

In Genesio p.

609.

Lib. 2. de Exor-

atio erroribus

Anabapt.

Dialogo de

Anabapt.

quam parentes referunt, & subinde sua dogmata ex vestris scriptis, tãquam sanctioris cuiusdam auctoritatis commentationibus tuentur atq; defendunt. Præterea nulli ferè statim qui Catholicos deserunt Anabaptistæ fiunt, sed primò Lutherani, tum Calviniani, demum Anabaptistæ & Trinitarij euadunt. Deniq; ubi Lutherani & Calviniani pedè non fixère, nulla reliquarum pestium inuenitur: ut meritò quidam Symmysies vester primæ pagine libri Cracouia à se editi illa verba, Nisi vitula mea arassetis, non inuenissetis (Trinitarios notans) inscripserit. I nunc, calumniator, & illud gloriare, si lubet, nullas vos hereses in Poloniam inuexisse: illud quoq; decanta: Hæc probate patres, nec caussa inaudit a condemnate fratres. Audita iam caussa olim est, eademq; qua veteres hereticos à vetustissimis Concilijs atq; Patribus lata sententia condemnauit, vos quoq; vestraq; dogmata reprobauit. Blasphemias autem (quas in sua quoq; querimonia Ecclesiasticus Ordo deplorat) si in Polonia vigere quis ambigat,

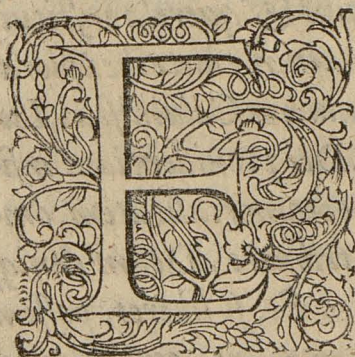
Mud. 14.

Blasphemi.

ambigat, eidem Budnai, Farnouij, Anabaptistarum Polonorum libri, conciones, fidenter dico, dubitationem facile tollent. Atheismos & ^{Athei & Iudaei.} Iudaismum (de his enim & querela instituitur) in Polonia quoq; inueniri tam est exploratum, quàm certum innumeros Calvinistas, Lutheranos, Trinitarios, Dei prouidentiam inficiari, animorum negare immortalitatem, omnia necessitati atq; fato tribuere, Deum deniq; ipsum è mundo tollere. Et, si liberet, possem & ipse atheos aliquos recensere, eorum quoq; proferre nomina, qui non minus quàm Iudaei & sceleratè sentire & impiè loqui haud verentur. Sed idem meum est, quod uniuersi Ecclesiastici Ordinis consilium, & longè malim tam grauem reipub. calamitatem deplorare, quàm in nominibus tantæ ærumnae auctorum percensendis laborare. Fure igitur atq; meritò, calumniator, Ecclesiasticus Ordo de haeresibus uesiris, blasphemijs, apostasijs caterisq; malis queritur.

De Controuersiis inter Ordinem
Iniustè hæreses ac blasphemias Ecclesiæ Ca-
tholicæ à Cleri calumniatore obijci.

Caput II.

ERAS TV, CALVMNIA-
tor, quamvis dissimu-
lare quàm fateri ma-
lueris, horum criminū,
qua vobis Ecclesiasti-
cus Ordo obiectarat,
probè tibi conscius: &
proinde Rhetorico vsus artificio, quod veritate
nixus nequiueras, quacumq; ratione à te tuisq;
depellere voluisti. Illud enim, etsi frustra, con-
tendis vnum, vt quod in vos cadit crimen, in
Catholicos vel deriuēs, vel sanè cum Catholicis
communices. Ipsam, inquis, Christi fidem gra-
uissima salutis mysteria proponentem in aniles fa-
bulas, quales de animabus defunctorum, purgatorij
pænis, sanctorumq; mortuorum ad sepulchra editis
miraculis vulgo referuntur, non minis fraudulen-
ter quàm impudèter conuertitis. Ac mox Catholi-
cis hæreses obijcis: Alogianorū sine lege viuenti-
um;

um; Encratitarum, quòd Sacerdotibus coniugia vetent; Gnosticorum, quòd imaginum cultum retineant: tum & blasphemos eosdem facis, quòd in participationem gloriae Dei Sanctos aduocarent, non absq; meriti Christi iniuria; Iudeos, quòd legis statuant adimptionem, fidei soli iustitiam denegando; sacrilegos ob communionem unius speciei contra Christi, Pauli, ipsiusq; Gelasij exemplum; deniq; Antichristianos, quòd Romano Pontifici, Gregorio etiam abnuente, Principatum in Ecclesia detulerint. Sed nihil efficis, nec efficies unquam, nisi prius ostenderis hac omnia aniles esse fabulas, hereses, blasphemam, Iudaicam, Antichristianam. Quod non minus tibi fuerit promptum atq; facile, quàm cælum digito tangere. Quid enim? Ergone fabulae aniles erunt, quæ in Libris Machabæorum de precibus pro vita sanctis inueniuntur, quæ Paulus de ijs habet, qui salutem assequuntur, sic tamen quasi per ignem, pœnâ videlicet significans maculas expurgantem & certo tēporis spatio finiendam; ^a Ambrosio, ^b Hieronymo, ^c Au-

2. Machab. 12.

1. Cor. 13.

d. In 1.
b. In c. 4. Amos.

c In Psal. 31. &
in 1. Cor. 3.

De eura p. def.
d Lib. 4. Dial.
cap. 39.

e Homil. 6. in
Exod. & 14. in
Leuit.

f Apud D. Tho-
mam opusc. 1.
cont. Græcos.

g In 1. Cor. 3.

h L. de uitis Pro-
phet. in Synopsi.
i Lib. 22. ciuit.

cap. 8.

k Or. in Mamāt.

l Or. de f. Babyla

m L. 1. hist. c. 39.

n Lib. 3. ca. 18.

o Lib. 5. ca. 19.

p L. 3. c. 10. 11.

q Sermon. de S.

Geruas.

r 2. Theff. 2.

s Lib. de Spiritu

sancto c. 27.

t 1. Cor. 7.

u In ca. 1. ad Tit.

x li. cōt. Iouin.

Num.

y

Canar.

z Cap. 1.

a Can. 3.

b Can. 2.

mo, ^cAugustino, ^dGregorio, ^eOrigene, ^fTheo-
doreto, ^gOEcumenio interpretibus? Ergone
aniles fabula erunt quæ de miraculis ad sepul-
chra Diuorum Isaia, Hieremia, Ezechielis,
Stephani, Petri, Pauli, Mamantis, Babyla,
Gernasij & Protasij editis, ^hEpiphanius, ⁱAu-
gustinus, ^kBasilius, ^lChrysostomus, ^mRufinus,
ⁿSocrates, ^oSozomenus, ^pTheodoretus, ^qAm-
brosius memoria prodiderunt? Ergone hæreses
erunt, quæ de Traditionibus ^rPaulus Theffalo-
nicensibus præcipit, & in quibus ^sBasilius tan-
tum momenti posuit, ut non dubitauerit scri-
bere eos qui ipsas repudiare fuerint aggressi,
clam ac pedetentim ratas ipsas Euangelij sen-
tentias improbaturos? Ergone hæreses erunt
quæ de cœlibatu Episcoporum, aliorumq; homi-
num Deo dicatorum ex ^tD. Paulo, ^uHierony-
mus, ^xOrigenes & ^yEpiphanius differuere, ve-
tustissima Cœcilia^z Neocæsariense, ^aNicanum I.
^bCarthaginense II. aliaq; complura sanciuere?
Ergone hæreses censebuntur, adeoq; atheismi,
quæ consentaneæ ijs, quæ in sacris literis de Che-
rabinis

rubinis, arca fœderis extant, Patres de ligno
 crucis, alijsq; imaginibus tradidère, Tertullia-
 nus, Iustinus, Minutius Felix, Cyrillus Ale-
 xandrinus, Lactantius, S. Paulinus, ac septi-
 ma Synodus uniuersa? Ergone blasphemum
 erit quod Sanctos Dei veneremur, quos Deus
 ipse voluit honorari, quibusq; Christus dedit
 sedere secum in throno suo, potestatem concessit
 super gentes, ciuitatibus praposuit, ac deniq;
 honorificauit pater ipse, omnisq; perpetuo co-
 luit antiquitas, cum his sacra Scriptura nixa
 locis, tum illis quoq; exemplis Abrahami, Loth,
 Moysis, Iosue, qui sanctos Dei Angelos adorâ-
 runt, aliorum quoq; qui eundem honorem vi-
 ris Sanctis tribuerunt, vt Abdias Elia, filij
 Prophetarum Eliseo, alij alijs? Ergone Iudai-
 ca habebuntur, quæ de lege seruanda Christus
 præcepit, si vis ad vitam ingredi seruamanda
 ta, & quæ de operibus cum fide sociandis Iacobus
 Apostolus tradidit? Ergone sacrilega erit unius
 speciei communio, quam Christus ipse exemplo
 docuit, & Apostoli usurpare? Ergone An-
 tichristia-

Apologet. c. 16.

Apol. lib. 2.

In Octauio.

Lib. 6. contra

Iulian.

Carmin. de pass.

Natali 19.

Act. 7.

a Apocal. 3.

b Apocal. 2.

c Lucæ 19.

d Ioan. 12.

Genes. 19.

Exodi 19.

Iosue 5.

3. Reg. 16.

4. Reg. 2.

Iacob. 2.

11.

Acton. 2. 20.

De Controuersiis inter Ordinem

tichristianus erit Petri in Ecclesia Principatus à Christo Seruatore constitutus, & omnium Patrum consensione ad Romanos Pontifices successores eius deuolutus? Poteras tu hac tota accusatione supersedere, ut friuola planè & inepta, quia tamen visum tibi est eam aduersus Catholicos instituire, liceat mihi aliqua tua mendacia & errores paucis annotare. Alogianos omnia ad traditiones retulisse, mendacium est. Si enim Traditiones Apostolicas approbauissent, & aeternum Dei verbum, quod reijciebant, ab Apostolis traditum suscepissent. De Tacianis quoq; Encratitis & Gnosticis quod comminisceris, non minus falsum est. Priores enim haud quaquam in hereticorum numero habiti sunt, quod cœlibatum docuerint, sed quòd nuptias quasq; etiam eorum, qui Deo continentiae votum non fecerant, opus esse demonis dictarent, ut Epiphanius, Philaster, Augustinus, Theodoretus & Damasceus scribunt. Gnosticis nemo hoc, quod affirmas, unquam tribuit, ne ipse quidem Irenaeus. Merito

Hæres. 51.

L. 6. de Hæres. 16.

rito & honori Christi Sanctorum veneratione derogari, & ipsum quoque mendacium est. nam quod ipsos honoremus à Christi quoque merito (à quo honore digni sunt effecti) proficiscitur. Et honorantes Sanctos, ut Augustinus ait, Christum honoramus: & honor seruorum redundat in Dominum. Quod lapidibus & simulachris salutis causam tribuamus, perinde quoque falsum est. Quod veterem reuocemus maledictionem, legis Christi obseruantia, blasphemum est, & à veritate alienissimum. Fidem cum operibus sociando, designari peccata per Christum remissa & non remissa, calumnia est: cum opera nostra vim suam totam atque virtutem à Christo habere profiteamur. Gelasium Pontificem unius speciei communionem improbauisse, à vero quoque abhorret. Nam Gelasius eo canone reprehendit solum eos sacerdotes, qui tanquam sacrilegi solam panis speciem, neglecto calice, consecrabant: ut omnium interpretum est opinio: cui & inscriptio à Gratiano ex mente Gelasij capiti praefixa fidem facit: quae

Serm. 26. de
Sanctis.
Epist. ad Ripar.

De consecr. d. 29
ca. comperimus

sic habet: Corpus Christi sine eius sanguine sacerdos non debet accipere. Gregorium denique Principatum in Ecclesia sibi non vendicasse, ac nec ijs, qui eum praeceperunt, tribuisse falsissimum est. Nam lib: 2. Epist. ait Deo auctore Romanam Ecclesiam cunctis prae latam Ecclesijs. Idem summam potestatem exercuit, cum Io-
 Li. 4. Epist. 15. anni prima Iustiniana in Gracia Episcopo pal-
 lium transmisit, & Adrianum Thebanum de
 Lib. 2. Epist. 7. iurisdictione Episcopi Larissaei exemit. Et suis
 antecessoribus eandem prerogatiuam tribuit:
 imò & vniuersalis Episcopi titulum in Synodo
 A. 3. Chalcedonensi D. Leoni tributum scribit. Ipse
 Lib. 4. Epist. 32. tamen hanc appellationem in Ioanne Constan-
 tinopolitano reprehendit, tum quia illi nullo
 modo conueniebat, tum etiam quod omnes alios
 Lib. 4. Epist. 38. Episcopos excludere videbatur: quae etiam caus-
 sa fuit, ut nec ipse agnomine eo uti voluerit,
 quamuis rem voce significatam sibi competere
 habuerit exploratum. Hae cum ita se habe-
 ant, non te, calumniator, pudet, in capitis tui
 primi Epilogo (ac si omnes Ecclesiasticos iam
 hereticos,

*hereticos, Atheos, blasphemos & sacrilegos
 comprobauisses) in illa verba prorumpere:
 Eos ne iam qui talia doceant, ut inter nos religionis
 ambitu sedeant, ad eum magistratum deligemus?
 aut qui hereseos rei maximè peragantur pro ipsius iu-
 dicibus assumemus? Et illud per summam calu-
 mniam Catholicis imponere, quòd, cùm que-
 runtur, magistratum deesse qui religionis caus-
 sam agat, & status spiritualis curam gerat,
 eum desiderent, qui flamma atq; ferro religio-
 nem Catholicam tueatur. Et non deessent qui-
 dem fortasse vel hic vel alibi, qui existimarent
 iure atq; meritò hoc se posse expetere, cùm sem-
 per hereticos pœnis afficere moris, & in ipsa
 quidem Polonia fuerit, hi tamen quos tu ca-
 lumniaris nihil hic quiritant aliud, quàm
 in Ecclesiastica iurisdictione tuenda, & de-
 cimis recuperandis neminem esse, qui opem
 ipsis ferat, quod sanè est æquissimum. Aut
 forsitan non licet ei, qui iniuriam patitur,
 de iniuria sua queri, & magistratus
 opem atq; auxilium
 implorare?*

De Controversiis inter Ordinem
Jurisdictionem Ecclesiasticam contra iura
Regni, perpetuamq; consuetudinem iniu-
stissimè minui: Excommunicationemq;
magno Reipub. malo contemni.

Caput III.

*U*M IN PRIMA HAC
ordinis Ecclesiastici que-
rela exagitanda usque
adeò verecundia fines
transieris, non mirum
si in reliquis discuti-
endis benè & nauiter im-
pudens existas. Et sanè ore durissimo es, in hac
altera querimonia vexanda. Quis enim ean-
dem iustissimam esse non videat? Cum enim
sacrilegia, periuria, incantationes, veneficia,
aliaq; scelera de quibus hac tota querimonia
instituitur, puniri grauissimè diuina litera ius-
beant, eorundemq; precipuos vindices, omnium
Christianorum iura, Ecclesiasticos esse volue-
rint, an non iustissima Clericis quiritandi caus-
sa est,

sa est, quod Excommunicatio, qua Christi Ser- Matth. 18.
uatoris iussu, & Apostolorum exemplo flagi- 1. Cor. 4. & 5.
tiosorum hominum coërceat libidinem, petu-
lantiam frangat, retundat audaciam, impune
illiciteq; contemnitur? Cum etiam leges Regni
sanctissima ab integerrimis lata Principibus,
omniumq; Ordinum consensione firmata, huius-
modi criminum & cognitionem & iudicium,
ad Clerum ita pertinere decreuerint, ut arcium
urbiumq; Praefecti, quod ille de fontibus statu-
isset, exequi tueriq; tenerentur, an non conque-
ri iure optimo possunt, mutatam iudiciorum
formam atq; rationem, iudicum Ecclesiastico-
rum conuulsam auctoritatem, eorundemque
sanctissima decreta vel negligi, vel contemni?
Insciabere fortassis leges ullas tales extare.
Librum Statutorum peruoluta, & tum nega-
re aude. En ipsa legum verba clara, testata, &
perspicua. In primis, inquit Sigismundus Rex, Sigismundus
ad spirituale iudicium pertinet iudicare dif- Cracouie anno
ferentias religionis, haereses videlicet, schi- 1543.
smata,

smata, blasphemias contra Deum, & Apostasias, pro Decimis, Septem Sacramentis Ecclesiæ, veneficijs, sacrilegijs & simonia, &c. Quod ipse decretum non ita tulit, ac si antea de ijsdem siue criminibus. siue causis Ecclesiasticus Ordo non iudicauisset. (perpetua enim multorum seculorum consuetudo contrarium euincit) sed uti ne Ecclesiasticus Ordo hos iudiciorum fines egressus, ad controuersias seculares discutiendas dilaberetur. Hoc enim legis ipsius formula comprobatur adeoque tota ratio demonstrat. Capitaneos autem punire debere quos Ecclesiasticus Ordo reos excommunicatione legitima castigat, *Wladislaus & Casimirus iam olim statuere. Ascribam verba:* Statuimus & ordinamus per præsentem, ut dum aliquis indigena Regni nostri cuiuscunq; status & conditionis existat, propter raptum Decimarum, vel aliarum rerum Ecclesiasticarum occupationem, aut ratione excessuum quorumcunque, siue etiam in
 contu-

*Wladislaus
 Cracouie 1433
 & Casimirus
 Petricouie
 1458.*

contumacia de non parendo iuri & mandatis S. Ecclesiæ, sententia Excommunicationis iustè fuerit innodatus: ipsamq; ultra annum legalem pertinaciter sustinuerit, nec curauerit pro excessu emendam exhibere, ex tunc anno huiusmodi elapso omnia bona huiusmodi excommunicati debent recipi per locorum Capitaneos quibus subiacent, & apprehendi, & quousque per eosdem excommunicatos, &c. Mandamus igitur omnibus & singulis Regni nostri Capitaneis, &c. quatenus ad compescendam talium excommunicatorum duritiam & temeritatem, præmissa nostra saluberrima decreti executioni debitæ debeant demandare, quoties per Prælatos super hoc fuerit requisitum.

An his sanctionibus quidquam potest extare liquidius & euidentius? Et ne quis minus legitimas calumniari iure possit, ipsi Principes omnium Ordinum consensione latas asseuerant, atq; etiam in librum

Quod idem Casmirus in Priuilegio data in Oppatouie creo petit.

D

Statu-

Statutorum relatas, ut ceteras omnes, ita & has quoq; Senatus uniuersus suo rursus suffragio comprobauit. Hac tamen omnia ab his Regibus de Iurisdictione Ecclesiastica eiusq; executione decreta, non tum primum cæpta, sed antea quoq; fuisse in Polonia usurpata, ex vetustissimis aliorum Polonia Principum atq; Ducum Priuilegijs liquet. Wladislaus enim Odonis Polonia Dux in Priuilegio Ecclesie Gnesnensi

Anno 1233.

Dat. Cracouie

1357.

si concesso: Renuntio, inquit, omni ordinationi spiritualis iuris, tam domorum religiosarum, quam secularium Ecclesiarum. Casimirus quoq; Magnus in Priuilegio eidem Ecclesie concesso plurima memorat, quæ uniuersam iurisdictionē Ecclesiasticam complectuntur.

i. Interea decernimus specialiter, quod si quispiam in prædictæ Gnesnensis & eius Collegiatarum Ecclesiarum prædictarum bonis aliquam in rebus seu personis violentiam notoriam fecerit, idem per memoratum D. Archiepiscopum & suos successores

res ad

res ad satisfactionem condignam censura
 Ecclesiastica compellatur. 11. Item decer-
 nimus quod excommunicati per iudicem à
 iudicio repellantur, & ad testimonium dum-
 modò id in fraudem non fiat, nullatenus
 admittantur. *Idem quoque in altero Clericis e-* Dat. Posnania
gregiè consulit. Vbi, inquit, Sacerdotem vel 1360.
 Clericum in sacris constitutum vulnerari,
 capi, vel occidi contigerit, locus ille tam
 diu sit interdictus, quousq; maleficium hu-
 iusmodi committens satisfaciat, vel Eccle-
 siæ tradatur, aut homines loci eiusdem Sa-
 cramentum præstiterint, quod eis operam
 non dantibus neque detinere valentibus
 idem aufugit malefactor, & tunc in dicto
 loco diuina relaxabuntur. *In eiusdem quoque*
Casimiri Priuilegio concordia, omnium Ordini-
um consensione facto, Excommunicationis ex-
primitur pœna, cuius executio secularibus de-
mandatur. Eandem etiam Iurisdictionem u-
surpatam fuisse, & quidem obseruatum reli-
 D 2 giosè

Anno 1252.

De Controuersis inter Ordinem
 giosè à Principibus ipsis, quod Episcopi decre-
 uissent ex Boleslai Pudici, qui Casimirum Ma-
 gnum antecessit, sanctione patet. Cupientes,
 inquit, libertatis participes effici, qua Chri-
 stus suos liberauit, volumus, quantum ipso
 adiuuante possumus, libertatem Ecclesia-
 sticam conseruare, ac nostris successoribus
 transmittere conseruandam, &c. Firmiter
 autem promittimus, quod de causis & ne-
 gotijs Ecclesiasticis, nos vel alij iudices se-
 culares nullo modo cognoscemus, nec de
 ipsis nos intromitemus, sed Episcopus,
 Præpositi, Archidiaconi & alij iudices Ec-
 clesiastici de iisdem liberè iudicent & di-
 sponant, sicut & Episcopus pro se & supra
 dictis Ecclesiasticis iudicibus nobis promi-
 sit, quod de causis secularibus se nullatenus
 intromittent, quæ ad nostrum spectent exa-
 men. Idem etiam ex Henrici Ducis Polonia
 Privilegio, quod Ecclesie Gnesnensi, Wladi-
 slauensi, & Posnaniensi concessit apertissimè
 constat.

constat. Promittimus, *inquit*, quod excommunicatos volumus in omnibus actibus legitimis euitare, & si ultra annum in excommunicatione iacuerint, bona Excommunicatorum nostro fisco applicabimus, satisfaciendo Ecclesiæ de ijsdem, prout vel in quantum ipsi excommunicati fuerant Ecclesijs obligati. Promittimus etiam dictas Ecclesias contra earum indebitos turbatores toto posse adiuuare, & ope nostræ potentiae fideliter defendere. *Sed clarissimum & vetustissimum huius Iurisdictionis testimonium apud Dlugossum extat.* Cùm enim nobiles quidam Decimarum pendendarum consuetudini refragarentur, nec Ecclesias frequentarent (*verba sunt Dlugossi*) Ministrosque & Sacerdotes de eorum Ecclesijs pellerent, Boleslaus Rex gliscentem conspirationem in ipso suo ortu extinxit, nemine eundem impediante, quin adiuuantibus potius vniuersis. Auctores enim illius, *in-*

Anno 1022.

quit idem grauissimus Scriptor, missis militibus comprehendit, & capita conspirationis, partim capitali supplicio extinxit, partim verberibus mulctauit. Atq; hac quidem talia sunt ut possint cuiq; etiam peruicaci iurisdictionem Ecclesiasticam persuadere, quia tamen & recentiorum Regum abundamus sanctionibus, & ipsas quoq; appingamus. Jo. igitur Albertus & Alexander in sanctionibus suis & excommunicationis meminere, & eiusdem per Capitaneos executionis. Sigismundus quoq; I. statuto, quo nobilitatis immunitatem a teloneis persolvendis confirmat, hac verba subiicit: quam poenam iudex spiritualis loci illius de teloneatore per censuras Ecclesiasticas exigat. Et iurisdictionem Ecclesiasticam non semel commemorat; deniq; quod caput est sanctione praestantissima, eandem approbavit. Sigismundi autem I. filius Augustus, cuius auctoritate aduersarij imprimis nituntur, iurauit omnia iura, privilegia, libertates, literas, immuni-

Анно 1496.

Craconia in sua
coron. 1507.

In coronatione
Sigis. Aug.

Craconia 1537

immunitates Regni, Ecclesiasticas, Seculares, Ecclesijs, ipsiq; Regno Polonia, eiusdemq; Prælati, &c. manutene, custodire & attendere.

Et in coronatione sua: Primum omnia, inquit, In literis statibus regni datis.

quæcunq; iurauimus omnibus subditis nostris incolis Reg. Pol. cuiuscunq; ordinis & conditionis fuerint, absq; vlla controuersia seruare, defendere & exequi velle, &c.

Quod etiam singulari quoq; Priuilegio in Comitibus Petricouien. confirmauit. Idem deniq; in Anno 1548.

recessu Petricouie. Neq; etenim decet, inquit, Anno 1555.

S. R. Maiestatem Iurisdictionem spiritua-
lem in rebus spiritualibus & secularibus im-
pedire. Quam cum alijs immunitatibus or-
dinum Regni seruaturum se iurauit, &c.

Ad idem institutum facit quod ex multorum Regum Priuilegijs constet dignitates & officia imminuenda non esse, ut habet Ladisl. Jagello in Iedlna: Dignitates, inquiens, Ecclesiasticas & Seculares non debemus minuire, neq; suffocare. Quod tamen fit dum E-

piscopo.

piscoporum, aliorumq; iurisdictio vel impeditur, vel tollitur. *Ex his omnibus liquet Ordinem Ecclesiasticum sine controuersia iurisditionem à tempore suscepta religionis exercuisse.* Omitto breuitatis studio decreta in diuersis Ecclesijs lata à Regniq; Ordinibus approbata, nec in rei iudicatæ executione unquam impedita. Prætereo quoq; exempla innumera huius, quam asserimus, iurisditionis in Regibus ipsis, Ducibus, Capitaneis, ijsq; qui officia obibant publica, nec non communitatibus, ciuitatibus, hominibusq; priuatis, hæreseos, Apostaseos, blasphemias, sacrilegij, aliorumq; criminum condemnatis, pœnis affectis rebus Ecclesiasticis vendicatis. Quæ omnia ex monumentis, actisq; publicis, Archiepiscoporum, Episcoporum, Gnesnensium, Cracouiensium, Wladisla. & Posnan. comprobari possunt. Nec sane, calumniator, habes, quo harum sanctionum æquissimarum infringas auctoritatem, scio quidem riuales tuos imò & te ipsum capite sequenti, illud comminisci constitutiones anni

43. *abrogatas esse (ac si alia nulla aliorum regum extarent) sed quibus quaso argumentis, quibus testimonijs? quoniam videlicet Typographus Cracouiensis, non in ipso Statutorum libro, sed post omnia Statuta, imò post ipsum indicem monet Lectorem rem ita se habere. Praclarum sanè testimonium. Quasi verò Typographis legum condendarum, vel abrogandarum esset auctoritas, quasi etiam ipsi constitutiones illas abrogatas affirmanti fides habenda sit, cum nec quo rege, quo loco, quo tempore fuerint antiquata prodiderit. Verùm heus tu, legum Polonarum perite, primam Sigismundi Augusti Petricouia latam legem vidisti? Vidisse te non arbitror: neq, enim nisi penitus & frontem & mentem perdideris, ad tua & Typographi tui frigidissima commenta prouocasses. Te autem tantum Magistrum in Israël eā non legisse quis ferat? Sed largiamur hoc tibi & dum nostra tueamur, tuam insignem imperitiam, & legum cognoscendarum negligentiam interim dissimulemus. Is igitur quem di-*

E xi, Au-

De Controversiis inter Ordinem

xi, Augustus Rex, in primo omnium Privilegio confirmationis Privilegiorum, Iurium, & Immunitatum Regni Poloniae, illud quoque statutum anni 43. quod tu cum tuo Typographo abrogatum comminisceris, in suo statu & vigore, id ab eo petentibus Minoris Poloniae Nuncijs, manere voluit. Sic enim habet illa Constitutio Polonice Anno 1550. edita, cuius verba ego Latine reddidi, & huc adscripsi: Ut desiderio, inquit Rex, Equestris Ordinis Minoris Poloniae satisfiat, statutum Anni 1543. in vigore relinquimus ad alia Comititia: tantisper dum aliquid melius Iure communi statuamus. Nunc & te, tuique similes Regi opponere, & cum nulla postmodum habita Comititia, qua melius aliquid in hoc genere statuerint, protuleris, ac ne proferre quidem possis, aude porro dicere Constitutiones Anni 43. esse abrogatas. Nec illud tamen ignoro alios teque ipsum, calumniator, inhibitionem Sigismundi Augusti commemorare solitos, qua ille vetuisse visus est, ne decreta iudicij spiritualis Capitanei

Ca
Al 1563
Pet. Soule.

nei exequerentur. Sed hac cum legibus Regni,
 priuilegijs cleri, adeoq; iudiciorum repugnet iu-
 ribus, nullam habere vim potest, ad leges ipsas
 abrogandas: maxime quod in ijsdem Comitijs
 Episcopi vniuersi publicè eidem contradixerint;
 deq; graamine, vt loqui solemus, protestatio-
 ne solenniter pramissa, vim videlicet Ordini Ec-
 clesiastico inferri, omnes ex Senatu discesserint.
 Atq; ea protestatio (ne fortè nos, quod tute fa-
 cis, falso aliquid comminisci existimes) ea, in-
 quam, protestatio habetur in Ecclesia Craco-
 uien. sub inscriptione manus propriae & sigillo
 eiusdem Regis. Eiusq; rei diploma (ne hoc quoq;
 ignores quanquam tot & tantis testibus indi-
 gnus es) Reuerendus D. Stanislaus Skarsze-
 wski Cracouien. Canonicus, post obitum Re-
 uerendiss. Domini sui Petri Myszkowski E-
 piscopi Cracouien. venerabili eiusdem Ecclesie
 Capitulo asseruandum attulit. Quid? quod
 ipsa Sigismundi inhibitio habeat, solos secula-
 res eiusdem auctores extitisse? Deniq; & alijs
 Regni legibus eandem repugnare, quis rerum

In Nieffoua.

Alexandri in

Radom. fol. 115

Polonarum peritus ambigat? Anne ulla sanctio firma, stabilisq; in Polonia nostra habeatur, qua non omnium Ordinum consensu roboretur? Non equidem opinor. Casimiri enim Regis, ipsumq; secuti Alexandri decretum est: Statuimus cum vniuersi Regni nostri Prælati, Consiliarijs, Baronibus, vt deinceps futuris temporibus perpetuis nihil noui constitui debeat per nos & successores nostros, sine communi Consiliariorum & Nunciorum terrestrium consensu, quod fieret in præiudicium, grauamenq; Reipub. atq; incommodum cuiuslibet priuatum ad innouationemq; iuris communis & publicæ libertatis. An non omnium Ordinum sacrandæ legi requirit consensionem? Idem quoq; Alexander in confirmatione constitutionis Frieder. & Carolina omnia statuta, &c. contra libertatem Ecclesiæ, vel personas Ecclesiasticas, &c. edita illo ipso iure decernit esse nulla. Sigismundus etiam I. Petricouia, Constitutiones,

An. 1518.

nes, inquit, novas non nisi cum Consiliario-
rum (spiritualium & secularium) ac Nun-
tiorum terrestrium consensu secundum
statutum Alex. Regis faciemus. Si tamen se-
cularis Ordo Augusti Regis inhibitionem (le-
gem enim ob iniquitatem pudet dicere) aduer-
sus clerum valere postulat, quidni (cum potior
ipse & si non maior Senatus pars sit) legem Re-
gi suadeat, qua ipsis secularibus repugnantibus
lata vim suam roburq; obtineat? Æqua enim
utriusq; Ordinis ratio, quin & Ecclesiastici
Ordinis conditio melior ac superior. Ut igitur
iuris equalitas equabilitasq; iustitia consenta-
nea adeoq; Reipub. necessaria conservetur, fa-
teatur oportet secularis Ordo eam qualem-
cunq; inhibitionem nullius esse momenti atq;
ponderis ad Ecclesiasticorum hominum iuris-
dictionem vel imminuendam vel infirman-
dam. Sed tamen præterea rem ita se habere &
illud indicat quod apud Herbornum Augusti Petriconie An-
extat, amplissimum confirmationis iurium, ^{NO 15,}
privilegium, illa adiecta clausula: Quod si

aliquando eueniret vt vel per nos, vel per quempiam alium, istis ipsis iuribus, statutis, donationibus, priuilegijs, litteris, immunitatibus, & libertatibus aliquid huiusmodi fieret contrarium, vel si illis derogare, easdemue per nos ipsos abrogare aliqua re vellemus, ex tunc omne illud nihil firmitatis neq; ponderis habere debet, sed omne illud, vigore istius conuentus nihili & cassum intelligi debet: prout & nos hoc ipsum annihilamus & cassamus, & nihili esse inuenimus presentibus litteris nostris temporibus perpetuis. Quod si etiam nos contra hoc quidquam fecerimus, tunc non aliter intelligi debet, nisi quia in hoc ipso contra iusiurandum nostrum excelsimus. Denique postquam inhibitionem fecerat literis suis (quæ etiamnum asseruantur) testatus est Ecclesiasticorum actiones iudiciarias veteri more institutas eadem minimè impediri. Et sanè sapienter Augustus Rex quod minus prudenter ac

Regni

Regni legibus ipsiq; rationi consentaneè sanc-
uisse videri poterat, antiquauit & abrogauit,
vt satis ostenderit de reliquis idem omninò cen-
sendum esse. Nam si de Apostasi, schismate,
religionibus peregrinis, sacrilegijs, incantatio-
nibus, veneficijs, &c. Ordo Ecclesiasticus non
iudicauerit, atq; adeò quod decreuerit, secula-
res pro sua in Repub. potestate non fuerint exe-
cuti, illud sequatur necesse est, quod Ecclesiasti-
ci hoc loco queruntur, vt videlicet hæc omnia
scelera impunè fiant, inultaq; relinquuntur.
Ad hæc nisi de diuortijs, matrimonijs, ab Ec-
clesiastico Ordine ita ius instituatur, vt quæ in
ijsdem peccata fuerint, arcium urbiumq; præ-
fectorum opera corrigantur & emendentur, eò
licentia quadam ad extremum deuenietur, vt
diuina humanaq; iura violentur ac perturbentur
omnia. Quod ne accadat aliquando, Ordi-
nis secularis est prouidere. Hoc enim illis onus
diuina lege incumbit, vt quæ iudices Ecclesia-
stici religionis integritati & puritati aduersa-
ri censuerint, pœnisd; digna decreuerint, ea ipsi
seuere

Isaie 49.

Prouerb. 20.

Deut. 17.

Epist. 50.

seuere vindicent. Reges enim (atq; eadem ratione ceteri magistratus ciuiles) Ecclesia nutriti sunt ut Isaias ait. Dissipat quoq; impios Rex sapiens ut in Prouerb. habetur. Et in ipsa adeo Synagoga iubentur interimi qui Sacerdoti non obtemperant. Deniq; ut D. Augustinus scribit, Regum atq; vniuersi magistratus ciuilis munus officiumq; est, Deo seruire, sicut seruiuit Ezechias, lucos & templa idolorum destruendo: sicut seruiuit Iosias talia & ipse faciendo: sicut seruiuit Rex Ninuitarum vniuersam ciuitatem ad placandum Deum compellendo: sicut seruiuit Darius idolum frangendum in potestatem Danieli dando: sicut seruiuit Nabuchodonosor omnes in regno suo positos à blasphemando Deo lege terribili prohibendo. Debet & illud quoq; cogitare ut D. Leo inquit potestatem sibi non solum ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesia præsidium esse collatam, ut ausus nefarios comprimendo, & quæ bene

Epist. 75. ad
Leon. August.

benè sunt statuta defendant, & veram pacem
 his, quæ sunt turbata restituant. Quod optimi
 quique Imperatores perpetuò obseruauerunt. Theo-
 dosius funditus sustulit libertatem, ac omnes
 credere eo modo præcepit, quo Romanus Pont.
 docebat esse credendum. Martianus quoque
 seuerè prohibet, ne quis ea quæ sunt in Concilijs
 Episcoporum definita reuoluat, aut de ijs pu-
 blicè disputare præsumat. Eiusdem etiam gene-
 ris alia de Iuniorè Valentiniano, Constantino
 magno, Casimiro Magno, Alex. Sigismundo I.
 alijs legim'. Quos præclarè imitatus est feliciss.
 memoria Rex Stephanus, alijque Polonia Catho-
 lici proceres Ordinis Ecclesiastici & iurisdi-
 ctionem & decreta tuendo, quantum in tam
 infinita hominum libertate seu potius licentia
 valere. Atque hac omnia ita fieri oportere &
 ratio ipsa suadet. Potestas enim spiritualis &
 temporalis in Ecclesia non sunt res planè distin-
 ctæ & separatæ, ut regna politica plura, sed ita
 inter se connexæ & copulatæ, ut unum efficiant
 corpus, seu potius ita coherent inuicem, quem-

F admodum

L. cunctos pop.
 de S. Trin.

C. eodem l. Ne-
 mo.

Ambr. in Orat.
 fun. Val.
 Eusebii lib. 10.
 cap. 5.
 Cromerus.

De Controuersis inter Ordinem

admodum anima atq; corpus. Est enim potestas spiritalis quasi anima, temporalis, corporis instar, ut Nazianzenus sapientissimè differit. Debet ergo hac, illi seruire, eamq; tueri ac defendere, ac veluti terrenum regnum, ut D. Gregorius inquit, cœlesti famulari. Cum igitur hac vitia vniuersa, quæ clerus in sua querimonia deplorat, talia sint, quæ Ecclesiæ Christi ipsiq; Reipub. exitiosa & perniciosa existant, Ordini seculari illud incumbit, ut omni studio elaboraret, ne quæ Ecclesiastici statuerint; vel repudiarentur, vel negligantur. Hac enim ratione corpus anima consulet, quemadmodum anima, id est, clerus corporis sui, secularis nimirum ordinis, & salutem querit, & dignitatem tuetur. Iustissima igitur, calumniator, (ad te enim redeo) cleri querimonia est, quod iam ob iurisdictionem Ecclesiasticam si non omnino spre tam, violatam tamen & offensam, sacrilegia, periuria, incantamenta, magia, bigamia, &c. quæ olim florente Ecclesiastico Ordine iacebant, nunc apud plurimos ita valeant atq; vigeant,

Orat. ad pop. t. more percussim.

Lib. 2. Ep. 61.

geant, ut si non in honore sint, impunita tamen & inulta remaneant. Qua sanè in con-
questione nescio equidem quid iure atq; meritò
reprehendas, ut non demirari nequeam te non
modò communem calamitatem non deslere, sed
in Ecclesiasticorum adeoq; patria ipsius mise-
rias insultare. Jurisdictionem, inquis, doletis vo-
bis ereptam. Et quid ni dolerent? quid ni desle-
rent? Doleres & tu, calumniator, adeoq; de-
fles si patria amore cleriq; studio tenerere. Sed
quia haresis animum tuum ab Ecclesiastico Or-
dine reddidit alienum, & salutis publica nullo
teneris desiderio, quæ lacrimis digna sunt, risu
prosequeris; & quod est deterius, omnem ca-
lumniandi eos, qui te non læserunt iniuria, ar-
ripis ansam. Hæc vos, inquis, in ordinem no-
strum hominum secularium congeritis. Cum tamen
non in uniuersum ordinem, neq; solum hæc vi-
tia congerant, sed multorum deplorent scelera,
quæ tam impune licenterq; patrantur. Ac mox:
Ostendite, inquis, primò apud vos nullos esse sacri-
legos, periuros, veneficos, incestuosos, bigamos, tri-
F 2 gamos.

gamos. *Ac, ne quicquam calumnia desit, affirmas Romanos Pontif. complures magiam exercuisse; uniuersos autem non alia quàm multa pecuniaria puniri, adulteros in clero inueniri qui plures alunt concubinas, eosdemq; se lege Ecclesiastica tueri: Melius est complures alere concubinas, quàm vel unicam uxorem matrimonio iunctam habere. Ita tu quidem non minori improbitate quàm audacia in omnes Catholicos impudicam linguam exeris: Et tantum non cum Phariseo illo de te pradicas: Non sum sicut ceteri homines, &c. De Pontificibus quod simplici affirmatione obijcis, simplici inficiatione pernego; id tamen à vero esse alienissimum Catholici integris voluminibus ostendere. Vitia clericorum mirum est quatenus hic proferas. Quasi verò propterea quod hac in quorundam mores irrepsent in communi hac temporum inclinatione, Ecclesiastico Ordini minus liceat eadem deplorare. Aliquam forsassis iusta accusationis occasionem nactus viderere, si illud ostendere posses in clero hac crimina*

mina omnino non vindicari. At ipse fateris pecuniaria multa puniri. Quam tamen non sola, ut tu impudenter asseueras, sed alijs quoq; pœnis ab Ecclesia Christi perpetuo usurpatis, interdum quoq; vinculis atq; carcere castigantur. Jam verò in Ordine seculari hac vitia ita reperiuntur, ut vindicari nequeant ob reorum potentiam, & deprauatos hominum mores, ipsamq; excommunicationem, & quæ eandem consequi solebant supplicia spreta & contempta. Quod autem de lege Ecclesiastica, de concubinis narras fabula est, malitiosum & mendax, nequam capitis commentum: neq; tu illud, si te ruperis, vspiam lege Ecclesiastica sanctum reperiās. Nam & concubinatus ipse omnibus Ecclesia decreto prohibitus est, & clericis non solum concubinato, sed sermone etiam, & extranearum mulierum cohabitatione seuerè interdictum. Quod cum in Pontificum & Conciliorum decretis ita frequens sit, ut ultro in oculos incurrat, id tamen tu maleuolentia obcæcatus. & ut serpentes venenis, sic tu calumnijs

Vide canones
Pœnitentiales in
fine decreti, &
Gloss. in cap. Ad
reprimendam.
De Offic. Iudicis
ordin. Concilii
Trid. Sess. 25.
cap. 14. De Re-
formatione, vide
& Sylu. Luxu-
ria §. 3.

D. 34. cap. Aus-
dite & cap. Me-
retrices 32. q. 4.
cap. Laici. D. 33
Epist. Lucij Pa-
pæ ad Episco-
pos Gallia.
Trident. Sess. 24
cap. 8. De Re-
form. matrimon.

Alumnij & contumelij undequaq; legendis in-
 tentus animaduertere noluit. In eo tamen
 praclarum te ostendis Iurisconsultum, quod de
 diuortijs, matrimonijs & legitimorum illegi-
 timorumq; controuersijs Ecclesiasticum Ordi-
 nem iudicare nolis, quoniam ex clericorum nu-
 mero aliqui concubinas alunt, & illegitimis,
 ut tu loqueris, abundant. Quasi verò pauco-
 rum vitia (complures enim & ipse fateris exi-
 stere morum continentia, & vitæ sanctimonia
 venerabiles) uniuerso sacro ordini obesse pos-
 sent, eidemq; iudiciorum eripere facultatem.
 Quasi secularis Ordo, quem tu iudicem ex-
 optas, ab ijsdem criminibus immunis esset. Sed
 in eo, quod subiungis, omnibus Iurisconsultis
 palmam eripis. Si qui, inquis, clerici voto casti-
 tatis per omnia respondeant, quid ad eos matrimoni-
 cognitio pertinet, cum ab eo tanquam immunditie
 abhorreant? quasi verò iudicare de criminibus
 non liceat iudici etiam minimè criminoso, eiq;
 qui flagitia omnia abhorreat ac detestetur. Sed,
 o bone, Catholici iudices à matrimonio tan-
 quam

Ecclesiasticum & Seculare.

47.

quam immunditie non abhorrent, sed magnum
 cum Paulo Sacramentum esse persuasum ha- Ephes. 5.
 bent; cum eodem tamen existimant habere eos 1. Timoth. 5.
 damnationem, qui cum fuerint luxuriati in
 Christo nubere volunt; quia primam fidem ir-
 ritam fecerunt. Animaduvertebastu, opinor,
 calumniator, hac qua attulisti, Ecclesiasticis
 hominibus iudicandi potestatem non eripere:
 ac ne illud quidem euincere, iudiciorum for-
 mam corruptam & deprauatam existere: &
 proinde, ut ferè solent ij, qui hostem in pugna
 cadere nequeunt, ex animi quadam impoten-
 tia ad calumnias frigidissimas & iniquissimas
 probra dilaberis, & sacerdotes ob violatas pœ-
 nitentia leges (at qui si de illis iam disputare-
 tur) insectaris. Qualem verò, inquis, nobis
 pœnitentia modum proponitis. Dura quidem
 vos egenis ac miseris onera imponitis, ipsi verò
 ea ne digito quidem attingitis. Venalem pec-
 catorum veniam habetis, sedentes tanquam
 nummularij in Ecclesia, bullas indulgentiarum
 exponitis. vobis religio questus est, ita ut qui
 plures

„ plures nummos in arcā immiserit, licet parricida & immanis homicida cunctorum iudicio
 „ habeatur, modò multum soluerit, solutus discedat. Quæ omnia sunt huiusmodi, ut nihil instituto alienius, nihil probrosum magis magisq; falsum potueris clero obiectare. Ubi enim, amabo te, vidisti aliam esse miserorum, aliam potentium in Sacramento pœnitentiæ conditionem? Ubi venalem peccatorum veniam? Ubi bullas indulgentiarum ad questum expositas? parricidam quoq; & homicidam immanem soluta pecunia solutum ac liberum abire? aut si vidisti aliquando, ubi saltem animaduertisti hac Ecclesiastico Ordini probari, & non potius grauius seuerèq; vindicari? Proferenda tibi nomina eorum erant, qui hæc tot atq; tanta patrassent scelera: loca, tempora designanda quibus accidissent: singula deniq; testibus comprobanda, si fidem dictis tuis haberi voluisses. Nunc autem cū horum præstiteris omninò nihil, & temerarius accusator & improbus calumniator à nobis iure meritoq; habebis.

Decimas

Decimas iure naturæ & diuino hominibus
Ecclesiasticis deberi.

Cap. III.

LERTIVM ECCLESIASTICA querimonia caput est, quod seculares sacerdotum officia sibi usurpent, & decimas manipulares, aliasq; contra iura diuina & humana à subditis suis extorqueant, & in proprios vsus conuertant: hereditatem Christi, panem Ecclesia, his quibus iure & consuetudine debetur, subtrahant. Ad hanc tam grauem iustamq; conquestionem ea tua est, calumniator, responsio, vt equidem coniectura assequi nequeam, magisne astutus ac versutus, an iuris diuini & humani imperitus dici debeas. In ea enim ita te geris, vt ad omnem malitiam atq; fraudem versare orationē tuam videare; ita quoq; leges cum sacras, tum profanas, qua de decimis

G mis

De Controuersiis inter Ordinem

mis extant, pertractas, ut has vix attigisse, illas ne vidisse quidem te appareat satis. Quae enim maior calliditas (de imperitia & inscitia post viderimus) esse cuiusquam potuit, quam tuam hinc esse deprehendo? ut enim rudis ac minus perspicax lector, quam difficili in loco versare, quamq; malam tuerere causam minime animaduerneret, faciliusq; in errorem induceretur, ita miscet & turbas omnia, ut leges prius edita, posteriores esse videantur. Sed omnia quamuis implicatissima explicabo, inuolutissima euoluam, ut quiuis intelligat te voluisse magis, quam potuisse decimarum legem consuetudinemq; oppugnare. Et quoniam ita tractationem tuam instituis, ut prius num iure diuino, tum an humano debeantur disquiras, idem quoq; à me seruabitur ordo. Libet tamen prius, ut absolutior perfectiorq; sit tractatio, illud ostendere: Iure natura ordini Ecclesiastico deberi decimas. Quod sanè nec arduum, nec difficile fuerit. Cum enim natura eam notionem insculpserit hominum mentibus, ut ijs, qui

Decimas iure
natura Eccle-
siastico deberi.

qui nostra causa labores subeunt, premia deberi intelligamus, eadem quoque admonente cognoscimus, clero qui in populi gratiam multum opera studijque in sacrorum procuratione ponit, alimenta esse tribuenda. Et unde Regibus. Vexillaria, militibus stipendia deberi intelligimus, inde quoque discimus sacerdotibus esse decimas persolundas; cum his veluti subsidijs ita vitam sustentare debeant, ut neque egeant, nec abundant. Ac ne dubitare quis possit hac ita se habere, Abrahami exemplum suppetit, qui Melchisedeco sacerdoti decimas dedit. Quem Genes. 14. locum Chrysostomus explicans, Abrahamum Chrys. Hom. 35. in Genes. hoc facto Doctorem nostrum fuisse scribit, atque adeo monuisse, quid nobis incumbat oneris. Iam vero ut ius diuinum aggrediamur, ab eo potissimum ordiar, quod solum protulisti, & nulla ratione nixus reiecasti, Decimas deberi iure diuino. Leuitarum exemplo. Leuit. ult. Num 18. Malach. 3. Leuitis Deus iussit decimas dari, sacerdotibus igitur tribuenda. Quod enim erant in lege Moysis Leuitae, hoc in Euangelio sacerdotes. Et quamuis Christiani à caeremonijs legis liberi

Lib. 2. Apost.
constit. cap. 29.
38. 39. et l. 8.
cap. 36.
In Psal. 146.
Ier. 3. Malach.

Sermon. 219. de
tempore.

16. q. 1.

Hom. 16. in
Euan.

sint & immunes, priscorum tamen Patrum
nemo ab hac decimarum sanctione eosdem solu-
tos existimauit; quin potius ita de eadem dis-
seruere vetustissimi quique, ut magis eadem
Christianos, quam olim Iudaos astringi dice-
rent. Quod in primis Clemens D. Petri disci-
pulus & successor ex eo ostendit, quod Christia-
norum iustitia plus abundare, quam Scriba-
rum & Phariseorum debeat: quo eodem argu-
mento & Augustinus utitur. Hieronymus
autem: Quod de decimis, inquit, primitiisque
diximus, quæ olim dabantur a populo sa-
cerdotibus atque Leuitis, in Ecclesiæ quoque
populis intelligite: quibus præceptum est
non solum decimas & primitias dare &c.
id qui non fecerit, Deum defraudare &
supplantare conuincitur. Augustinus quoque
eundem Malachia locum de decimis explanans,
Deus, inquit, qui dignatus est totum dare,
decimam a nobis dignatur repetere. Denique
Gregorius, Sicut, inquit, offerri iubemini a
lege

lege decimas rerum, ita ei offerre contende decimas dierum. *Ut mirum sit te de Levitarum exemplo ita differere, ut dicere non verearis, quid illud ad vos? cum unica hac nitaris interrogatiuncula; Nunquid pro sui muneris functionibus, tot ditati erant censibus & fundationibus? Ad quam si affirmando respondero, iam silentium tibi fuerit. Ita igitur respondeo. Neq. Levita, ut tu parum Theologus existimas, solis decimis sustentabantur. Habebant enim insuper possessiones suas. Quāvis enim in partitione terræ, agros & vineas non acceperant, urbes tamen, quas inhabitarent, illis dabatur, & pecoribus alendis pascua. Emere quoq. illis fas erat, & à populo religionis causa oblati accipere, ut modo Ecclesiastico Ordini accidit. Unde Levitici ultimo precipitur, ut si quis agrum Domino vouerit, eum sacerdotes possideant. Quin & Regis ad Abiathar sacerdotem vox est, vade ad agrum tuum. Hieremias quoq. sacerdos erat, & tamen agrum se emisse ac possedisse scribit. Deniq. Bar-*

Numer. 18.

Deut. 10.

Iosue 13.

Num. 35.

Iosue 21.

Levit. ult.

3. Reg. 2.

Hierem. 32.

A. 4.

nabas Leuita fuit, agrum tamen, quem habebat vendidit. Et ſi his omnibus deſtitueremur firmamentis, cauſſa tamen iuſtiſſima ſubſunt, cur clerus Chriſtianus præter decimas, alia quoq; iure poſſideat. Clerus enim Chriſtianus amplior eſt, grauioribus ſumptibus ac laboribus obnoxius. Templum Leuitis unum erat, Pontifex unus, & pauci quidam ex familia Aaron ſacerdotes, qui per vices in templo miniſtrabant, ceteri famulorum loco erant. At Chriſtianis templa ſunt innumera decimarum prouentibus cõſeruanda & reſtauranda, Pontifices plurimi, & ſacerdotes propemodum infiniti, qui tamen litteris exculti ſint oportet: quod fieri ſanè nequit, niſi patrimonij magnam prius iacturam fecerint. Deniq; perpetuò Eccleſia ad eſſe debent, non vt illi certis atq; ſtatis ſolùm temporibus. Sed non eo loco cauſſa Eccleſiaſtica eſt, vt ſolo Leuitarum exemplo nitatur. Nam vt D. Pauli verbis utar, Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annunciant de Euangelio viuere. Et, Qui in ſacra-
rio

nō operantur, quæ de sacrario sunt edunt,
& qui altari deseruiunt, cum altari partici-
pant. Quis militat suis stipendijs vnquam?
Et, Si nos vobis spiritualia seminamus, ma-
gnū est, si nos carnalia vestra metamus?

Ad quem locum August. scribens in illud Psal.
146. Parat terra pluuiam, producit in monti-
bus fœnum &c. Ait populos qui tanquā terra
accipiunt pluuiā doctrinā à sacerdotibus, debe-
re eis producere fœnum bonorum temporalium.

Deniq; Christus ait, Reddite quæ sunt Cæ- Matth. 23.
saris, Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. *Quem*

locum Hieronymus & Augustinus expla-

Aug. lib. 50.
in Homil. 48.

nantes, præcipere aiunt Dominum,

ut pendantur Cæsari tributa,

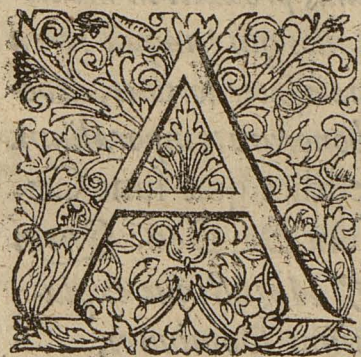
& Deo decima.

Ecclesia-

Ecclesiasticum Ordinem decimas ad eos
 vsus accommodare, quos lex diuina, & sa-
 cri canones postulant: nec calumniatoris
 cauillationes, quibus contrarium ostendere
 nititur vllius esse ponderis.

Caput V.

A PANIS, IN QVIS
 vobis est ad affluentiam,
 & tamen nouis contribu-
 tionibus miseram nobilita-
 tem praterito bello exhaue-
 stam onerare vultis. Sa-
 tius esset eas decimas mili-
 tibus seminudis, quibus nō
 dum sunt exsoluta stipendia attribuere, quā libe-
 dinosis & otiosis permittere: maximè quòd iuxta
 canones vestros bona Ecclesia in quatuor partes di-
 uidi debeant, 1. ut pro erogandis spectet elemosinis,
 2. pro templorum erigendis & instaurandis edificijs,
 3. pro captiuis ab hoste redimendis. 4. demum pro
 mensa cleri. *Ac mox pauperes miseratus:*
Quot ditastis, inquis, pauperum collegia? Quot
templa

templa his temporibus erexistis, aut collapsa resta-
 rastis? Quot captiuos redemistis? Tum caussaris
 Ecclesiasticos, Scultetos suos, milites olim Regni,
 per summam iniustitiam Regno ademisse, nec ta-
 men publica sustinere onera. Deniq³ monitoris ti-
 bi imponis personam, aut potius rigidi cuiusdā
 censoris. Grauius enim in clericos inueheris,
 quod opes tanto studio comparent, maioremq³ pen-
 sionum, quā salutis populi rationem habeant. Ac
 belle tu quidem hac omnia, calumniator, ac de
 egentibus in primis bellissimè. Vereor tamen
 ne dum hac stomachans tam inuidiosè comme-
 moras, illud in te conueniat, quod de Iuda Isca-
 riothe D. Ioannes Euangelista scriptum reli- Ioan. 12.
 quit: Dixit autem hoc, non quia de egenis per-
 tinebat ad eum, sed quia fur erat, & loculos
 habens, &c. Vereor, inquam, ne pauperum
 cura nihil te sollicitet ac excruciet, eamq³ solam
 ob caussam queraris, quod quā clerus possidet,
 tibi adempta putes, eademq³ in tuis malis cer-
 nere loculis, quā in ipsorum Ecclesijs. Respon-
 deri tamen, nec incommode, illud opinor tibi
 H potest,

potest, quod Christus Iuda quiritanti dixit:
 Sine illam. Pauperes enim semper habetis
 vobiscum, me autem non semper habetis. Si
 enim clericis hac qualiacumq; decimarum ad vi-
 tam sustentandam subsidia ademeritis, pau-
 peres semper habetis vobiscum, clericos verò
 2. Cor. 9. nequaquam. Quis enim suis militat stipen-
 dijs unquam? Et iam experti videmus, ubi
 decimas per summam iniuriam sacerdotibus
 eripulistis, ibi quoque clericos nullos inueniri,
 templis illatam vastitatem, cultumq; Dei om-
 nem interijisse. Quod vobis hereticis sanè per-
 placet, qui religionem Catholicam funditus
 sublatam velletis, & Ecclesiasticum Ordinem
 euersum penitus: ut insanis vestris haresibus
 & delirationibus dari queat locus, & mulie-
 rosi vestri sathana ministri, qui omnia harpyia-
 rum instar diripiant, eidem possint succedere.
 Sed non sunt ita bardi atq; stupidi clerici, addo
 quoq; nec ita diuini cultus & honoris obliti,
 ut decimas hereditatē Christi, Dei Opt. Max.
 gloria propagande in primis necessarias, &

oppor-

opportunas, vestris moti querimonijs, probris,
& conuitijs, abijcere ac negligere velint. Quod
autem ipsis ad affluentiam panem suppeteret
ais, nescio sanè quàm verum sit. Equidem cum
omnem Poloniam oculis atq; animo lustrò, sin-
gulosq; ex Ordine Ecclesiastico inspicio, paucos
omninò video, quibus panis sit ad affluentiam,
nullos quibus abundet ad luxuriam. Quin il-
lud potius animaduerto plurimos etiam Pre-
latos & Canonicos, ut innumerabiles Pleba-
nos taceam, inopia laborare: ceteros vix tantas
habere opes, quantæ ad dignitatem ordinis sui,
Ecclesiamq; Dei à vestris iniurijs tuendam &
defendendam sufficiant. Et si omninò afflue-
rent, grauissimè in Deum peccarent, si heredi-
tatem Christi vobis proderent, & decimas si
non ipsis vniuersis, maiori tamen cleri parti
ipsiq; posteritati pernecessarias sibi per vim eri-
pi paterentur. Si qui autem libidinosi & otiosi
existant, ut aiebas, & non diffiteor, quamuis
pauciores, quæ diuina est bonitas, inueniantur
in dies, ij pœnis Ecclesiasticis castigantur. De

De Controuersiis inter Ordinem
 contributionibus (ita enim loqueris) quibus
 nobilitatem onerant, haud scio an queas argu-
 mentis, quod verba dicis, ostendere. Decimae
 certè contributiones non sunt. Quod verò mili-
 tibus satius fore easdem concedere quàm cleri-
 cis dictitas, non existimo. Suum enim cuiq^{ue} tri-
 buere iustitia atq^{ue} aequitatis suadet ratio. Deci-
 mae autem clericorum, non militum sunt subsi-
 dia. Militibus interim ab ijs soluantur stipen-
 dia, quibus id onus legibus Regni ac perpetua
 consuetudine incumbit. Decimae autem tanto
 satius est clericis, quàm militibus largiri,
 quanto praestat Christianam propagari religio-
 nem, cultumq^{ue} diuinum integrum ac incorru-
 ptum conseruari, quàm per paucos egentes mi-
 lites, patriam interdum aduersus vim exter-
 nam & hostium impetus propugnari. Milites
 interim à clero non negliguntur. Non minus
 enim clerus quàm Ordo secularis ad eosdem in
 Regni finibus & bellis externis sustentandos
 dependit, quamuis nullo ad id iure astringatur:
 ac ne Scultetos quidem suos, quod tu commini-
 sceris,

sceris, ad militiam ablegare teneatur, ut infra demonstrabo. Pauperum interim, quorum tu patronus videri cupis, nescio an aliqui oppressor & oppugnator, ea cura ab Ecclesiastico habetur Ordine, quam sacra litera postulant, ipsorumq; officij ratio requirit. Nec scio an ulla Collegia pauperum, Cracovia, Posnania, Wilna, Calissie, Pultonia, Braunsbergæ, alibi, ab alijs quàm Episcopis edificata, & annuis proventibus dotata inueniantur; ut te meritò pudere tue interrogationis debeat: Quot ditastis pauperum Collegia? Templà quoq; (contra, quam tu Ordini Ecclesiastico insensissimus asseueras) non uno in loco exedificârunt, & collapsa restaurarunt Ecclesiastici, vel certè maximis impensis illustrârunt & exornârunt Calissij Reuerendissimus Archiepiscopus Gnesnensis, Stanislaus Karnkouuski, Wladislauiæ & alibi Reuerendissimus Hieronymus Rozdrazewuski Episcopus Cuauia, Posnania Reuerendissimus Lucas à Koscielec, Pultonia Reuerendissimus Petrus Dunin Volski Episco-

pus Plocensis, ut alios innumeros taceam, quos recensere, si liberet, possem. Ut tu iam, nisi iniuria, queri nequeas legem de quadripartita bonorum Ecclesiasticorum diuisione violari. Qua tamen non est, quam tu imperitè scribis.

Syluest. can. 4. Prima enim pars, Syluestro sanciente, cedit Episcopo, altera presbyteris & Diaconis, tertia templorum instaurationi, quarta pauperibus & peregrinis. Calumnias autem ceteras, & conuitia quibus clerum licenter & impudenter afficis, nihil moror. Neque enim tu ostendisti hactenus clerum in eo errare atq; labi, quod decimas tanto studio quarat; nec illud fecisti planum maiore eos opum cupiditate, quàm incolumitatis ac salutis ouium teneri. Vos id quàm verū sit, iam pridem experientia discitis. Quot enim à grege suo ex vestra heresi propellunt quotidie lupos? Quot delirationibus vestris prauisq; opinionibus imbutos ad Catholicam reducunt Ecclesiam? Quot à vobis euersas instaurant aras? Quot templa vestro violata scelere in dies expiant? Quot deniq; vestra infectos

fectos labe ex oppidis villisq; non vi non armis, sed vita integritate, & eruditissimis ad populum concionibus profligârunt? imò, quoniam opum cupiditatem nusquam non clericis exprobras, non defuerunt, qui precio dato urbes comparârunt, non tam fortassis opum desiderio, quàm studio religionis Catholica in ijsdem iam collapsa restauranda. In ceteris autem quæ ouium incolumitati conducunt, desiderare tu quidem poteris aliquid, iure tamen atq; meritò nihil. Tanta doctorum in populo erudiendo diligentia, tanta pastorum in Sacramentorum administratione sedulitas. Atque hæc ad tuas calumniator, non tam rationes, quàm calumnias, in quibus etsi frigidissimis, tutissimum tibi forè putasti, si delitesceres, cum nihil reperires, quod firmum satis esset, ad id, quod ostendendum suscepas, comprobandum: decimas nimirum iure diuino ad Ecclesiasticum Ordinem haud spectare. Nos autem ita lege diuina ad eundem spectare docuimus, ut ne contra quidem hiscere valeas.

Decimas.

De Controuersis inter Ordinem
Decimas iure tum communi, tum Polonis
proprio Ecclesiasticis hominibus esse per-
soluendas, earundemq; pendendarum ori-
ginem non à bello in Syria, Clemente III.
Pontifice (vt calumniator fingit) contra
Saladinum suscepto, sed in Polonia à Mie-
czislao & Boleslao vetustissimis Re-
gibus esse petendam.

Cap. VI.

NUNC QUONIAM ITA
tibi visum est assenera-
re decimas nec iure qui-
dem humano ad cleri-
cos pertinere, id quoq;
falsissimum esse, cum
tua infirmando, tum
nostra roborando demonstremus. Et quidem
initio illud mihi permirum est, qua fronte tu
decimarum initia facias à bello nescio quo, Cle-
mente III. Pontifice, contra Saladinum in Sy-
ria suscepto: ita vt earundem non alia fuerit
occafio,

occafio, vel origo, quàm quòd Pontifex eo tempore, ut rem Christianam laborantem iuaret, decimas à Christianis cùm alibi, tum etiam in Polonia exegerit; quæ poſtea Wladislai Iagellonis lege, clero efflagitante, lata, perpetua euaserint. Quis enim vetus rerum Polonarum ſcriptor tale quidpiam literarum monumentis commendauit? Quenam hiſtoria externa tradidit? Quis tam audacis atq; libera aſſeuerationis teſtis? Non equidem negarim & olim conſuetudinem fuiſſe, cùm grauius aliquod periculum Reipublicæ immineret, aut Hieroſolyma à Saracenis vel teneretur, vel vexaretur, ut Romani Pontifices omnium Chriſtianorum Principum opem implorarent, illudq; efflagitarent; ut decimas belli quaſi ſubſidia penderent: ab ea tamen ſiue in Prouincijs exteris, ſiue in Polonia ipſa originem habuiſſe, illud eſt quod penitus inſcior. Et ſanè meritò, iureq; optimo. Si enim leges vniuerſis communes Prouincijs de decimis ſancitas inſpiciamus (ut interim de heretua ab Apoſtolorum temporibus

I

eaſdem

easdem pendendi consuetudine taceam) complures eiusmodi comperiemus, qua ante mille annos viguerint, alias qua ante Clementem III. & cum Hierosolyma à Saracenis alijsq; Christiani nominis hostibus conquiesceret. Decimas enim solui oportere hac omnia Concilia, ne Pontifices memorem, iure diuino nixa decernunt: Aurelianense I. Matifconense II. Foroiulienſe, Moguntinatriâ, Rhemenſe, Valentinum, Arelatenſe IIII. Cabilonenſe II. Metenſe, Triburienſe, & alia qua breuitatis cauſſa volens atq; lubens pratero. Si autem ipsas Polonia leges & statuta peruolutauerimus, facile comperiemus decimas in ipsa quoq; Polonia aliam, quàm belli Saladini propulſationem, originem habuiſſe, ac non recenti quâpiam conſuetudine, ſed planè vetuſtiſſima, optimorumq; Principum legibus firmatas & roboratas. Miecziſlaus enim ut Dlugoffus, Cromerus, alijsq; qui de rebus Polonorum ſcripſerunt, memorât, ducentis, ante Clementem III. annis, Chriſti ſacris initiatus, tanta religionis propa-

Cap. 17.

Cap. 5.

Cap. ult.

Moguntinum

tempore Caroli

Mag. c. 38. sub

Rab. c. 10. tem-

pore Arnulphi

cap. 17.

Rhem. cap. 38.

temp. Caroli M.

Valentinum

temp. Lothar.

cap. 10.

Arel. 4. cap. 9.

Cap. 19.

Cap. 2.

Cap. 13.

Miecziſlaus

Princeps Polo-

nia anno 965.

Clemens 3. an.

1181

propaganda cupiditate flagrauit, ut multa statim templa exedificàrit, amplissimis censibus & possessionibus locupletàrit, Episcopisq; institutis, decimas frugum omnis generis, tam de suis, quam sua nobilitatis, adeoq; plebis agris edicto perpetuo asscripserit. Quod sanè testimonium, tam est præclarum & illustre, ut si aliud nullum vel in Historijs extaret; vel in statutis inueniretur, ipsum solum ad decimarum ius clericis vindicandum sufficeret. Quid enim? An legitima id decernendi potestas Mieczislao defuit? At Princeps erat non modò sui iuris, sed etiam, nondum tanta subditis, quam nunc cernimus libertate concessa, usq; adeò legum solutus vinculis, ut mutare, vendere, donare, pro arbitratu potuerit. Quod & alijs Principibus tum licuisse, immunitates ab ipsis concessa comprobant. An historia quæ hoc Principis tam præclarum factum memoria prodidit, fidem abrogabunt? at id nulla subnixi ratione facient: eademq; opera gentis suæ suæ originem, suæ res gestas omnes, dubias incertasq; reddent.

reddent. Cur enim alijs narrationibus fides tribuatur, huic, qua de decimis instituitur, soli derogetur? Sunt igitur decimæ non recenti memoria inuenta, sed una cum ipsa Christi fide nata: non vi, non armis extorta, sed solo principis arbitrio ac religione concessa: non ad exigui spacium temporis, sed quàm diu clerus in Polonia perdurârit. Hanc autem Mieczislai legem ceteros, qui ipsum secuti sunt, Reges ratam legitimamq; habuisse, ipsi suo exemplo gestisq; satis ostenderunt. Omnes enim clero ex agris suis decimas dependerunt, & si qui minus interdum id quod mandarunt ipsi exequerentur, eos pœnis grauissimis castigarunt. Unde cum tempore Boleslai Regis aliqui in earundem decimarum manipularium solutione difficiles se præberent, nullatenus passus est, inquit Dlugossus, decimarum manipularium pro Ecclesijs & ministris Dei in vniuersis principatibus suo imperio subiectis solutionem aut varietate aliqua diminui, aut in dubium aliquatenus reuocari: sed decreuit & mandauit illam esse perpetuam.

Boleslaus anno
1020. apud
Dlugossium.

petuam & perennem; varia ultionis diuina
 flagella, filijs, nepotibus, successoribusq. suis in-
 terminans, si per quempiam illorum prefata-
 rum decimarum contingeret solutionem inter-
 cipi, transmutari, vel rescindi. Et cum rursus Anno 1622.
 nonnulli nobiles Polonia, inquit idem Dlu-
 gossus, sathana suggerente onerosam decima-
 rum manipularium solutionem, onerosos Chri-
 stiana religionis ritus dicentes, hi praesertim
 qui in spurcitijs gentilitatis enutriti, iugum
 orthodoxum non facile tolerabant, ad ritus re-
 dire prophanos, & vetustam sacrilegamq. vi-
 tam resumere, & decimas tempore instituto
 non reddere, nec Ecclesias frequentare, mini-
 strosq. & sacerdotes de eorum Ecclesijs pellere
 frequenti conspiratione disponebant; id cum ad
 Boleslai Polonia Regis notitiam perductum
 esset, non tulit fidelissimus fidei Catholica pro-
 pagator gliscentem conspirationem consurgere,
 sed in ipso suo ortu illam mox extinxit. Au-
 ctiores enim illius missis militibus comprehen-
 dit, & capita conspirationis partim capitali

Casimirus Ma-
gnus 1369. m
stat. fol. 53.

Vladislaus,
Iagello 1443.
in statut. V.
Decime.

Casimirus 1458
fol. 66.

supplicio extinxit, partim verberibus multat-
uit. Eius vestigijs insistentes Casimirus Ma-
gnus, cum exorta controuersia in minore Polo-
nia esset inter Bodzantam ipsumq; non de de-
cimarum iure, sed de vecturis solummodò ra-
tioneq; decimas exigendi, ita demum litem fi-
niuit, ut eam arbitrio Iaroslai Gnesnensis Ar-
chiepiscopi, reliquerit, easq; leges Iaroslao cen-
sente summa Senatorum voluntate ediderit,
quæ & decimarum iura stabiliunt, & modum
earundem persolueendarum eum prescribunt,
quem Archiepiscopus æquissimum opportunissi-
mumq; fore decernebat. Hunc etiam secutus
Wladislaus, Jagello, cum quidā inuenirentur,
non quidem qui decimas iure deberi inficiaren-
tur, sed qui easdem tamen per vim iniquissi-
mè sibi vendicarent, pœnasq; & censuras, qui-
bus ob tantam iniuriam afficiebantur, superbè
contemnerent, eos quoq; grauißima lata lege
coërcuit. Cum autem non ita diu post Casimiro
eius filio Reipublicæ habenas moderante, idem
accideret, is parentem optimum imitatus, sa-
crile-

Ecclesiasticum & Seculare.

71.

erilegorum, decreto haud dissimili, compressit
audaciam. Deniq³, ne omnium principum de-
creta atq² sanctiones memorem, idem, Ale-
xander, Sigismundus primus, aliq² Reges, in
decimarum firmando iure, adeoq² exequendo
prestiterunt. Quæ cum ita sint, quis te, calum-
niator, ferat, decimarum originem à bello ne-
scio quo contra Saracenos suscepto Clemente 3.
Pontifice facientem? Quis item sustineat has
Principum sanctissimas & aquisimas leges
partim pratereuntem, partim inuoluentem,
partim repudiantem, de ijsdem deniq² ita po-
pulariter ac seditiosè differentem, ac si decima
nec ijsdem statuerentur, nec roborarentur?
Quis deniq² te a quo animo patiat, vetustissi-
morum Mieczislai & Boleslai Polonia Re-
gum nullam planè mentionem facientem, eos-
demq², ac si nihil unquam de decimis sanciuif-
sent, alto premētē silentio? Pudeat te, calum-
niator, tam mala fide pessimam tueri causam,
rudemq² nobilitatem tam improba legum siue
dissimulatione, siue malitiosa & fraudulenta
inter-

Casimiri decreti
tale est exordium:
Si Regni nostri
subditis clementie
nostræ, & Regalis
provisionis in au-
gendis iuribus, &
immunitatibus ac
libertatibus con-
servandis finem ex-
tendimus: quanto
magis Ecclesiis,
unde laus & honor
altissimo IESU
Christo, omnium
creatori, saluque
pvenit, animarum,
nec non personis
& membris Eccle-
siasticis id facere
ac impendere con-
venit. In contextu
& ea habentur:
Decimas, quas sibi
Deus in signum
universalis domi-
nii pro alimento
seculentium, reddi
censuit, aliæq² ani-
maduersione di-
gnissima.

Sigismundi con-
stitutio Cracoviz
1532. Cum magna
pars Reip. nostræ
in ordine & statu
Ecclesiastico con-
sistat, &c. Eccle-
siæ Regni nostri
sint ampliter dota-
te, cum ad divi-
num cultum pera-
gendum & manu-
tenendum, tum
etiam ad viros li-
teratos, &c. Ibi-
dem etiam habentur
constitutiones
de decimis ex a-
gris, sterilibus,
scultorum, hor-
tis, terris, &c. &c.
&c. deniq² fluen-
das esse & indu-
priscam consuetu-
dinem dicitur.

De Controuersiis inter Ordinem
interpretatione, à sanctissima & vetustissima
decimarum persolueendarum consuetudine auo-
care. Efficies tamen nihil, nec ullum causse
tua afferes praesidium. Illas enim quas prae-
teris Mieczislai & Boleslai sanctiones atq; ge-
sta, aliorumq; decreta Principum perpetuo ur-
gebo, illisq; vel solis proclamabo decimarum
aquitatem abundè firmari. Casimiri autem
& Iagellonis, quas infringere conaris leges ita
tuebor, ut quiuis intelligat te improbum esse
calumniatorem, & iuris Poloni non in-
terpretem, sed vexatorem, &
exagitatorem.

Casimiri

Casimiri esse legem, quæ in Statutis extat
de decimis, quamvis Iaroslai Archiepisco-
pi Gnesnensis inter Casimirum & Bodzan-
tam Episcopum Cracouiensem arbitri no-
men præfixum habeat: eandemq; legi-
timam esse ac perpetuam.

Caput VII.

E T QUIDEM IN ITIO
haud scio quonam pa-
cto iustissimam vel ma-
litia, vel certè imperi-
tia suspicionem effuge-
re possis, qui, cum Ca-
simiri Magni, & Ia-
gellonis de decimis sanctorum mentionem fa-
cias, Iagellonem tamen primum fuisseingas,
qui post commentitiam tuam illam à bello sa-
cro decimarum originem, easdem lege firma-
uerit. Wladislaum enim Iagellonem Casimi-
rus Magnus & etate & decimarum pradato-
ribus coërcedis antecessit. Sed hoc tibi donemus;
K nobis

nobis interim fiat potestas, ut, quòd ordinis postulat ratio, prius dispiciamus quibus rationibus Casimiri legem labefactare moliaris. Sic igitur tu: Leges, quæ Casimiri nomine circumferuntur non Casimiri, sed Iaroslai & Bodzante sunt. Illæ autem, quid ad nos? Clerum illi suum legibus illis obligare potuerunt, nos nullo modo. Tum etiam si essent Casimiri voluntate editæ, &c. tamen absq[ue] secularium consensione lata, nulla forent. Non enim descripti sunt, inquit, præsentis equestris ordinis eius approbationis testes. Quod tamen in alijs Casimiri legibus obseruatum videmus. Et proinde nunquam pro legibus habitæ sunt, priusquam eas Lascus inter leges Regni retulisset. Deniq[ue], cum uniuerso clero eam transactionem fuisse factam pernegas, & proinde perpetuam esse non potuisse. quia tamen hæc omnia exiguam omnino vim habere ad legem infirmendam animaduertis, illud saltem calumniaris, extare aliam Bodzantæ legem, quæ ostendat nobiles decimam soluisse liberam, in Bodzantæ verò decreto à decimis eos agros immunes pronuntiari, qui à tempore Iaroslai coli cepissent, & cum contrarium clerus urgeret, nobilitatem, Cromero teste, repugnauisse. Atque hæc tu

quidem

quidem affirmas, sed inuerecundè prorsus & impudenter. Tam enim clarum atq; evidens est hanc de decimis sanctionem Casimiri esse, quàm aliam ullam ab ipso editam, & in Statutorum volumine comprehensam. Casimirus Apud Herbornum fol. 55. enim ipse legem in primis esse suam testatur. Nos Casimirus, inquit, Dei Gratia Rex Polonia, significamus tenore presentium, quomodo cupientes, &c. Et mox decreta aduersus eos, qui decimas ad se per vim rapuerunt, sequuntur. Et ut ipsa legis æquitas declaretur, ipsius ferenda causas producit Rex; ut oēs, inquit, cuiuscunq; status & conditionis existant, honestè uiuant, alter alterum non ledat, & ius unicuiq; suum tribuatur. Tum ne minus legitimè latam causari quis posset, de consilio, inquit, venerabilis in Christo Patris & Domini Iaroslai S. Gnesnensis Ecclesie Archiepiscopi, nec non Prelatorum, Palatinorum, Baronum, & uniuersorum nobilium nostrorum de terra Polonia. Deniq; ut legis ipsa perennitas & perpetuitas ostendatur: Ad perpetuam, inquit, rei memoriam.

riam. Si hac Casimiri lex non est, quanam eius
 sanctio alteriusue cuiuscunq; Principis esse cen-
 seatur? Quid enim in hac lege desideratur, quod
 in alijs quibusuis sanctionibus inuenitur eo con-
 silio adiunctum, ut earundem auctor cognosca-
 tur? Quod autem Iaroslai & Bodz. antea no-
 mina legis statim initio ascripta sint, nihil si-
 ue veritati, siue firmitati legis derogat. Alio
 enim consilio quam legis statuenda causa sunt
 apposita. Primum quidem voluntate Regis,
 qui eo in negotio opera eorundem usus fuerat.
 Deinde necessitate. Siquidem illa ipsa san-
 ctione multum de seueritate in decimis exigen-
 dis tum usitata remittebatur. Hoc autem absq;
 spiritualium consensu fieri non poterat. Deniq;
 stylo illius seculi, quo nondum certa formula
 legum ferendarum, uti nunc esse cernimus, pra-
 scripta fuit. Quod verò singulorum Senato-
 rum requiris nomina, iniuria facis, cum Casi-
 mirus ipse vniuersorum non Senatorum modò,
 sed etiam nobilium consilio atq; suasu eandem
 se tulisse dictitet: & aliorum quoq; Regum
 decreta

decreta inueniantur, ubi ordine singulorum nomina non percenseantur, ut Ioannis Alberti Petriconia, Alexandri in Radom, & ipsius Casimiri, quod tu impudenter inficiaris, Vislicia. Quod denique non cum uniuerso clero transactionem eam factam, (ita enim loqueris) & proinde perpetuam esse non potuisse cauissaris, frivolum est & inane. Quid enim obstat priuatam controuersiam legi publica condenda occasione prabuisse? Quid item rationi magis consentaneum, quam ut iniuriam, quam Bodzanta passus est, optimi Regis equitate lex publica ab uniuersis propulsaret? Quin & perpetuam esse potuisse, atque adeo perpetuam euasisse, Casimirus ipse testatur, & decimarum pendendarum in Polonia consuetudo docet. De Lasco Episcopo quod memoras nihil moror. Nisi enim Lascum legem ipsam condidisse ostenderis, nihil effeceris. Si enim quia in volumen Statutorum ipse retulit, minus est legitima sanctionis auctoritas, & alia abrogentur leges, quas Herbortus sparsas ac dissipatas

Ioannes Albertus Petriconia
Anno 1496.
fol. 96.
Alexander in Radom anno 1505. fol. 9.
Casimirus Vili. cie anno 1368.
fol. 8.

comportavit. Interim de Lasco hoc dicere habeo, nullum extare volumen aliud, in quo statuta descripta sint, Regum Ordinumq; consensione approbatum, & in Archivijs primarijsq; Ecclesijs in charta pergamena asseruatum, vsuq; ipso, & consuetudine tritum, prater hoc unum, quod Lasus composuit. Ex eo Herbortus & Przylusius omnia desumpsere; hic tamen quia varia heretica commenta statutis apposuit, explosus est ab omnibus. Et quod caput est, vniuersalibus Sigismundi Augusti literis proscriptus: quas literas, est qui tibi si velis, eiusdem Regis sigillo munitas ostendere possit. Sed n. hanc siue legē siue sanctionē à Iaroslao quidem scriptam, Casimiri iussu editā in veris Regni legibus in praesentia esse numerandam, illud praeterea ostendit, quod Wladislaus Jagello hac atq; similia cleri priuilegia in vniuersum lege communi Ordinum consensu lata stabilierit. Vt indigenæ, inquit, nostri tam spirituales, quam seculares, absq; vlla ambiguitate iuribus & priuilegijs, quæ illis sunt dudum à

præde-

Jagello prope
Czerwiensko
Anno 1422.

prædecessoribus nostris datæ, securius vti
 possent, nec aliqua circa eorum continen-
 tiam hæsitantia suspendi, omnia & singula
 privilegia, libertates, & concessiones, quas
 obtinent sub quacunq; verborum forma,
 &c. in omnibus punctis innouamus. Et
alibi idem ipse Wladislaus omnes Ecclesias in
omnibus earum iuribus, immunitatibus, ac
distinctionibus antiquis, quibus temporibus
dominorum, inquit, prædecessorum nostrorum
fruebantur, conseruamus: ibidemq; consuetu-
dines omnes tempore Casimiri Regis & alio-
rum per spirituales obtentas approbat. Quo
quidem privilegio omnes Iaroslai, & Bodzan-
ta legis clausulas atq; partes confirmatas liqui-
dò patet. Siquidem nulla alia eiusmodi distin-
ctiones, (ut cum Iagellone loquar) meta, pun-
cta, in statutis Casimiri, si has exceperis, ex-
tant. In eandem fermè sententiam Ioannes Al-
bertus ait se confirmare omnia Ecclesie iura
tàm ordinaria, quàm extraordinaria, decisio-
nes, & arbitria per quascunq; personas facta

In Iadna & Pos-
 tea Craconia
 Iagello anno
 1433.

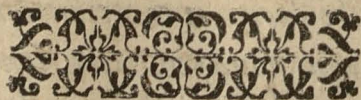
Ioannes Alber-
 tus anno 1501.

& data.

& data. Quibus verbis clarissimè indicat se
 leges has, quas Bodzanta & Iaroslai dicis, ap-
 probauisse. Jam verò quòd contendis, etiam si
 hæ leges legitima habeantur, nulla tamen ratio-
 ne vniuersos obligare, quoniam Bodzanta lex
 inueniatur, qua innuit nobiles pendisse deci-
 mam liberam, alios verò illiberam, nescio qua-
 le sit; nec ego tale statutum reperio vsquam.
 Vocem quidem (illiberam) inuenio in eodem
 Casimiri & Bodzanta decreto, ex ea tamen
 nobiles liberas & arbitrarias soluisse decimas
 sanè non colligo. Hæc enim decreti verba sunt:
 Item decreuimus, quod vbicunque aliquis
 nobilis alteri nobili sibi æquali hæreditatem
 suam obligauerit, & creditor agros colue-
 rit, in ea decimam frugum de agris suis sol-
 uat illi Ecclesiæ, cui is, qui obligauit solue-
 re, conseruat ab antiquo. Ita illud haud scio
 an queas ostendere, quod de Iaroslao ex Cro-
 mero refers, in eius nimirum lege formulam
 hanc inueniri, ut qui agri à Iaroslai temporibus

In stat. fol. 56.

bus primum coli cœpissent, illi à decimis pendendis prorsus liberi haberentur. Neq, eundem mihi queo persuadere tale quidpiam extare, cum Iaroslai lex, quæ in Statutis inuenitur, de omnibus in uniuersum agris decernat: & ea perpetua fuerit consuetudo, ut ex omnibus agris nullo discrimine decima soluerentur. Est igitur hac tua, calumniator, excogitata ad veritatem labefactandam inuentio. Casimiri interim sanctio firma, fixaq, manet, & à tuis calumnijs tutissima. Nunc superest, ut, quoniam Wladislai quoq, Jagellonis decretum conuellendum tibi suscepisti, id quibus fretus rationibus facias, disquiramus.

L

Wladislai

De Controuersis inter Ordinem
Vladislai Iagellonis sanctio nem de deci-
mis legitimam esse, nec à Ludouico, aut
Sigismundo Augusto abrogatam.

Caput VIII.

ULTA SVNT^e CA-
uillationum tuarum,
calumniator, capita,
quibus huius auctori-
tatem legis infringere
niteris, sed inania ita
& friuola omnia, ut
nullo negotio refellantur. Cum enim ita differis:
Ludovicus Rex ab omnibus contributionibus, censi-
bus Regijs, nobilitatem Poloniam antea fecit immu-
nem, non potuit ergo Iagello successor eius priuata au-
ctoritate nobilitatem nouis contributionibus onerare,
respondeo tibi decimas contributiones non esse,
ac multò minus nouas contributiones: ut potè,
qua una cum fide Christiana in Polonia cepe-
rint. ac Ludovicus, decimarum ne verbo qui-
dem meminit, nobilitatem autem Poloniam à
tributis

Ludovicus anno
1374. fol. 40.

tributis solum facit immunem. Hoc autem quid ad rem? ab ijs .n. nobilitatē liberam facit, a quibus ipsi potestate Regia licuit: à decimis neq. liberat, neq. liberare quidem potuit, cum id ad ius diuinum pertineat, & ante eum Micczislai, Boleslai, & Casimiri Magni leges extiterint, quibus uniuersi ad decimarum solutionem astringerentur. Cum rursus Ordines sub Sigismundo Augusto narras priuilegium à Jagellone datum, arte atque precibus extortum iudicauisse, & proinde id ipsum abrogauisse, impudenter, pace tua dixerim, mentiris. Ubi enim tale Ordinum extat de Jagellonis priuilegio iudicium? Ubi quoq. sanctionis ipsius abrogatio? Illud solum quibusdam importunè flagitantibus Sigismundus annuit, ne Capitanei exequi tenerentur, quod Ecclesiastici in eos statuerent, qui decimas non soluissent; verum & hoc uniuerso clero repugnante & reclamante. Quod proinde & inique factum, & contra leges sancitum, nullam vim legis obtinere potuit, ut antea pluribus demonstraui. Ne illud

Capite 3.

memorem, hoc quoq; decretum qualecunq; ab
 1565. eodem postea Sigismundo fuisse antiquatum.
 Cum etiam illos solos privilegio Jagellonis notari,
 ais, qui decimas rapuerunt, non autem eodem desio-
 niri decimas ex agris nobilium ad Ecclesiasticos iure
 pertinere, ipsius privilegij verbis te refello.
 Quicunq; Princeps, inquit Jagello, seu Ca-
 pitaneus, Baro, aut Nobilis, &c. decimas
 (quas sibi Deus in signum vniuersalis domi-
 nij pro alimento seruientium reddi censuit)
 rapuerit, inuaserit, &c. Iure enim diuino deci-
 mas ad Ecclesiasticū ordinem spectare lex dicit:
 à quo nobiles sanè nō magis quā plebeij, (cū
 omnes constringat aque) excipiuntur. Ut au-
 tem alijs verbis rem totam lex exprimeret, nul-
 la planè erat necessitas, cū ex nobilium nume-
 ro prorsus nemo decimas deberi clericis inficia-
 retur: et si quidam alieni cupidiores easdem per
 summam iniuriam sibi vendicarent. Cū de-
 niq; ais, in privilegio commemorari castra, vil-
 las, possessiones Ecclesia, & proinde non in Se-
 cularium sed Ecclesiasticorum bonis decimas in-
 telligi.

elligi debere, fraudulentissimè & malitiosissimè calumniaris. Privilegij enim ea est formula, ut primum eos qui decimas rapiunt, tum autem & eos, qui domos, villas, castra, &c. ad Ecclesias piaq; loca spectantia inuadunt, castiget. Quin & in hoc ipse tibi, ò bone, contradicis. An non tua illa initio huius disputationis sunt verba: Fagello precibus & persuasionibus victus literas dat clericis, quibus decimas in suo Regno exigendas permittit. Oportet, iuxta prouerbiū, mendacem esse memorem.

De Controuersis inter Ordinem
Decimas Ecclesiastico Ordini iure debent
ex vetustissimis Regum Poloniae diploma-
tibus: ex Regum ipsorum exemplo, qui ex
bonis suis semper decimas dependerunt:
ex ipso denique Præscriptionis
iure manifestum esse.

Cap. IX.

*U*RE ERGO NATVRÆ,
diuino, & humano ab
vniuersis Polonia pro-
ceribus in volumine
Statutorum probato, et
recepto, decima Ecclesi-
astico debentur Ordini,
ut ex diuinis literis, grauissimorum Scripto-
rum testimonijs, vetustissimarumq; legum au-
thoritate demonstraui. Nunc autem, quoniam
& alia suppetunt argumentorum genera, qui-
bus decimarum aequitatem stabiliamus, &
ipsa quoq; comprehensa paucis proferamus.
Illud autem primum sit, quod vetustissima
extent

Ecclesiasticum & Seculare.

87.

*extent privilegia Ecclesijs singulis propria, ex
 quibus constat clericis statim cum ipsa Chri-
 stiana religione ius decimas accipiendi fuisse
 tributum. Et quidem primò Archiepiscopum
 Gnesnersem decimas habuisse, antequam Ca-
 simirus vocabulo Iustus Polonia Dux esset, ex
 privilegio Institutionis vetustissima Abbatia
 Suleiouiensis ostendi potest. Boleslaus enim* Boleslaus Pudicus
 anno 1202.
*Dux, cognomento Pudicus in diplomate suo,
 confirmat & recitat diploma Aui sui Casimiri* Anno 1176.
Iusti, in quo sub finem hæc clausula inuenitur:
 Sciendum deniq; quòd Dominus Petrus
 Gnesnensis Archiepiscopus huius sancti o-
 peris coadiutor esse cupiens diuina instin-
 ctione, & in ea ex Fulconis Cracouiensis
 Episcopi petitione decimam de Silio cum
 pertinentijs suis, decimam de Belai, de
 Lanczno, de Miloiovv & Stampitz, de
 Sbilou & Domocelanes contulit eisdem
 Fratribus. Ecclesiam quoq; de Baldricovv
 cum decimis, decimam de Standovv, de
 Cheuam,

De Controuersiis inter Ordinem
Cheuam, de Pasturovv contulit, & Sigilli
nostri & sui, & Fulconis Episcopi Craco-
uiensis munimine roborauit. *Ista porro vil-
la, aut sanè ex eis pleraq; Casimiri Ducis erant,
vti ex eodem priuilegio colligitur. Archiepi-
scopus nihilominus in eis decimas possidebat,
quas Fratribus petente Fulcone Cracouiensi
Episcopo est elargitus. Hoc idem de decimis
cleri reliqui ex antiquissimo priuilegio institu-
tionis Abbatia W angrouecensis à Sbilutho ci-
ue Polonia coram Messicone Duce colligi potest,
in quo hæc clausula sub finem subiicitur: Et hæ
sunt villæ, quarum decimæ attinent B. Pe-
tro, Barozegæ, Slozim, Bucouæ, Dam-
bronici, &c. Et deinde: Igitur si quis hæc
violauerit, anathema sit. Wenceslaus etiam
Rex Boëmiæ, Dux Cracou. & Sendom. omnes
fundationes Ecclesiarum, monasteriorum, de-
cimasq; nominatim suo priuilegio stabilit atq;
roborat. Casimirus quoq; Magnus in singulari
ac precipuo quodam Diplomate Ecclesiæ Gne-
snensi*

Anno 1153.

Anno 1291.

Casimirus Mag.

1337. Cracouiæ

snensi concessio de decimis ita decreuit: Adjici-
 mus decernentes, quòd milites non impe-
 dian, nec prohibeant in grandijs villano-
 rum suorum venditionem liberam decima-
 rum, ne propter hoc Deus prouocetur, cum
 iuxta ius naturale liberum esse debeat de re
 propria disponere prout placet. *Jure ergo*
natura, si Casimiro credamus, decima ad cle-
rum spectant. Et infra: Etiam declarantes ad-
 ijcimus, quòd sicut Gnesnensem Archiepi-
 scopum & suam Ecclesiam inuenimus in
 possessione & perceptione telonei decimæ
 septimanei, in infra scriptis locis & ciuita-
 tibus nostris videlicet in Calicz, in Piotri-
 couia, in Siradia, &c. ita eos volumus re-
 manere perpetuò in perceptione huiusmo-
 di decimæ septimanei telonei prædicti pa-
 cificè & quietè. *Idem etiam ipse Rex post-*
modum concordiam iniit perpetuò duraturam
consilio Baronum terra Polonia cum Iaroslao
Gnesnensi Archiepiscopo de decimis, de Mal-
dratis,

In Privilegio
 Dat. Posnania
 1360.

De Controuerſiis inter Ordinem
 dratis, Fertionibus ex terris Polonia & Lanci-
 tia ad clerum ſpectantibus, aliaq; complura
 laude digniſſima decreuit. Feſtis & vetuſtiſſi-
 ma decimas pendendi in Polonia conſuetudinis,
 eſt Innocentij II. Pontif. (qui poſt Chriſti fidē in
 Polonia receptam annum circiter centeſimum
 & trigeſimum vixit) Bulla, anno incarnatio-
 nis dominica 1136. Pontific. Innocent. anno 2.
 edita, in qua iam Diœceſes in Polonia conſtitu-
 tas & præſertim Gneſnen. cum bonis Eccleſia
 eidem attributis, nominatim commemorat, &
 decimas manipulares cuiuſſius generis, etiam
 ferri, plumbi, pellium, mellis, &c. quæ ad Ec-
 cleſiam Gneſnenſem ſpectabant, & antea per-
 ſoluebantur recenset, ipſasq; ſuo quoq; diploma-
 te roborat & conſirmit. Quam quidem Bul-
 lam approbat, & ſe vidiffe teſtatur Caſimirus
 Magnus Rex Polonia, in ſuo illo priuilegio
 Cracouia, Anno Domini 1357. dato. Atq;
 ita in eorum bonorum & decimarum poſſeſſio-
 ne & uſu à prædicta Bulla Eccleſia Gneſnen.
 fuit. Quæ Bulla cum centum circiter annis poſt
 funda-

fundatam in Polonia religionem promulgata fuerit, nimirum planum omnibus testatumque facit, decimas, à plantata in Polonia religione Christiana clericis orthodoxis deberi: easdemque bello Saladini esse antiquiores. Testis quoque est & alia Eugenij III. Bulla qua donationem factam Wernero, Wladislaw. Episcopo Castri Gdansci in Pomerania cum decima tam annone, quam omnium eorum, qua de navibus soluuntur, ratam legitimamque decernit. Testes innumera alie sanctiones, ac diplomata vetustissimorum tum Polonia Principum, Premislai Ducis Polonia, Boleslai, Samouiti Boleslai alterius, Casimiri, aliorumque Masovia Ducum, ac Ludonici Hungaria & Polonia Regis, aliorumque Polonia Regum recentiorum: tum Romanorum Pont. Ecclesie Cracoviensi, Wladislawiensi, Posnaniensi, Plocensi, alijs concessa, qua breuitatis studio volens atque libens prater eo. Unum tantum hic apponam Sigismundi I. scriptum, quod ad Prussos de decimis Episcopo Wladisl. pendendis misit sapiens plane ac religiosum.

M 2

Sigismun-

Bellum Saladini
circa annum
Domini 1190.
Eugen. 3. Anno
1148. in lib.
Privileg. Eccles.
Wladisl. fol.
57.
Anno 1252.
An. 1297. in
Zochasseno.
Anno 1300.
Bude 1385.
24. Jan.

De Controuersis inter Ordinem
 SIGISMVNDVS REX AD
 CONSILIARIOS TERRARVM PRVSSIAE
 de decimis Episcopo WLADISLAVIENSI
 pendendis.

Magnifici & Generosi syncerè nobis dilecti. Accepimus literas vestras: quibus nescimus prolixene magis an indignè nobis, cùm aduersus decretum nostrum, quod de soluendis decimis Episcopo VVladislauienti, anno superiore iustè & æquanimiter tulimus, responderis: idq; agitis, docentes nos quasi nouum aut desultorium Christianum, de lege gratiæ, de sublato Sacerdotio Leuitico, de non contribuendo pastoribus, nisi pascant, & alijs tritis iam Apostatarum cantilenis: non temperantes interim ab aculeis in suum Episcopum & Pastorem: vnde vehementer miramur, quæ est ista noua Christiana ratio. Quia per legem gratiæ, quæ tantum legi iram operanti contradicit, per libertatem Euangelicam, quæ solum seruituti peccati

cati opponitur, duplex, idq; ingens peccatum aduersus diuinas & humanas leges committitis: Alterum non reddendo proximo suo atque adeò pastori quæ sua sunt: Alterum literis & decretis Principis sui nõ parendo. Si per legem gratiæ liber est populus à soluendis decimis, quæ ministris Dei debentur, eadem lege liber erit à soluendis tributis, quæ alijs ordinibus & potestatibus debentur. Nam lege gratiæ omnes pariter Christiani in vnã libertatem sunt asciti. Si ob hoc quod sublatum est sacerdotium Iudæorum, non plus habeant sacerdotij Christiani sacerdotes, quam id quod commune est omnibus, neq; illis suos prouentus debetis: pari ratione abolito Regno Iudæorũ, Christiani non plus erunt Reges quàm ceteri Christiani. Nam per legem gratiæ omnes ex æquo Regale sacerdotium esse censentur. Quod si Christiani Principes decimas & prouentus successoribus A-

postolorum non rectè contulerunt, minus rectè Apostolis ipsis primi illi Christiani precia bonorum suorum omnium conferebant. Si nefas est Pontificem ob non redditas decimas populum excommunicare, maius erit nefas quod Apostoli ob negatam pecuniam Ecclesiæ dicatam, vtraq; morte condemnabant. Si non pendendum est pastori nisi pascat, & doceat: non pendendus erit etiam à plebe suus census ordini seu statui militari, nisi militet, & populum Dei tueatur: Si deniq; non sunt validæ dotes & priuilegia maiorum & antecessorum nostrorum Ecclesiasticis collata, cuius erunt firmitatis illa alijs ordinibus sub paribus signis, pari atramento & pelle concessa. Atque hæ sunt illæ Euangelicæ rationes, quæ nunc orbem terrarum seditionibus, tumultibus, periurijs, & sacrilegijs implent. Graui igitur & molestissimo animo ferimus, quod aduersus decretum nostrum,

tales

tales literas talibus impijs dogmatibus confutas miseritis, quæ non solum indigna sunt auribus nostris, & ab vniuersa Ecclesia Catholica damnata; sed etiam à nobis & alijs Christianis Principibus publicis edictis vetita: & proinde denunciamus vobis hanc immutabilem sententiam, & voluntatem nostram, quod decretum ipsum nostrum iustè & legitimè latum nulla ex parte mutaturi, neq; dominum Episcopum, & iura ipsius nostro debito patrocinio deserturi sumus. Et si in ea contumacia perseuerare volueritis: Nos id, quod ad iustum & Christianum Principem attinet, exequemur. Datum Petricouix decima Ianuarij, Anno Domini 1528.

Atq; hæc omnia sunt huiusmodi, vt, si nihil in statutorum volumine de decimis extaret, satis superq; decimarum equitatem comprobent, adeoq; seculares astringant, vt easdem studiosè diligenterq; dependant. Alterum pro decima

decimarum aequitate argumentum illud sit,
 quod ex Regum omnium desumitur exemplo.
 Constat enim omnes, qui hactenus vixerunt
 Reges, adeoq; ipsum postremum, omniq; me-
 moria dignum Stephanum ex agris suis Regijs
 decimas clero dependisse; & decreuisse non
 semel, ut ex iure (quod terrestre vocant) li-
 quet, etiam post intermissam iurisdictionem,
 ut decima ab alijs dependerentur. Quorum &
 exempla, & decreta, ac mandata, quæ dicunt,
 etiam Sigismundi Augusti, Episcopis & Ca-
 pitaneis data, tantum valere, ut subsequuta sit
 eorundem perpetuò executio, donec maledicti
 compositionis nomen iustitiæ cursum retarda-
 vit. Insiciari non potes. Hoc autem ipsorum
 factum est eiusmodi, ut ex eodem & legum
 interpretationem, nobilitatis uniuersæ autora-
 mentum, decimarumq; persolueendarum obli-
 gationem habeamus. Quæ enim legis explica-
 tio certior Regis ipsius facti & exemplo, vim
 ipsam legis non animo modò, sed oculis etiam
 ipsis obijciente? Quæ etiam fieri potest, ut sub-
 iectorum

iectorum bona libera magis sint & immunia
 Regis ipsius possessionibus? An maiores sub-
 ditorum quam Principum prerogativa? An
 possessiones à Regijs derivatae, à Regibusq; ipsis
 quasita, praestantioribus, quam ipsorum Regum
 fundi, privilegijs vallari, & muniri possunt?
 An is, à quo omnia emanant privilegia, solus
 iisdem careat? Quod igitur Rex sibi non ven-
 dicat, nullo modo sibi tribuere subditi possunt.
 Si enim (Ambrosius ait) censum filius Dei In Lucatib.
 soluit, quis tu tantus es, qui tibi non putas
 esse soluendum? Non debet ei, cui quod
 minus est non licet, quod amplius est licere.
 Cum igitur, ut rem à capite arcessam, Mie-
 czislaus Rex ex suis subditorumq; possessioni-
 bus decimas pendendas edicto perpetuo cauerit,
 ipseq; & posterì easdem persoluerint, nulla ra-
 tione ab eorum autoramento ij, qui in eorundem
 ditione & potestate sunt, immunes esse queunt.
 Quinimo, etiamsi de decimis nulla omnino ex-
 taret lex, Regis ipsum factum loco legis haben-
 dum esset. Ea est enim omnium gentium, ac in
 N primis

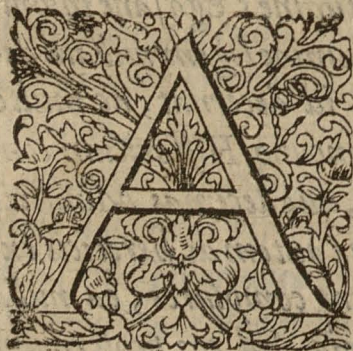
Casimirus Ma-
gnus Vilius
fol. 18.

primis Polonia consuetudo, ut ubi lex scripta
deest, ad exempla maiorum ac Regum maxi-
mè recurratur, ab ijsdemq; quid statuendum ac
decernendum sit in dubijs & ambiguis accipia-
tur. Tertium ex ipsa prescriptione firmissi-
mum est sumere argumentum. Legibus Re-
gni sancitum est triennij rei cuiuspiam possessio-
nem sufficere, ut quis nequeat rei possessione di-
moueri. Ecclesiastici autem non iam triu-
annorum spacio, sed ab ipso Christiana religio-
nis principio decimas in Polonia possederunt;
ac in presentia, ubi equitas locum habet, possi-
dent: nemo igitur nisi iniuria easdem subtra-
here, aut usurpare potest: maximè cum ipsa
prescriptio tot roborata legibus, tot vallata pri-
uilegijs existat. Ut tu hoc loco iure falsitatis
arguaris, qui hanc decimarum pendendarum
consuetudinem ex libera hominum voluntate,
non autem ex necessitate legis profectam com-
minisceris: in eo etiam meritò reprehendaris,
quod adeò iuris imperitus sis, ut nescias vel
ipsam

ipsam consuetudinem prescriptione roboratam,
vim legis apud omnes gentes perpetuo obti-
nuisse.

Decimas non deberi Ministris hæretico-
rum propter Confœderationem, vt fingit
calumniator: Confœderationem autem
nullam esse in Polonia legitimè factam,
ac ne fieri quidem posse.

Caput X.

NIMADVERTERAS
tu opinor, calumniator,
quamuis id dissimula-
re, quàm fateri malue-
ris, manifestius esse de-
cimas Ecclesiastico Or-
dini deberi, quàm vt ne-
gari, nisi impudentissimè posset. Quare id tan-
dem & ipse, quamuis timide, confiteris, illudq;
peroptas solum, vt ministris tuis hæreticis po-
tius, quàm clero Catholico dependantur. Ma-
iores, inquis, nostri non aliam ob causam decimas

pendebant sacerdotibus, quàm ob sacrorum communem. Cur ergo nobis non liceat eis decimas dependere, quorum Dei colendi præscriptum & doctrinam sequimur suadente conscientia? An non hoc iam liberum cuiq; cum liber cultus permissus sit religionis? Et ad extremum permolestè fers Catholicos in Comitibus eam conditionem abnuisse. Itane verò? Ministris ergo decimas dependere vultis; & Christi aduersarijs Christi hereditatem à legitimis possessoribus ereptam tradere? Quo iure? Qua nixi consuetudine? Ego sanè in vniuerso Statutorum volumine legem nullam descriptam inuenio, quæ id decernat, ac multò minus ullius apud quemcunq; Historicum consuetudinis mentionem, quæ decimas Ministris dependi suadeat. Si quæ autem de hæreticis extant leges, ut sanè sunt complures, ea nulla iisdem decernunt præmia, sed eos proscribunt potius, eorumq; bona omnia fisco addicunt; & diuina litera hæreticis non mercedem aliquam, sed pœnas ubiq; ac supplicia proponunt. Ut vel hinc conijcere possis, quid tuis ministris debeatur.

Wladis. Idu.
gello in V. Vic.
lun fol. 75.

Confederatio
Principum in
Korczin.

Anno 1438.
fol. 76.

zur. Adhac decimas Mieczislaus, Boleslaus, Casimirus Magnus, Reges cateri, vniuersa deniq, nobilitas non Ministris ad Regnorum interitum & euersionem natis, sed sui similibus, id est, Catholicis sacerdotibus alendis & sustentandis reliquerunt. Ut iam minime fas tibi sit alienum tuis ministris tradere. Delibero cultu religionis permissio, quod ais, mendacium est. Nunquam enim alia in Polonia prater Catholicam probata & recepta est. Confœderatio enim, bona nobilitatis parte, ac clero vniuerso reclamante, per vim & fraudes tum in Augusti interregno, tum in postrema Ordinum conuocatione introducta est. Et proinde aduersus veteres Principum contra hereticos conspirationes & confœderationes, & sacratissimas Regni leges, (quæ omnium Ordinum consensum ad aliquid faciendum requirunt, & nihil in Comitijs tractari volunt, quod Nuncijs à nobilitate in mandatis datum non fuerit) nisi omnia violentur ac imminuantur iura, valere nequit. Sed prestat confœderationis

De Controuersiis inter Ordinem

*derationes ipsas, legesq; aduersus hæreticos la-
tas hic adscribere. Sic igitur Ordines Regni in*

ANNO 1418. die
8. Martij.

*Korczin, cum hac præfati fuissent; Nos Prin-
cipes spirituales & seculares, Barones &
Comites, Proceres, Milites, Nobilitas, Ci-
uitates totaq; communitas Regni Poloniae
singulariter singuli, & vniuersaliter vniuer-
si eodem animo, eadem voluntate, scien-
tia, assensu, & rati habitione: omnes vna-
nimiter decernimus & significamus tenore
præsentium &c. quod quicumq; existat in-
digena Regni Poloniae, &c. vellet aliquas
inobedientias contra ius terrestre, commu-
ne, &c. aut etiam hæreticales errores fac-
ere, vel promouere, contra talem, siue tales,
cuiuscunq; status, gradus, conditionis, &
præminentia fuerint, siue spirituales, siue
seculares, & in eorum destructionem con-
surgere volumus, & promittimus sub fide
& honore nostris, absque dolo & fraude:
nec ipsis auxilio, vel fauore patrocinari vo-
lumus*

lumus, sub fide & honore nostris; etiamsi sanguine, affinitate, & quacunq; propinquitatē fuerint nobis, aut alicui nostrum coniuncti: nec pro eis loqui volumus aliquod verbum, sed eos & eorum quemlibet talem punire volumus, & pmittimus.

Atq; hac illi & Christianissime & sapientissime. Quam verò dissimiliter isti, qui vel in Augusti interregno, vel nuper in Conuocatione confederationem architectati sunt? Libet enim alteros cum alteris conferre. Illi: Nos spirituales & seculares. Hi; Nos seculares. Constat enim Ecclesiasticum Ordinem vniuersum impia huic conspirationi refragatos. Illi: Quicunq; hereticales errores facere, vel pmouere vellet, in eorū destructionē cōsurgere volumus: hi; omnes in sua religione quietos sinemus: Illi deniq; Nec p eis loqui volumus aliquod verbum, sed punire promittimus: hi; eos defendemus ac tuebimur, ac, si qui ipsis fuerint impedimento, quo minus hereses suas liberè licenterq;

terq; disseminent, ij grauissimis afficientur pœ-
nis. Quæ tamen omnia talia sunt, ut satis o-
stendant hanc confœderationem priori illi con-
trariam ac repugnantem, non tam confœdera-
tionem quàm impiorum aduersus Dominum
& aduersus Christum eius conspirationem
esse: ac proinde eiusmodi quæ nullum in Regno
optimis firmato legibus locum habere debeat.
Sed non fuit hac sola Principum in Polonia Ca-
tholicorum contra hereticos confœderatio, quin
& eam aliæ haud dissimiles antecesserunt, &
vna Masonia Ducis cum suis contra Luthe-
rum est subsecuta, quas breuitatis studio præ-
termitto. Jam verò leges præstantissimorum
Polonia Regum contra hereticos latæ innumera
propemodum inueniuntur. adscribam paucas.

¶ Versauie in
Comit. Anno
1520.

In VVielun
1424

Wladislai Iagellonis sanctio est: Maturo
consilio Prælatorum, Principum, ac Baro-
num nostrorum habito & consensu, præ-
sentibus decernimus, & pro firmo, con-
stanti, & pro irrefragabili edicto, teneri
præci-

præcipimus: Vt quicumq; in Regno Polonia nostro, & terris nobis subiectis, hæreticus, aut hæresi infectus, vel suspectus de eadem, fautor eorum vel director repertus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules ciuitatum, & alios Officiales, ac quoslibet subditos nostros, siue in officijs, siue extra viuentes, velut Regiæ Maiestatis offensior capiatur, & iuxta exigentiam excessus sui puniatur. *Ac mox grauissima subiunguntur pœna decretæ in eos Regno Polonia subiectos, qui ad tempus præscriptum ex Boëmia non redirent. Idem quoq; ipse Iagello Dignitarios, quos vocant, statuit non esse eligendos alios quàm qui fuerint Catholici, & Romanæ Ecclesiæ obtemperantes: Nec etiam, inquit, aliqua officia terræ perpetua, vt sunt Dignitates, Castellanus, &c. obeant, quia sæpè diuersitas cultus diuersitatem inducit animorum. Ac ad extremum concludit, omnes libertates, gratias (verba decreti sunt) illis tantum.*

O modò

De Controuersis inter Ordinem
 modò concedi, qui sint cultores Christianæ
 religionis Romanæ Ecclesiæ subiecti. Si-
 gismundus I. huius insistsens vestigijs plurima
 & sapientissimè & sanctissimè in eandem sen-
 tentiam decreuit. In hac enim verba Torunij
 legem sanciuir: Manifestum facimus harum
 serie literarum, quòd intelligentes ad Re-
 gnum & dominia nostra inferri nonnullos
 libellos cuiusdam fratris Martini Lutheri
 Augustiniani, in quibus multa continentur
 tam contra Sedem Apostolicam, quàm e-
 tiam in perturbationem communis ordi-
 nis, & status rei Ecclesiasticæ & religionis.
 Cùm enim in Regno nostro ex huiusmodi
 scriptis errores aliqui pullularint, officij no-
 stri vt Christiani Principis & fidelis filij
 sanctæ matris Ecclesiæ esse duximus, vt au-
 toritate & potestate nostra Regia huic cœ-
 pto noxio resisteremus. Mandamus itaque
 vobis omnibus subditis nostris, & cuilibet
 vestrum seorsim, vt nemo deinceps audeat

alia opera, ut præmissum est, in Regnum
& dominia nostra inferre, vendere, aut il-
lis uti, sub pœnis confiscationis bonorum
atq; exilij, quas vnusquisq; mandatum no-
strum transgrediens sine vlla excusatione
tam ignorantia, quàm alterius causæ sub-
ibit. *Et Cracouia haud dissimiliter:* Nos pro
officio Christiani Principis eam ipsam reli-
gionem, à SS. Patribus ordinatam, ac per
sanctam Ecclesiam Romanam directam,
nobisq; à maioribus nostris per manus tra-
ditam, ac per nos quoq; & gentes nostras,
multo sanguine, & clarissimis gratia Dei
victorijs hætenus defensam, à labe hæretica
his temporibus in vicinia emergente, inte-
gram ac immaculatam, in Regno ac domi-
nijs nostris conseruare volentes, publicis
edictis mandauimus, &c. ne qui dogma
ipsum pestiferum ac iam pridem damna-
tum approbare, profiteri, vel tueri auderet
sub pœna capitis & confiscationis bonorū

Cracou. 1523.

Anno 1534.

omnium, &c. *Eiusdem quoq; Edictum extat contra religionis innotatores grauissimum & seuerissimum: Audimus, inquit, permultos esse in Regno nostro factiosos, & nouandarum rerum cupidos homines, qui sectas ab orthodoxis patribus, in vniuersalibus Concilijs reprobatas, non in occulto saltem sectantur; sed & publicè profitentur, & disseminant: non sine contemptu piarum sanctionum à sancta Catholica Ecclesia institutarum & receptarum, atq; Edictorum nostrorum. Esse item non paucos, qui liberos, propinquos, & affines suos VVittebergam mittunt, vt illic mox ab incunte ætate, priusquam nouerint malum à bono discernere, pestifera dogmata, ab ipso Luthero, qui horum malorum caput est, imbibant, & postea in Regno nostro diffundant, & propagent. Quæ res quàm feliciter vicinis circum circa Regionibus ceciderit, nemini obscurum est. Videmus e-*

nim luce meridiāna clarius, quantæ feditio-
nes, quantæ cædes, bonorum direptiones,
& quanta rerum omnium perturbatio, quā-
ta pietatis ruina, quanta deniq; honestatis
euerſio ex his initijs excitata ſit. Quod ne
nobis quoq; & ſubditis noſtris vnquam v-
ſu veniret, cauim⁹ aliquoties edictis noſtris,
grauibus poenis in trāſgreſſores conſtitutis.

Et infra: Quod attinet ad eos, qui apud Lu-
therum vel apud quoscunq; alios factio-
num iſtarum principes vitam degunt, ijs
omnem aditum ad quaſuis Dignitates &
Magiſtratus præcludemus in poſterum.

Deniq; Cracouia; ne violari aut immutari re- Cracouia Anno
ligio in Polonia poſſet, hanc quam ſubiungimus 1543.

aquiſſimam ſanctionem condidit: In eo cum
Conſiliarijs noſtris, & Nuncijs terreſtri-
bus conuenit nobis, vt liberum ſit vnicuiq;
noſtrorum ſubditorum de Regno noſtro
exire, ad quamcunq; Regionem vellet, vi-
dendi, ſeruiendi, & ſe in bonis moribus, ac

De Controuerſiis inter Ordinem
honestis diſciplinis exercendi cauſſa, &
propter bonas literas ab Eccleſia admiſſas;
aliſque ſi quis rediens ex aliena Prouincia
qualeſcunq; nouas doctrinas, aut libros pro-
pagare, ſubminiſtrare, & vti illis vellet, iſ
iuxta antiqua iura & priuilegia Regni de-
bet ſe iuſtificare. *Quin & Sigismundus Au-
guſtus optimum ac ſanctiſſimum parentem
imitatus complura contra hereticos edicta com-
poſuit. Quorum primum, quod quidem ſciam,
illud eſt, quod ad Andream Comitem à Gorka
Generalem Capitaneum miſit, quo Picardos
exules ex Boëmia & Morauia grauiſſimis pro-
poſitis pœnis Regno excedere iuſſit. Alterum
eſt, quod Wilna non ita diu poſt edidit, cuius
illud eſt exordium: Perfertur ad nos Picardo-
rum, Boëmorum, Anabaptiſtarum, Sacra-
mentariorum, Lutheranorum, & aliorum
hæreticorum praua dogmata palam præ-
dicari. Tertium huic perſimile, quod anno in-
ſequenti Warſauia omnium Ordinum conſen-
ſu ſcripſit;*

poſnaniæ 1550
ex Actis publ.

Wilna 1556.
E. Mart.

Varſauia 1556

sua scripsit; cui & literas ad Capitaneos, ac ci-
 uitates adiunxit, quibus mandata sua contra
 haereticos, & eorundem librorum Bibliopolas
 uti exequerentur praecepit. Quartum deniq;
 instigante Iacobo ab Ostrorog ad Comititia tum
 interuencio, ac postea Polonia Maioris Gene-
 rali Capitaneo, aduersus Trinitarios, Anaba-
 ptistas, ac Arianos tulit, cuius tale est princi-
 pium: Ex plerisque tum veteribus, tum re-
 centioribus exemplis externis, nunc autem
 ex domestica hac nostra experientia aperte
 cognoscimus, consensu quidem ac concor-
 dia religionis firmari Respublicas, &c. ac
 ad extremū orbium arciumq; praefectis, datis
 ad eosdem literis, mandauit, ut hoc hominum
 genus ipsorum opera Regno pelleretur. Quid
 quod Polonia Reges non solum homines priua-
 tos, sibiq; subditam nobilitatem haeresim docere
 non permiserint, sed ne eos quidem, quos publi-
 ca fide ad se vocauerant, quod haeretici essent,
 in Regno diutius morari permiserint? Extat
 huius

PARONIA ANNO
 1564.

Cromer. lib. 20.
hist.

huius rei clarissimum apud Cromerum testi-
monium (ut alia taceam) de Wladislao Re-
ge, qui, cum apud Coributhum Boemis hereti-
cis comitatum commemorauisset, quanta re-
rum omnium perturbatio secuta apud eos ex-
mutata & perturbata religione esset, ut flo-
rentissimum quondam Boemorum Regnum ad
interitum properaret, sublati Magistratibus,
sacris iuxta ac profanis, euersis oppidis & mu-
nitionibus: caesis, vel fuga dilapsis optimati-
bus, constupratis honestis Matronis atq; vir-
ginibus: profanatis, direptis, ac dirutis tem-
plis: abrogatis sanctissimis ceremonijs, sacro-
sancta religione contaminata, ac tam varijs,
portentosis & abominandis opinionibus discer-
pta, ut nemini propemodum cum altero con-
ueniret: deniq; peruerso rerum omnium, atq;
natura ipsius ordine: quae omnia, ni mature re-
siperent, praesens & extremum exitium con-
sequi necesse esset: nec tamen quicquam homi-
nes pertinaces & peruicaces permouisset, urbe
eos eiecit propter solennes Pascha dies. Sbignei
autem

autem Episcopi tanta fuit religio, ut ipsius interdicto cessatum à sacris sit, quoad illi Cracovia substitere. Jam verò cum hæ tot atq; tante sint optimorum Principum contra hæreses conspirationes et confæderationes, tam varia quoq; ac multiplices aduersus easdem sancitæ leges, quis æquo animo ferat, nouam quampiam confæderationem veteribus illis prorsus contrariam ac repugnantem ijsdem anteponi? Cum etiam hæ rite atq; ordine, ac, ut uno verbo dicam, summa omnium Regni procerum voluntate & consensione confecta sint, ista autem clero vniuerso reclamante, ac bona nobilitatis parte, integrisq; Prouincijs refragantibus inita, quis vnquam patiatur illis abrogatis & antiquatis, hanc vnā atq; solam apud omnes valere? Indigna planè res, ac prorsus intoleranda, maxime quod confæderationem istam recentiore qualemcunq; tam importune efflagitent, non ut pax publica, ut pratexunt, firmetur, sed ut Catholica euertatur fides, ac ordo Ecclesiasticus intereat vniuersus. Hoc enim

ita se habere ipsorum hæreticorum testantur facta. Nulli enim ipsorum, si paucos excipias in suis siue oppidis, siue pagis, subditis suis Catholicam religionem permittunt. quod hæreticos Germania, atq; Anglia imitati faciunt. In quo tamen illud est indignissimum, quod cum suis ipsi libertatem cultus non concedant, eam tamen à Principibus, quibus subijciuntur, sibi denegari molestissime ferant. Adhuc foundationes à maioribus institutas cōuellunt, decimas, ac Ecclesiasticorum census per vim rapiunt, solo aquant Deo sacra templa, diripiunt villas, ac sibi iniquissime vendicant, Ecclesias Catholicorum usurpant, contaminant, ac violant impuris suis ritibus & ceremonijs, sacerdotes adibus suis ac Parochijs eijciunt, Apostatas iisdem substituant, in sibi deniq; subditorum non corpora modò, sed & in animas ipsas crudelissime sauiunt, dum eosdem grauissimis propositis pœnis ad sua illa non iam templa, sed gurgustia compellunt. Quæ tamen omnia fieri minime deberent, si uel ipsa qualiscunq; confœderatio obseruaretur.

uaretur. Quid enim? An aliud in eadem, quamvis iniustissime petunt, quam ut liberum religionis habeant cultum? Cur igitur liberum esse sibi subiectis nolunt? An non unicuique etiam Ecclesiastico homini ius suum integrum manere se velle proclamant beneficia illa? Cur ergo ius omne tollunt, imò cur Ecclesiasticorum panem, decimas, adeoque hoc facto etiam Ecclesiasticos tollunt? Negabunt fortassis hac se in sua qualicunque confederatione spondidisse. En ipsa confederationis verba: Nihilominus per presentem, inquiunt, confederationem nostram, superioritati & iurisdictioni in subditos, tam spiritualium, quam secularium minimè derogare volumus, neque obedientiam cuiusquam subditorum Dominis suis destruimus: quinimò sibi huiusmodi licentia sub pretextu religionis reperitur, liberum sit & nunc cuique Domino in subditum suum inobedientiam in spiritualibus, quam in secularibus pro arbitrio suo animadvertere. Item, ut omnia beneficia Iurispatronatus Regij, Prelatura-

rum Ecclesiasticarum, utpotè Archiep. Episcop. & aliorum omnis generis non alijs conferantur, quàm Romana Ecclesiæ clericis indigenis Polonis iuxta statutū. Item beneficia conferantur in suo statu pro hominibus Romana Ecclesiæ indigenis iuxta statutum. Statutum autem Sigismundi I. uti & aliorum Principum decimas beneficijs annexuit. Et sanè qualia beneficia, decimis subtractis, quibus ipsa beneficia tota nituntur? Quæ ideo dixerim, ne per confederationem suam decimas rapere sibi licere putent. Ex his iam, opinor, liquet confederationem hanc in Polonia hereticam, quæ liber religionis cultus permittitur, nullius esse ponderis, eamq; qualemcumq; ab hereticis ipsis violari. Quod sanè si viri sapientes cum animis suis reputarent, neq; tam faciles ad hanc religionis libertatem sinendam, ac multò minus approbandam forent. Maximè quod ita res se habeat, ut eandem adeò diuina litera vetent, ut nec permitti quidem possit ab Ordinibus, hic liber religionis, quem fingunt, cultus.

Vetare.

Detare autem quis ambigat? Vnus enim Eph. 4.
 Dominus, vna fides, vnum Baptisma, in-
 quit *Apostolus*, & proinde vnus omnino cul-
 tus: & ideo si prater eundem existat alius, non
 cultus, sed cultus est euersio, ac perniciēs: Repre-
 hēsus quoq; est *Angelus Pergami*, quod apud Apoc. 2.
 se haberet aliquos tenentes doctrinam *Nicolai-*
tarum: & *Angelus Thiatyræ*, quod permitte-
 ret *Iezabel* seducere seruos Dei. Diuina quoq;
 litera ubiq; *Christianos* declinare *hæreticos* in- 2. Timoth. 3.
 bent. Hos, *Paulus*, deuota, inquit. Et alibi im- Gal. 5.
 perat, vt obseruemus ac fugiamus eos, qui Rom. 16.
 ferunt offēssiones, & offēdicula, prater
 doctrinam quam didicimus. Et iterum:
 Vtinam, inquit, abscindantur, qui vos con- Gal. 3.
 turbant. Deniq; nec *Angelum* quidem seren-
 dum censet, si annunciauerit, prater id, quod
 est nobis traditum. Nec Aue ei dixeritis, 2. Ioan. 3.
Ioannes ait, nec recipiatis in domū vestram.
 Et *Christus ipse*: Attendite vobis à falsis Pro- Matth. 7.
 phetis. Et: Si Ecclesiam non audierit, sit ti- Matth. 18.

bi Ethnicus & Publicanus. *Quid, quod nec ipsi Iudai, libertatem religionis permittere sine scelere potuerunt? Subentur enim in Deutoronomio occidi ex sententia iudicis, qui non obediunt sacerdoti, & falsi Prophetæ exterminari. An forsitan vilior abiectiorq; Ecclesia est Synagoga, ut libertas religionis in illa non fuerit licita, in hac omnibus concedatur, facultate quadam, seu potius licentia permissa omnia sacra polluendi & violandi? Indigna sanè res, & minime ferenda, ut hac tam absurda cogitatio cuiquam Christiano in mentem veniat. Intellexere hac olim optimi quiq; Principes Christiani, & cognouere hoc diuinas literas, adeoq; officij munerisq; ipsorum rationem ab ipsis flagitare, ut ne religionis ullam libertatem permitterent. Quare primus Christianorum Imperator Constantinus, cum in Edicto plurima de heresum incommodis disseruisset, & hareses vanitatem mendacis intricatam, turpia malitia studia, venenata pharmaca, quibus sani ad infirmitatem, viuentes verò ad perpetuam mortem*

Deut. 17.

Deut. 18.

Euseb. lib. 3. de
vita Constantini
cap. 62. & 63.

*mortem abducantur, alijsq; vocabulis nuncupauisset; concludens tandem: Quid igitur? inquit, patiemurne huiusmodi malorum contagionem longius serpere? praesertim cum longa dilatio faciat, ut sani ac valentes ea tanquam pestifero morbo inficiantur? Cur igitur non cum maxima celeritate eiusmodi prauitatis, ut ita dicam, radices, animaduersione & poena publica amputamus? Atque quo ista vestrae pestis pernicies longius grassari impediatur, per hanc legem mandamus, ne quis vestrum posthac conuentus cogere audeat. Et propterea etiam iubemus, ut vniuersae aedes vestrae, in quibus congressus illos celebrare consueuistis, penitus euertantur: & haec cautio eo vim suam porrigat, ut non modo non in publicis, sed ne in priuatis quidem aedificijs, aut in locis vllis separatis huius vestrae superstitionis amentiae factiones coeant. *Hunc secutus Theodosius eandem prorsus sustulit credendi**

¶ I. cunctos po-
pulos C. de sum-
ma Trinit. &
fid. Cathol.
C. Eodem. l.
nemo.

dendi libertatem, ac iussit omnes credere eo mo-
do quo Romanus Pontif. docet esse credendum.
Eiusdem quoq; vestigijs insistsens Martianus,
seuerè prohibet ne quis ea, qua sunt in Concilijs
Episcoporum definita reuoluat, aut de ijs publi-
cè disputare præsumat. Idem, & Valentinia-
nus Iunior, Casimirus Magnus, Alexander,
Sigismundus I. alij, cum laude obseruauerunt.
Patres autem nusquam non hereticos deuitan-
dos, ac ne sinendos quidem tradunt. D. Irenaeus
contra Valent. scribens, postquam omnem cum
ijsdem consuetudinem improbauisset, id se ab
Apostolis accepisse testatur. Tantum, inquit,
Apostoli, & horum discipuli habuerunt
timorem, vt neq; verbo tenus communica-
rent alicui eorum, qui adulterauerant veri-
tatem. Sanctus autem Cyprianus: Declin-
ent, inquit, fortiter, & euitent dilectissi-
mi fratres nostri verba, & colloquia eo-
rum, quorū sermo vt cancer serpit. Et infra:
Nulla cum talibus commercia, nulla con-
uiuia,

Lib. 3. c. 3.

Lib. 1. Ep. 3.

uiuia, nulla colloquia misceantur, simulq;
 ab eis tam separati, quàm sunt illi ab Eccle-
 sia profugi. D. Antonius nunquam, *inquit* Epistola Anton.
Atbanasius, Manichæis, aut alijs hæreticis
 amicabilia verba largitus est, denunci-
 ans talium amicitiam atque sermones perditio-
 nem esse animæ. Sic etiam Arianos detesta-
 batur, vt omnibus diceret, nec iuxta eos
 quidem esse accedendum. *Et ipse Antonius*
iam moriturus: Hæreticorum, *inquit*, &
 Schismaticorum venena vitæ, meumque
 circa eos odium sectamini. Scitis ipsi, quod
 nullus mihi, ne pacificus quidem sermo
 cum eis fuerit. *Hieronymus illud Pauli ad Ga-* Gal. 5.
lat. exponens: Modicum fermentum totam Hier. in cap. 5.
ad Gal.
 massam corrumpit; Igitur, *inquit*, scintilla
 statim vt apparuerit extinguenda est, &
 fermentum à massæ vicinia semouendum,
 secundæ putridæ carnes, & scabiosum ani-
 mal à caulis ouium repellendum, ne tota
 domus, massa, corpus, & pecora, ardeant,

Q corrumpit

Epist. 62.

Lib. 2. cap. 5. &
Ep. 48. & 50.

Apol. 2.

Lib. 3. con. Para-
men. Epist. 91.
ad Turib. cap. 1.
Lib. 1. Ep. 72.
Ser. 66. in Cant.

A. 19.

Niceph. lib. 8.
cap. 18.

corrumpantur, putrescant, intereant: Arius
vna ſcintilla fuit, ſed quia non ſtatim op-
preſſa eſt, totum orbem eius flamma po-
pulata eſt. *Auguſtinus ut vitandum hereti-
cum nō ambigit*, ne infirmos ac paruulos fal-
lat, ita non abnuimus, *inquit*, modis quibus
poſſumus corrigēdum. *Et in libris Retracta-
tionum*, renocat quod aliquando ſenſerat non
eſſe vi cogendos hereticos ad fidem; & pluribus
id fore utiliſſimum oſtendit. Et ne omnes recen-
ſeam ordine, idem de religione alia à Catholica
non permittenda, *Athanaſius, Optatus, Leo,
Gregorius, Bernardus, alij, ſcripſere. Quid?*
*quod non perfidiam modò hereticorum (religio-
nem enim pudet dicere) non putauerint per-
mittendam, ipſoſq; hereticos impunitos relin-
qui oportere, ſed ne libros quidem ipſorum ex-
tare voluerint, ipſos Apoſtolos imitati, qui li-
bros curioſos & vanos inflammāunt. Hinc
Concilij Nicani Patres Arii libros igni adiudi-
cāunt, & Conſtantine, pœna capitis propo-
ſita, ſi quis eoſdem occultauisset, iudicium ſuo*

decreto

Ecclesiasticum & Seculare.

Decretoroborauit. Epiphanius Synodo in Cypro
coacta vetuit libros Origenis legi. Synodus
Carthag. III. ijs, qui Episcopi nō fuerint, inter-
dicit hereticorum librorum lectione. Ephesi-
num Concilium Nestorij libros vetuit. Theo-
dosius Imperator vetitos exuri iussit. Idem de
Eutychetis scriptis censuit Synodus Chalced.
Valentinianusq; & Martianus decreuerunt.
Idem deniq; & V. Concilium, & Iustinianus
Imperator de libris Anthymi statuere, alij Pa-
tres, aliaq; Synodi, de alijs, quas breuitatis gra-
tia pratermitto. Haec tamen omnes siue Synodi,
siue Patres, siue deniq; Imperatores satis indi-
cant, hunc, quem narras, liberum religionis
cultum nullum apud Christianos locum habere
debere. Et sanè recta idipsum suadet ratio.
Est enim credendi ut libet libertas, ipsius reli-
gionis Christiana certissima perniciēs. Nam
cum una fides sit, unaq; quae eandem tenet, Ec-
clesia, hac credendi licentia facit, ut in varias
partes distrabatur, ac discerpatur; & ut ver-
bo dicam, ut fides ipsaq; Ecclesia penitus inter-

Soer. lib. 1. cap.
6. & Niceph. li.
8. cap. 25.
Socrates l. 6. c. 9
Can. 16.

Liberatus c. 10.
Breniar.
L. Damnato ca.
de heret.
Aktion. 3.
L. Quicunq; &
Nulli & G om-
nes C. de heret.
Nouella cōstit.
const. 42.

Lib. 4. Ep. 32.

eat. Quod olim intelligens Iulianus Apostata, acerbissimus Christiani nomini hostis, hereticis, ut Augustinus loquitur, libertatem perditionis permisit, & tunc basilicas hereticis reddidit, quando templa demonijs: eo modo putans Christianum nomen posse perire de terris, si unitati Ecclesie, de qua lapsus fuerat, inuideret, & sacrilegas dissensiones liberas esse permetteret. Ac non religioni solum est hac licentia pestifera, sed & ipsi statui civili perniosa, pacisq; publica in primis inimica. Ut enim D. Gregorius dicit, Reipu. civilis incolumitas ex Ecclesie pace pendet. Et ubi seruatur fides Deo ibidē & Principi semel data nō facilē violatur, aut frangitur. nam ipsa religio vera atq; syncera hoc docet, hoc exigit. Accedit etiā, quod discrepantes de religione sententia, animorum quoq; & voluntatum dissensiones pariunt, ex quibus contentiones, rixas, bella sequi necesse est, & ad extremum ipsarum Prouinciarum, in quibus ea vigent, interitum. Omne enim Regnum in se diuisum desolabitur.

Et ex-

Et experientia nostri temporis adeò hoc manifestè ostendit in Gallia, Germania, Anglia, ut supervacaneum videatur in eo demonstrando elaborare. Sed nec solum ipsi Reipublica, sed singulis etiam civibus est exitiosa hac credendi licentia. nam libertas credendi nihil aliud est quàm libertas errandi, & quidem errandi in re una omnium periculosissima, ut potè ex qua uniuscuiusq; pendet salus, & sequitur interitus. Una enim sola vera fides est, ut Paulus ait, à qua qui potestatem facit ut quis impunè discedat, quid aliud agit, quàm ut homini viam ad inferos patefaciat? Et sanè sicut nec ouibus salutare fuerit, si pastoris cura liberètur, adeoq; iisdem concedatur, ut in præcipitem locum se committant; nec navì conducibile, ut amoto gubernaculo, in alto fluitans aduersis tempestatibus iactetur: ita neq; Christianis prodesse poterit licentia illa, quæ à veritate aberrandi illis integra sit potestas, & ea facultas conceditur, qua sibi perniciem concilient sempiternam. Pastores autem Episcopos siue vi, siue fraude,

Vide libellum
Illustrissimi D.
Stanislai Karno-
kowski Archie-
piscopi Gnesnæ-
sis contra con-
federationem
sapientissimis
referunt ration-
ibus, & docu-
mentis.
Ephes. 4.

De Controuersiis inter Ordinem
 siue deniq, pollicitationibus eò addigere, ut it-
 reiurando confirmant se nullam curam ouium
 suarum habituros, quin potius daturos operā,
 ut in quasuis hereses etiam immanissimas pra-
 cipites ruant, non modò impium, Christi q, pra-
 ceptis aduersum, (qui eosdem iussit oues pasce-
 re, non prodere,) verum etiam inhumanum
 prorsus ac barbarum est. Ut meritò Senatores
 illos, qui nuper in conuocatione partim minis,
 partim precibus, partim pollicitationibus mise-
 ros ad confederationi subscribendum adegerunt
 pudere sui debeat, praesertim Catholicos, qui re-
 ligionem integram atq, puram omni priuata
 amicitia antiquiorem ac chariorem habendam
 esse, à suis maioribus & Jagellone in primis re-
 ligiosissimo Principe discere potuissent. Quos sa-
 nè equius fuisset illud cum animis suis cogitare,
 multò esse praclarior veteres illos heroes imita-
 ri, qui leges grauissimas contra haereticos condi-
 derunt, & fœdus cum socijs inierunt de iisdem
 profligandis, quàm ab illis desciscere, & ad no-
 uos ritus vel despectere, vel inauditam maiori-
 bus,

bus, imò exosam perfidiam cū Iuliano Apostata promouere. Atq; utinam Senatoribus istis, quod de Arcadio Imperatore & Chrysostomo de re haud dissimili cum Gaina Gotbo Ariano differentibus, Nicephorus Calixtus memorat, venisset in mentem. Hic, inquit Nicephorus, ab antesignanis hæresis persuasus, sacram vnā ædem consentientibus sibi in religione sacerdotibus ab Imperatore postulauit. Imperator inconstantiam animi eius metuens, tyrannidemq; quæ ab eo expectabatur, suspectam habens, deliberaturum se ei; consulturum esse recepit. Et Ioanni Chrysostomo accito petitionem barbari indicauit. Diuinus autem vir non passus est ea verba ad exitum peruenire, neq; tempori celsit, sed Episcopis, qui tum Constantinopoli aderant, secum ductis, Regiam Imperatoris ingressus est. Et per seipsum primū magno animo apud Imperatorem causā egit: Ne sic inquit, ô Imperator, te facturum

Lib. 13. hist.
c. 5.

Aurum esse pollicearis, neq; ita sanctum ca-
 nibus proijcere constitueris. Ego enim non
 sustinebo, vt qui rectè de Deo sentiunt, eij-
 ciantur: atq; eis sacrum delubrum, qui bla-
 sphemam aduersus eum linguam cient, con-
 cedatur: Neque barbarum illum timueris:
 verùm vtroq; euocato, tu quidem tacitus
 animum ad ea, quæ dicentur, aduerte: ego
 autem linguam illius franabo, & persua-
 debo, vt minimè ille petat, quæ dare non
 conuenit. Imperator verbis his delectatus,
 vtrumq; ad se accersit. Et Gainas ad finem
 perducì, quæ ei promissa erant, petijt. Io-
 annes autem illi resistens: Non oportet, in-
 quit, Principem quicquam contra Deum
 audere, si quidem vera pietas illi curæ est:
 sed potius benè constitutas leges seruare, &
 eam potissimum, quæ contra hæreses alias
 promulgata est. Suasitq; adeò Imperatori,
 conducibilius esse dictitans, vt imperio po-
 tius cederet, quàm per impietatem ædem
 Dei

Dei proderet. Atq; sermonem ad Gainam
 rursum conuertens, oportere se Ecclesiam
 vnā habere dicentem: omnes tibi, inquit,
 sacræ ædes patent. His Chrysostomus &
 Imperatorem ita confirmauit, vt templum
 denegarit Gainæ, & Gainæ silentium im-
 posuit. *Utinam, inquam, hoc præclarum &
 Imperatoris & Episcopi factum istis in men-
 tem venisset. Non ita facile fortassis non vnā
 ædem, sed quantum quidem in ipsis est, omnes
 ædes hæreticis prodidissent: quin potius condu-
 cibilius sibi persuasissent imperio, seu potius offi-
 cio Senatoris cedere: nec nouas leges pro hæreti-
 cis sancirissent, sed, vt Chrysostomus loquitur,
 benè constitutas, & maxime eas, quæ contra
 hæreses olim promulgatæ sunt, studiosè diligen-
 terq; seruauissent, nec quicquam contra Deum
 diuinumq; honorem, honoris proprii nimium
 fortassis cupidi, fuissent ausi. Sed heu, quo iu-
 stitiæ fides recessit, (libet enim usurpare ver-
 ba illa, quibus Constantinus Magnus olim a-*

Athanasius
 Apol. 2.

De Controversiis inter Ordinem
pud Ecclesiam Alexandrinam usus est,) cū
 tantarum tenebrarum caligine inuoluimur?
 Neque id tam ex errore, qui multiplex est,
 quā malignorum hominum vitijs, dum
 & propugnatores vecordia sustinemus; &
 eos qui æquitatem & veritatem profligant;
 etiam cū id sensibus nostris percipiamus,
 negligendos putamus. Quodnam id genus
 peruersitatis? inimicos non reprehendimus,
 sed latrociniō nos comites damus: vnde fit
 vt viam quandam sibi facillimē strauerit,
 nemine repugnante, perniciosissima fraus.
 Dei lege & bono ingenio instructi tolera-
 mus tamen inimicos,urbationum & tu-
 multuum facibus quasi incendia miscere;
 idq; neq; oculis præditi cernimus, neq; legis
 sententia imbuti sentimus. Quantus igitur
 stupor nostram vitam incessit, cū nostri-
 met tam incurij simus, etiam Deo admo-
 nente. Quid igitur? num id mediocre aut
 tolerabile malum est? Num pro hostibus
 habendi

habendi sunt? Nonne in domum & populum Dei ante oculos nostros per sævitiam debacchantur, & probra faciunt scelerati illi? Iam quanta id cum vesania faciant ipsi, vobis cogitandum relinquo. Stulti enim illi in lingua sua sitam habent malitiam, plumbeasq; iras ita secum circumferunt, ut seipsum mutuis vicibus feriant, & nos secum ad auctarium sui supplicij abstrahant. Interim qui recta docet hostis iudicatur: qui autem inuidiæ vitium præsefert, populum mansuetum, quod minimè oportuit, inuadit, vastat, absomit, & seipsum vtrò corrumpit, gloriatur, extollit, veritatem subuertit, & fidem circumuenit: donec suæ conscientiæ cauernas & latibula quæritando inueniat. Ferocitas igitur agrestis eos miseros facit, qui ita temerè seipsum, cum indigni sint, efferant inclamando. Heu scelera, ille ne præbiter est? aut ille ne puer? mea exultatio attingitur, mihi hoc ipsum

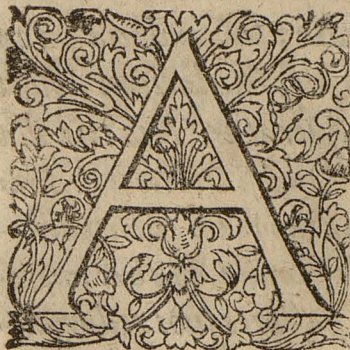
De Controuersis inter Ordinem
 deberur, ab illo ablatum est. Ego igitur om-
 nibus spoliatis, pro viribus nocebo. Lucu-
 lentum insanix tumultum dicas, si acies,
 conciliabula, aut conuitia istorum impor-
 tunissimorum conuentuum videas. O no-
 stram in Ecclesiam Dei peruersitatem: spe-
 ctaculum maligni & dementis animi. Nun-
 quamne tandem pudefient? Nunquamne
 semetipsi improbabunt? Nunquam in ani-
 mo morsus sentient, vt vel nunc saltem
 contra imposturam, & rixas dignum ali-
 quid animo concipiant, & sentire vide-
 antur? *Hec Constantinus ille Magnus, &
 cum Constantino vnà ego, tum horum tempo-
 rum, tum istorum hominum deplorans infelici-
 tatem. Sed nunc ad te, calumniator, redeo.*
*Cum nulla vobis possit concedi credendi liber-
 tas, ac proinde nec eos sequi possitis, qui vobis
 formam fidei contrariam ei, quam Catholica
 tradit Ecclesia, docent, nullas ministris vestris
 decimas vendicare potestis, maxime quod non
 ipsorum:*

ipforum gratia, sed sacerdotum Catholicorum
 causa sint instituta, ut ex legibus ac privilegijs
 iam liquet, ac ex omnium Ecclesiarum, mona-
 steriorum, ac Xenodochiorum foundationibus
 ostendi potest. Ac ne ministris modo, sed neq; se-
 cularis ordinis hominibus eas largiri iure pote-
 stis, eamq; dare licentiam, ut à sibi subiectis
 decimas exigant; utcunq; tu hoc loco belle di-
 ctites; fus plenius in suum habent fundum, quàm
 vos in alienum. Decimas enim ex fundo alieno
 diuina & humana leges, ut iam ostendimus,
 clericis persolui iubent, non autem laicis eas ad-
 iudicant, etiamsi sacerdotum sibi munia ipsi
 vendicent. Neq; enim hæc ijs licet obire; ut non
 iam ijs laborum stipendia, sed audaciæ pœne
 debeantur. Ut de hoc quoq; secularium abusu
 ordo Ecclesiasticus iure queratur. Nec tua illa
 excusatio locum habet; Quid si Doctores vestros
 redarguant, & ipsi doctrina tanquam veri patres-
 familias sue discant præesse familia, quis hæc impro-
 bauerit? quasi verò oues pastores suos redargue-
 re debeant, aut seculares docendi munus susci-

Composita
 quæ secularia
 videntur impro-
 pias

De Controuersis inter Ordinem
pere. Familiam suam possunt, adeoq; debent
Christiani ad omnem virtutem instituere, con-
ciones tamen communi Christianorum sensui
atq; sententia repugnantes ex nescio quorum
delirantium haustas Postillis prælegere fami-
liaribus, & impium est, & absurdum.

Judices Tribunalis iustè, & sapienter decre-
uisse decimas more maiorum dependen-
das, tam retentas, quàm in posterum per-
soluendas, postquam in Comitijis compo-
sitioni assignatis, nulla facta fuerit
compositio. Cap. XI.

 TQVE HACTENVS
de decimis insulse, ac nō
modò diuinis, sed nec re-
gni legibus rectaq; ra-
tioni consentaneè disse-
ruisti. Nunc quoniam
ordinis Ecclesiastici cau-
sam Illustrissimus Cardinalis Bolognetus per-
petuas

petua dignus memoria in Comitijs & sanctè
& sapienter egit, ipsum quoq; tibi vexandum
sumis. Illud enim te male habet, quod execu-
tionem decretorum tribunalis regni, quibus de-
cimarum solutio imperatur, tam diu suspendi
quiritet: sed quod faciendum tibi erat, rationes
eius efficacissimas minimè refellis. Illud enim
solum quaris, num Iudices Tribunalis in tam
gravi, ac necdum definito negotio aliquid sta-
tuere debuerint? quasi verò negotium decima-
rum nondum definitum sit, cum ex diuinis lite-
ris Regniq; legibus clarum & testatum sit deci-
mas Ordini Ecclesiastico deberi, & ex Historijs
constet omniq; antiquitate absque ulla contro-
uersia perpetuò fuisse persolutas. quasi etiam
caussa decimarum ita sit noua, ut sine Tribuna-
lis iudicij definitione iustissimam aequissimamq;
esse non sit manifestum, aut ita dubia & am-
bigua, ut ad compositionem reijci debuerit.
Imò nec Tribunali, calumniator, fas fuit, post-
quam prima Comiticia praterierant composi-
ti assignata, aliud statuere, sed necessario pro-
nuncian-

nunciandum illi fuit, eos decimas dependere oportere, qui easdem sibi iniuria vendicauissent. *Suspensio enim executionis sententia tribunalis ad proxima solum Comitia facta fuit. Et hoc tum ex verbis ipsis decreti, tum ex ipsa ratione liquet. Verba sunt: executionem verò decreti ad alterum conuentum suspendimus. qua proximum conuentum significare Cardinalis Bolognetus planè demonstrat. Et ratio id ipsum suadet. Nam alioqui absurdissimum decretum foret, si incertum compositionis tempus relinqueretur: Et tamen, nisi finita compositione, ea qua de decimis est controversia finire non possit. Hoc enim ex eo sequeretur, quod cum compositio ipsa illorum, qui decimas debent, consensum Et voluntatem necessariò requirat, possent ipsi dissentiendo efficere, ne unquam finiretur suspensio, Et ut perpetuum hoc esset impedimentum, ne decima Ecclesijs amplius soluerentur. Quo quid alienius, quid absurdius excogitari potest? Quid enim aliud esset debitorum arbitrio committere rei debita solutionem,*

nem, quàm peruicacibus hominibus, & solutionem iustissimam detrectantibus decreto publico suffragari, quàm rapinas fouere, quàm legibus imponere, & totius Polonici iuris auctoritatem per summam fraudem & iniuriam infringere, ac labefactare. Quæ cum ita sint, per actis prius Comitijs, decretorum de decimis persoluendis fieri debuit executio. At, inquis, si per legem licuit tempus differre compositionis, cur etiam per legem non licuit tempus differre suspensionis, cum caussa principalis nondum sublata fuerit? Per quam legem, ò bone licuit tempus differre compositionis? hanc tu legem proferre debebas. Ea sanè nulla est, ac nec esse quidem potuit clero uniuerso reclamante, ac illud testante, quandoquidem compositio nulla fiebat, se non iam compositionem, sed executionem decretorum tribunalis velle. Lex enim à parte Senatus in alterius partis praiudicium ferri non potest, nec ea censetur valida in Polonia sanctio, quæ non omnium ordinum consensione roboretur. At qui hæc, quam dicis, lex, sola se-

S cularium

cularium nec omnium eorumq; debitorum voluntate & arbitrio lata est. Ac proinde non lex, sed legis de decimis persolvendis ritè lata euersio fuit. Accedit etiam quod clerus, qui eo tempore compositionem exoptabat, eandem non de futuris, sed de prateritis fieri voluerit. Quod & ipsum compositionis vocabulum, quo usus est, indicat. Nec enim compositio leges tollit, sed modum statuit, quo possint ij, qui aduersus legum præscripta peccarunt, utriusq; ordinis consensione facere ijsdem satis. Quod autem causam principalem sublatam non fuisse dicis, benè habet. Sed cuius culpa id accidit? Ecclesiasticorum ne qui compositionem percupiebant, an vestra, qui varijs artibus compositionem post multas concertationes elusistis? Nec verum est quod subiungis Ecclesiasticos non ante multos annos aquisissimas pacis condiciones reieciisse, fuerunt enim ea iniquissima. Et ne omnes commemorem, illa una fuit, vel te ipso teste, ut decima sacerdotibus subtraherentur, & ministris sathana persoluerentur. Quo nihil potuit

potuit iniquius, nihil iniustius excogitari. Nec illud minus est falsum, quod annectis, clerum nullas velle pacis componenda rationes nisi prohibito recipere. Clerus enim non ex proprio arbitrio, sed ex vetustissimis & aequissimis Regni legibus pacis condiciones desumi postulat. Quibus si vos obtemperaveritis, iam pax aeterna concordiaq; stabilietur. Leges autem Regni quid postulant aliud, quàm ut decima solvantur, ijsq; dependantur, quibus multorum iam annorum spatium per summam iniuriam subtrahita sunt? Atq; hoc solum ordo flagitat Ecclesiasticus. Quae sanè ipsorum petitio nec inutilis, nec perniciofa, ut tu calumniaris, existit. Nec enim parum illud commodi habet, ac multò minus exitiosum esse potest, quod iustitia & aequitatis praescribit ratio. Ac videras tu, opinor, utcunq; decantes aliud, hac ita se habere, & proinde quod rationibus à iure petitis non potes efficere, partim cōmemoratione quadam felicitatis cleri, Ecclesiarum censibus ac immunitatibus florentium, Abbatiarum, Collegiorum, splen-

didē extructorum, partim hortatione nescio qua, qua non decere seruos Dei, inquis, opibus huius seculi tantoperè inhiare, & populum tributis & pensionibus onerare: præsertim cū Episcopi & Abbates abundant, qui proinde possint, & debeant parochos tenuiores sustentare, cū tam uberes census cesserint uni Ecclesie, non propter solius Episcopi, vel Abbatis personam, sed ad plurimum imò & totius diæceseos commoditatem. Ac tu quidem hæc omnia. Caterum felicitas non est tanta, quam narras: Immunitates enim iam propemodum interiere, Ecclesia censibus, sublatiis decimis, non florent, Abbatia, cœnobiaz & collegia splendide quidem illa extructa sunt, ruitura tamen breui, si decimas ipsis instaurandis necessarias vobis per summam iniuriam usurpetis. Quod autem non decere ais seruos Dei inhiare opibus huius seculi, benè habet. Decimæ non sunt opes huius seculi, sed Ecclesie, seu potius Dei, & proinde easdem expetere iure possunt. Tributa, pensiones, à nullo exigunt, sed tantum quod ad ipsos pertinet, & quidem iurè flagitant. Episcopi in diæceseos commoditatem (nam de Abbatibus

tibus secus habet: bona enim qua possident ipsis sunt attributa, ut se atq; monachos hominesq; egentes sustentent) fateor, has opes acceperunt, ut videlicet diocesim ipsam gubernent, eiusdemq; rationes procurent. Cum tamen iam olim quadripartitam bonorum diuisionem fecerint, & parochis decimas dederint, (ut ex Cromeroliquet) nullo astringuntur iure, ut parochis plura largiantur, praesertim cum hac ipsis vix ad Pontificialem dignitatem tuendam, & Senatorium munus sustinendum sufficiant. Quare, ut hanc totam disputationem de decimis tandem aliquando finiam, nihil magis sacris literis, Regniq; legibus consentaneum, nihil recte rationi conducibilius fecerim, calumniator, quam si decimas quibus iure debentur dependeritis. In quo si nec duros nec difficiles vos praeberitis, & opibus affluetis ipsi, & clerici vitam in egestate, ut in praesentia, nequaquam degent. Maiores enim nostri, ut cum Augu-

Homil. 48. ca.
lib. 50. homil.

De Controuersiis inter Ordinem
sari censum reddebant; modò autem quia
discessit deuotio Dei, accessit indictio fisci.
Noluimus partiri cum Deo decimas, mo-
dò autem totum tollitur.

Quartam Ecclesiastici Ordinis querimoni-
am de cleri contemptione, & exactionibus
iustissimam esse: clerum autem ab omni-
bus exactionibus, & expeditione bellica
immunem esse ex Regni legibus, & ve-
tustissimis Priuilegijs constare.

Caput XII.

SED DE TERTIA EC-
clesiastici ordinis queri-
monia satis, nūc quar-
ta sequitur, quam pau-
cioribus expediā, quo-
niam tibi pro tua man-
suetudine & lenitate
paucis non argumentis (neq; enim vlla produ-
cis) sed conuitijs & maledictis eandem petere
visum

visum est. Ipsa autem querimonia tota in eo
potissimum consistebat, quod prerogatiuis cleri
derogari, libertas si non adimi, minui tamen
omnis videretur. Ac ne sola esset, & proinde
iniqua potius conquestio, quam legitima que-
rela haberetur, equitatis eiusdem declaratio
ac demonstratio annexa fuit: quod videlicet
sacerdotibus iudicio studioq; maiorum ob rerum
sacrarum curam & administrationem debitus
honor denegaretur, atq; adeo uniuersus Eccle-
siasticus ordo iniurijs afficiatur, exactionibus
oneretur, & quodammodo exauctoretur. Quan-
tu querimoniam quod tã opere mireris, mira-
ri equidem non possum satis; quod autem exa-
gites atq; vexes miror omnino nihil, quoniam
hoc tibi ut facias cum suadet heresis, tum innu-
ta quedam atq; insita impellit maledicentia.
Miraris tamen maxime, & quodammodo ob-
stupefcis: Hic quero, inquis, quam vos tantam
honoris vestri iacturam pati dicitis? Quis vestri or-
dinis tantus contemptus? Quanam vobis illata in-
iuria? Quae nouae & inusitatae exactiones impositae?

Ac ne

Ac ne sine causa mirari videaris, aspexisse te affirmas in publicis Regni Comitibus Pontifices latus utrumque Regis cingere, à primarijs Senatoribus honorifice salutari, ac ne in convivijs quidem alio, quam primo loco considerare; ceteros denique clericos pro suo quosque gradu venerationem habere. Denique quod de exactionibus querantur miraris, cum salvis Ecclesiasticorum censibus, subditi eorum tantum aliquid in sumptibus belli Moscovitici decreto Reipublicæ dependerint. Galli autem, Itali, & Veneti nominatim ne sacris quidem redditibus in bello contra Turcas, quamvis Pontifice rem indigne ferente, pepercerint. Sed non est quod hac omnia, calumniator, quæ clerici queritur, ita mirere. Sunt enim talia, ut verissima esse constet. Nam clerum eo honore non affici, qui olim illi iureque optimo tribuebatur, quis est qui possit iri inficias? An nunquam ludibrio esse sacerdotes & despectui turpissimo cuique, & in primis tuis similibus hæreticis vidisti? An nunquam in compitis, in aulis, in diversorijs, convitijs onerari?

rari? An nunquam in libris tuorum ritualium
 probris omnibus & maledictis vexari? Imò
 nonne tu ipse, qui ita cleri querimoniam demi-
 raris, in hoc tuo pestilenti libello innumeris ver-
 borum contumelijs uniuersum Ecclesiasticum
 Ordinem laceras? An deniq; ea, qua olim sa-
 cerdotes reuerentia & honore dignamini? Con-
 scientiam tuam, calumniator, hic ego testem
 appello. Quod autem vidisse te affirmas Pon-
 tifices utrumq; Regis latus cingere, adeoq; in
 conuiujs primos considerare, non inficior. Et hic
 sanè illis debetur ob dignitatem, qua ceteros an-
 tecedunt, honos, & ipsa Regni Statuta eun-
 dem illis & meritò concedunt. Ab eo tamen Herbor. p. 240.
 deijcerentur illicò, nisi ea essent potentia, ut fa-
 cile dignitatem ac locum tueri suum contra
 quorundam iniurias & insolentiam possent.
 Nec ita multum temporis est, quòd Sigismun-
 do Augusto Rege, aliqui Pontificibus de hac
 ipsorum prerogatiua litem mouerint, & nu-
 per Archiepiscopum Gnesnensem quidam per-
 moleste tulerunt tam excelsum dignitatis gra-
 dum

De Controuersis inter Ordinem
 dum obtinere. De iniurijs, quæ clero inferun-
 tur, ubi & de iurisdictione Ecclesiastica immi-
 nuta, & decimis per summam iniuriam clero
 ademptis differuimus, nonnulla commemora-
 uimus, & infra quoq; dicendi locus erit. Quod
 verò ad exactiones attinet, nec minus inſte de
 ijs queruntur Ecclesiastici, quàm tu iniuste mi-
 raris? Quid enim? An tibi nulla iniuria vi-
 detur, quod ijs subiecti ex bonis suis militibus
 stipendia pendant? Aut ij ab exactionibus im-
 munes dici queunt, quorum subiecti ad exaction-
 es astringuntur? An non bona subiectorum,
 ipsorum Ecclesiasticorum bona sunt? Quomo-
 do ergo Ecclesiastici à tributis liberi sunt cen-
 sendi? Ne tu qui hac miraris, aut admodum es
 malitiosus, & veterator, qui ita omnia impli-
 cas & inuoluis, aut stupidus planè atq; bardus,
 qui bona subiectorum à Dominorum bonis tam
 imperitè secernis. Ut interim iniuriam agno-
 scas, & cleri querimonia a quietate, lege, si
 lubet Statuta, & Ordinem Ecclesiasticum
 prorsus à tributis immunem inuenies, adeò ut
 non:

Ecclesiasticum & Seculare.

147.

non ipsi solum, sed nec ijs subiecti ad eadem pendenda lege ulla aut sanctione compellantur; si autem aliquando dependerint, id, ut Regi gratificarentur & Regno subuenirent, sua sponte, eos egisse ac pro eo solum tempore atq; vice legum volumina aperte demonstrant. Testatur id Statutum quod Sigism. anno 1527. edidit.

Et quoniam, inquit, spirituales in omnibus Palatinatibus, & districtionibus habent sua bona Ecclesiastica, quæ licet nunquam aliàs subiecta erant oneri bellicæ seruitutis: ut quæ per Serenissimos Prædecessores nostros Poloniae Reges & Duces, sunt ab initio foundationis Ecclesiarum, ad usum duntaxat & onera Ecclesiæ collata, multisq; immunitatibus & libertatibus donata: tamen in præsentis Regni necessitate, & summo discrimine volentes ipsi Domini spirituales sibi & Ecclesijs suis gratiam nostram demereri, fratribus verò suis Dominis secularibus gratificari, Rei que publicæ

Sigismundus
Craconia
1527.

T 2

(pro

(pro cuius bono statu orare tenentur) opera sua non deesse, permiserunt non grauatim bona sua Ecclesiastica, haftenus semper libera, cum his quæ ad defensionem obligata sunt, in præsens taxari. *Testatur & illud quod*

Sigismund. Petricon. 1544.

Petriconia sancit anno 1544. Quod ipsum, inquit, ultro se facturos spirituales obtulerunt vnâ cum clero suo, de expeditione bellica agitur. Testantur deniq; innumera priuilegia vetustissima, quæ in Bibliothecis Ecclesiarum antiquissimarum etiamnum asseruantur. Tale illud est Wladislai Pij Polonia Ducis.

1228.

Barones, inquit, & nobiles purè diligam & benignè conseruabo. Iudicia iniusta penitus interdico, iura iusta & honesta secundum Episcoporum & Baronum consilium tenebo, & faciam ea ab alijs firmiter teneri. Quod si quis violauerit, punietur. Ecclesias verò, in omnibus finibus illis constitutas, in eo quicquid obtentum est ex antiqua consuetudine, vel liberrate concessa, a fra-

tre meo

tre meo Duce Lescone præmortuo illibatas conseruare volo. *Et illud, quod eodem anno edidit:* Ego VVladislaus Dux Poloniae, Anno 1228. pro remedio animæ meæ, & in augmentum retributionis æternæ Ecclesiam Dei honorandam & decorandam, priuilegijs meis deuotè prælegi animaduertens in illius honore ac libertate potissimè ipsius altissimi filium, per quem Reges regnant, qui ipsius verus sponsus est honorari, vt ab ipso mereat suffultus Ecclesiæ suffragijs ac honore temporali crescere & æternè gaudere, qui temporalia munera sibi dulciter impensa, retributione compensat æterna. Cuius licet sunt omnia, à nobis tamen sua propria dignatur recipere quasi nostra. Vnde dico cum Dauide Rege: Omnia tua sunt Domine, & quæ de manu tua recepimus, dedimus tibi. Et etiam Domine dilexi decorem domus tuæ, &c. Cupiens grauamina Ecclesiasticarum personarum hætenus inolita

relaxare & solatium principali munificen-
tia piè largiri. Inde est, quod Ecclesiæ Dei
liberaliter & libenter conféro canonicam
libertatem, liberans eam ab omnibus gra-
uaminibus, & exactionibus indebitis, &c.
Jura etiam Cracou. Ecclesiæ specialia &
domorum religiosorum in Cracou. diœce-
si constitutarum siue largitione principum,
siue aliâs longa consuetudine obtenta, illi-

In Priuil. Eccle-
siæ Cracou. con-
cesso 1252. &
1253.

bata conseruabo. *Nec dissimilia sunt Boleslai
Pudici Cracou. & Sendom. Ducis diplomata,
in quibus præter alias libertates & exemption-
nes à quibusuis oneribus, solutionibus, iudicijs,
clerum uniuersum ab omni expeditione bellica
per se vel per alium suscipienda liberat perpe-*

Anno 1291.

Dat. in Golin-
na 1284.

*tuò: Wenceslai item Regis Boemia, Cracou. &
Sendom. Ducis. Illud Præmissi item Ducis Po-
lonia: Prædecessorum, inquit, nostrorum
pios actus, prout possumus imitantes, in
primis libertates ab eis concessas Ecclesiæ
Gnesnensi approbando iure perpetuo con-
firmamus;*

Ecclesiasticum & Seculare.

151.

firmamus; omnes incolas ipsius Ecclesiæ ab omnibus angarijs & præangarijs absoluen- do, videlicet ab omni solutione, exactio- ne, seruitute, ac iurisdictione seu dominio totaliter liberantes. *Eiusdem quoque generis & illud Casimiri Mag.* Absoluimus gratiose ab omnibus solutionibus, exactionibus. *Simi- le quoque & illud Semouiti Ducis Masouia:* Liberamus ab omnibus exactionibus, seu Poradlne, ab expeditionibus quibuscumque intra & extra terram. *Talia denique & illa sunt Wladislai Iagellonis; quo testatur Ar-chiepiscopus Gnesnensem, & Episcopum Cra- couensem unum Banicum seu vexillum expe- diuisse non ex debito, sed amore patriæ, & Ca- simiri Wladislai filij, quo à clero Prouincia Gnesnensis ex mera liberalitate subsidium cha- ritatiuum (ita enim loquitur) aduersus cruci- feros concessum fuisse scribit, aliaq; innumera quæ in Archivio Regio asservantur, quæ ne lon- gus sum præmitto. Quæ omnia tanti fuere momenti.*

In Priuilegio con-
cesso Eccles.
Gnesnen. Crac.

1337.
Dat. Vorodiniæ
1361.

In Priuilegio de
stationibus ante
Oppidum Zau-
croczin.

momenti atq; ponderis apud Maiores nostros religiosissimos, ut nullo unquam tempore Reges etiam cum acerbissimis & grauissimis bellis Silesiorum, Boëmorum, Ruthenorum, Prussorum, Germanorum, Walachorum, Scytharumq; Polonia diuexaretur, Ecclesiastici Ordinis homines ad expeditionem suscipiendam compulerint: illud, opinor, veriti ne minus feliciter pugnarent, si eos qui Deum sacrificijs & precibus placare ex officio deberent, ad sanguinem spargendum atq; cades coëgissent: aliorum Regnorum moniti exemplo & vicina in primis Hungaria, in qua, ut Bonfinus memorat, cum Episcopi in exercitu iussu Regis prater fas & equum cum alijs versarentur, tanta hominum facta strages est ut uniuersi propemodum interierint. Atq; adeo locus, in quo eorundem sepulta cadauera sunt in Transyluania etiamnum monstratur. Inunc & illud dicito, calumniator, iniuriam clero nullam fieri, si ipsis subiecti Kmetones ex bonis suis tributa pendere compellantur. Illud quoque affirmato decreto Reipublica

Bonfin. in hist.
Hung.

Reipublica clerum ad bella Moscouitica cogi
posse. Habes vetustissimas Regum sanctiones,
Privilegia certissima, quæ contrarium assene-
rant, & proinde eiusmodi, quæ clero reclaman-
te abrogari nulla ratione possint. His, si tu nul-
la subnixus auctoritate, nulla ratione contra-
dicere volueris, non tam responsione quàm re-
prehensione dignus sapientibus iure videberis.
De Gallis & Venetis, quod affers, nihil mo-
ror. Nam in primis, illos iura cleri ita infre-
gisse, ut narras, & libertatem imminuisse nul-
lo ostendis testimonio: deinde si ita per sum-
mam iniuriam fecissent, non inde mox efficitur
Polonis fas esse ipsorum scelus & iniustitiam
imitari. Ordinis interim Ecclesiastici ea est
æquitas & æquabilitas, ut nunquam Reipu-
blica laboranti deesse velint, ut nec hætenus
desuere. Vestri autem est muneris & officij, si
minus patriæ opitulari possint ob indigentiam,
quam in presentia, subtractis decimis, patiun-
tur, ipsorum iura & privilegia salva atq; inte-
gra conservare, aut si qui possint, eos more ma-
iorum

De Controuersis inter Ordinem
iorum rogare, ut bono communi Reip^u publicæ
incolumitati consulant.

Quintam Ordinis Ecclesiastici querelam
de Ecclesiarum desolatione, ac vastitate,
plebe sacris, & Sacramentis destituta, legi-
timam esse: Hæreticos omni cultu diuino
& Sacramentis carere, denique inania esse
quæ calumniator Catholicis obijcit.

Caput XIII.

QUINTAE IAM AG-
grediar querimonia, ca-
lumniator, vexationem.
Refutationem enim pu-
det dicere. In ea tamen
quocunq; appellanda no-
mine sit, ne tu, si aliàs
unquam, Rhetorico usus es artificio. Cum enim
queratur clerus quod Ecclesia desolentur (ut ar
querimonia verbis) in ijsdemq; fiat abomina-
tio; quod sepulchra Christianorum violentur;
quod

quod plebs sine Sacramentis & cultu diuino
 uiuat, & pecudum instar moriatur; quod the-
 sauri Ecclesia & ornamenta distrabantur, &
 in usus prophanos contra leges Regni conuer-
 tantur, quod fundi deniq; & census Ecclesijs
 adscripti adimantur, tu uniuersa querimonia
 dissimulata fere, ac penè praterita, in cultum,
 quo Deum veneratur Ecclesia Catholica inue-
 heris, in Pontificem (quem non minus impu-
 denter quàm impiè Antichristum nuncupas)
 in Traditiones, (quas canone Scriptura abro-
 gato fingis substitutas) in statuas Christi ac
 diuorum imagines, quas, au, nos ut Ioues, Ve-
 neres atq; Martes venerari, idq; contra Patrum
 Lactantiij, Augustini, Epiphaniij, imò & ipsius Scri-
 ptura auctoritatem, qua serpentem aneum confia-
 ctum legimus: illud autem solum ad cleri con-
 questionem respondes, vos imagines (quarum
 clerus ne meminit quidem) tollere, ne idololatriæ
 occasionem præbeant, plebem rectius Sacramentis
 cultuq; diuino destitui, quàm falsis ceremonijs & à
 fide Christiana alienis pollui, ipsaq; Sacramenta pe-
 cudum more cumuluarie sumi, satius deniq; esse

*vasa Ecclesiarum in usus pauperum erogare, quàm
 ad idolorum cultum destinare, ipsosq; fundos egenti-
 bus tribuere, quàm idolorum sacerdotibus ociosis &
 ventrosi concedere. Quod sanè non est querimo-
 niam refutare, sed Catholicam religionem,
 ipsumq; clerum calumniari. Ego interim, se tui
 similis videar, ostendam & verissima esse qua
 clerus obijcit, & à te iniuste reprehendi, qua
 Ecclesia siue ad Dei cultum ac religionem, siue
 ad templorum ornatum & splendorem adhi-
 bet, siue deniq; ad cleri alimenta haëtenus à
 maioribus accepta retinet. Omnia comprehen-
 dam paucis. Quod primum igitur in querimo-
 nia fuit, Ecclesias profanari & in iisdem abo-
 minationem desolationis fieri, sepulchraq; Chri-
 stianorum violari, quis ambigat? qui supra
 LXXX. templa Deo sacra in Gnesnensi Diocesi;
 in Wladislauensi XC. in ceteris per uniuersam
 Poloniam non pauciora, partim vestro fu-
 rore disiecta, partim deserta ob expulsos Sacer-
 dotes Catholicos, (quod & tu ex volumine in
 quo Ecclesia direpta & diruta, descripta erant
 Stephano*

Stephano Regi oblato discere potuisti) partim execrandis hereticorum, Lutheranorum, Calvinianorum, Anabaptistarum, Picardorum, Arianorum sacris contaminari auditione acceperit? quibus impijs ceremonijs Ecclesias ipsas profanas fieri certissimum est. Quid enim aliud est hereticorum mensa, quam in templo reponunt, quam mensa demoniorum, ex qua profani ministri, minimè sacerdotes, non iam corpus Christi, sed execratum panem, & ipsi accipiunt, & populo rudiori distribuunt? Quid eorundem preces aliud, quam fallaces ac impura blasphemia? Quas enim puras ac simplices orationes tanquam diuinos honores & sacrificia habere poteritis (ut vos ijsdem verbis, quibus olim Augustinus Manichæos alloquar) Lib. 20. contra Faust. c. 17. cum de ipsa natura atq; substantia diuina (vos Ariani) (de Eucharistia, de Baptismo, de Sacramentis ceteris Lutherani & Calviniani) tanta indigna & turpia sentiat? Unde vestra etiam ad Deum preces non possunt esse religiose, sed inuidiose, ut cum eodem loquar Augustino.

Vide Arturi
Fauntes Oppu-
gnatioes Cœne
Lutherane &
Caluin. partis 2.
cap. 3. & par.
2. cap. 3.

Lib. 20. contra
Faust. c. 18.

gustino. Quid sacrificia vestra aliud, nisi cultus cacodemoni tributus? Manichæi enim, inquit Augustinus (addo & ego, ô Lutherani, Calviniani, Ariani, ceteri) nescientes quid damnandum sit in sacrificijs gentium, & quid intelligendum in sacrificijs Hebræorum, & quid tenendum vel observandum in sacrificio Christianorum, vanitatem suam sacrum offerunt diabolo, qui eos decipit, recedentes à fide, intendentes spiritibus seductoribus, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi mendaciloquorum. Quid deniq; conciones hæresibus inspersæ aliud, quàm idololatria quadam? Neq; enim ab idololatria distare hæreses, dubitare, quis debet, inquit Tertullianus, cum & auctoris & operis eiusdem sint, cuius & idololatria, atq; hac sanè de causa à Patribus athei nuncupantur hæretici, ab Athanasio Arius, à Hieronymo Eunomius, à Socrate Aëtius, ab alijs alijs: quorum hæreses vos ipsos sequi, aliorumq; hæreticorum cap. 1. demon-

Li. de Præscript.
Serm. 2. cont.
Arian.
Epist. ad Pam.
mach. et Ocean.
Lib. 2. hist. trip.
cap. 8.

demonstravi. Jam verò alterum illud quod in
querimonia sequebatur, plebem sine Sacra-
mentis & cultu diuino viuere, & pecudum
instar mori, quis non videat esse verissimum?
Si enim de plebe haeretica loquamur, nemini du-
bium est, quin Deum ritè non colat, ut iam o-
stendi, nemini etiam ambiguum est eandem
Sacramento Baptismi frequenter spoliari, (ut
apud Anabaptistas accidit) Sacramento au-
tem Eucharistiae atq; ceteris, Ministrorum ve-
strorum scelere omninò destitui. Quid enim?
An non laici sunt Ministri vestri, qui cœnam
illam, Domini scilicet, extruunt? à nulla Epi-
scopo per manuum impositionem sacris initia-
ti, quod tamen diuina litera requirunt; nemi-
niq; succedentes, à seipsis ordinati, ut Cypria-
nus loquitur; & proinde Ministri huiusmodi,
qui nullam Eucharistiae consecrandae à Christo
potestatem acceperunt? cùm solis ille Aposto-
lis, & ijs qui Apostolis legitime succederent,
prasbyteris dixerit: Hoc facite in meam cõ-
memorationem, quemadmodum haecenus
credidit

Act. 13.

1. Timoth. 4.

Tit. 1.

Epist. ad Magn.

Matth. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

1. Cor. 11.

Can. 18. recepto
 a Concil. Car.
 Aug. 5. c. 9.

Dial. aduer. Lu-
 cifer.

Apol. 2. profu-
 ga sua.
 Syn. Alex. Acta.
 Socrat. lib. 1.
 cap. 29.
 Theod. 1. 2. c. 8.

credidit Ecclesia. Quod adeò verum est, ut
 Concilium Nicanum Ine. Diaconos quidem vo-
 luerit præsbyteris Sacramentum corporis Chri-
 sti porrigere, tantum abest ut consecrare posse
 putauerit. Hoc enim neque regula, inquit,
 neque consuetudo tradidit τὸς ἐξουσίᾳ μὴ ἔχοντες
 προσφέρειν, ut ij qui offerendi sacrificium non
 habent potestatem, τὸς τοῖς προσφέρειν δίδοναι
 τὸ σῶμα τὸ ἁγίον, his, qui offerunt, corpus Chri-
 sti porrigant. Hieronymus quoque de Hilario
 Luciferiano differens: Hilarius, inquit, cùm
 Diaconus ab Ecclesia recessit, solusq; ut
 putat, turba sit mundi, neq; Eucharistiam
 conficere potest, Episcopos & præsbyte-
 ros non habens. Denique Athanasius, cùm
 rumorem dissipasset Ischyra Macarium
 (Athanasij præsbyterum) in altare insultasse,
 mensam Domini euertisse, & poculum
 mysticum confregisse, aliud respondit ni-
 hil, quàm Ischyram, cùm præsbyter non
 fuerit, vtpotè cui non Episcopus, sed Co-
 lythus

Ilythus quidam præsbyter manus imposue-
rat, Eucharistiam conficere minimè potu-
isse, ac proinde nihil peccasse Macarium,
si eundem ab altari remouerit. Et tamen hi
profani ministri, ac ne Diaconi quidem à quo-
quam Episcopo ordinati, Eucharistiam confici-
ent? Si autem de plebe Catholica sermo sit, luce
clarius est & ipsam, quæ sub vestra crudeli ac
superba dominatione uiuit, plerumque cultus
Dei, legitimisq; Sacramentis destitui. Per sum-
mam enim iniustitiam, & contra ipsam con-
federationem, quam vsq; adeò iactitatis, ple-
bem ab Ecclesijs arcetis Catholicorum, & mi-
sera mulctatione bonorum ad vestra gurgustia
& speluncas latronum compellitis: Catholicos
quoq; sacerdotes ad ipsam Sacramenta perfer-
re nulli ratione finitis. Cetera de quibus clerus
queritur, ne ipse quidem inficiaris. Vasa enim
Ecclesia & fundos Ecclesijs adscriptos fateris
à vobis ereptos, sed adiungis pauperibus vide-
licet datos. Quod quàm verum sit omnes no-
runt, qui quicquid in Ecclesijs argenti fuit,

quicquid vasorum, in pocula profanis vsibus accommodata esse conuersum vident: fundos autem & possessiones non à pauperibus, sed à nobilibus egentium oppressoribus & expilatoribus teneri. Nec sanè mirum cum vobis fere res pauperum non magis cura sint, quam Iudæ, qui Christum prodidit: quem ut imitari videamini, clerum qui Christi vices in terra obit, è medio tollere omni studio & diligentia contenditis. Sed etiam si ita res haberet, ut pauperibus hac omnia vos dedisse constaret, quibus obsecro rationibus hoc factum vestrum tueri possetis? Anne ulla lex iubet, aut sanctio concedit, ut alienum egentibus prabeatis? Sanè diuina litera, adeoq; æquitas ipsa suum cuiq; tribuendum docent: ut meritò vos grauissimè deliqueritis, qui fundos sacerdotibus, præcipuè pauperibus, eripueritis. Pauperibus interim e-largiri debueratis, non quæ pauperum sunt, sed quæ diuitibus vobis Deus munificè & libera-liter dedit. At vasa, inquis, & ornamenta ad idolorum cultum destinabantur, sacerdotes quoq;

vestri.

vestri idolorum sunt sacerdotes ventrosi & ociosi.
 Intelligo quid velis, idolorum cultum, imagi-
 num venerationē appellas: & sacerdotes quod
 easdem censeant venerandas, idolorum sacer-
 dotes. Sed, ò bone, tibi ostendendum id erat,
 imagines Christi & diuorum, quas Ecclesia
 cultu aliquo prosequitur, idola esse. Hoc tu sa-
 nè nunquam prestare poteris. Differunt enim
 imago & εἰδωλον, ut eruditè Origenes & Theo-
 doretus annotarunt, quod imago sit vera rei si-
 militudo, hominis, equi, &c. ab imitando enim
 dicta est. Idolum autem falsa, ea nimirum,
 quæ id quod reuera non est, repræsentat: ut Ve-
 neris, Martis, &c. statua & figura. Et si tibi
 idem prorsus esse videntur, fateri cogeris, &
 Cherubinos, quos in templo Dei Salomon collo-
 cavit, idola fuisse. Ut vel hinc iam perspicere
 possis sacerdotes Christianos, qui imagines Chri-
 sti & Diuorum aliquo in honore habent, sa-
 cerdotes tamen idolorum dici non posse. Ipsas
 interim habere fas esse, iisdemq; venerationem
 aliquam tribuere, sine omni idololatria suspi-

Homil. 8. in

Exod.

Quest. 38. in

Exod.

cione, & ex sacris literis, & æcumenicis Concilijs, vetustissimorumq; Patrum consensione viri Catholici, ijq; doctissimi iam diu demonstrarunt: quibus hætenus à vobis responsum non est. Quod autem populum dicis imagines Dei cultu venerari, & diuinum quidpiam ipsis inesse putare, mendacium est. Quod verò adiungis scholasticos secus in scholis de imaginibus, secus verò in cantilenis occinere, & ipsum quoq; mendacium est putidissimum: nec enim tu ullam cantilenam protuleris, ex qua iure colligas scholasticos illos in suis siue precibus, siue Hymnis Sanctorum imagines ut Deum ipsum venerari. Non enim hæc latria colunt (ut VII. Synodus OEcumenica inquit ante annos octingentos) nec in ijs spem reponunt, aut deniq; iisdem sacrificia offerunt, sed ut sacra Euangelia venerantur: ita tamen ut per imagines, coram quibus caput aperiunt, ut Concilium Tridentinum loquitur, Sanctos ipsos, quorum illa gerunt similitudinem, honorent. Quod deniq; serpentem aneum confractum, quamuis
 typus;

Nicolaus Sande-
 rus lib. 2. de
 Imaginib.

Rob. Bellarmin.
 Tom. 1. contro.

Arturus Faun-
 teus in Doctrina
 Catholica de
 Sanctorum In-
 nocent. & Vene-
 rat. parte 2. c. 5.
 Actione 3. & 7.
 effione 25.

typus Christi esset, memoras, & Lactantium
profers affirmantem nullum cultum syncerum
religionis eo in loco esse, ubi cultus aliquis simu-
lacrorum fuerat, Augustinum quoque monen-
tem, ne religionem in cultu mortuorum ponamus,
ac ad extremum Epiphanium, quem ais
ne imaginem quidem crucifixi in templo ferre
voluisse, & ineptissime & improbiissime facis.

Serpentem enim aneum Ezechias 4. Reg. con- 4. R. 2. 19.
fregit: quoniam Hebraei eidem incensum adole-
bant ut Deo, & obliti significationis, propter
quam serpentem erexerat Moyses, honorabant
eundem ob materiam, ut idola cetera: ab eoque
beneficia curationum proficisci putabant. Ser-
penti interim ut signo religioso honorem ali-
quem iure atque merito sineque crimine habitum
a Iudeis antea fuisse, Augustinus testis est. Lib. 3. de Trin.
Lactantius de simulacris idolisque gentium dis- tat. cap. 10.
serit, qui de imaginibus, quid senserit ex hoc Lib. 1. Inst.
ipsius carmine. Flecte genu, lignumque crucis Carmin. de Pass.
venerabile adora, cognoscere potes. Atque ea-
dem de Augustino ratio, ut iam liquet. Epi-
phanij

De Controuersiis inter Ordinem

phanij factum quod refers, Epiphanij non est.
 Verba enim quibus Historia illa continetur
 Epiphanij nequaquam sunt, sed ab Iconoma-
 cho quopiam Epistola adiuncta. Quod ex eo pa-
 tet, quia post finem Epistola adiecta sunt, &
 D. Hieronymus in Epist. ad Pammachium to-
 tam ferè Epistolam Epiphanij à se Latinam
 factam recitat: huius autem imaginis ne me-
 minit quidem: & D. Gregorius affirmat nul-
 lum unquam Episcopum ante Serenum Imagi-
 nem Christi confregisse: deniq; stylus non con-
 uenit cum reliqua Epistola. Hac cum ita se ha-
 beant iustissima est uniuersi cleri querimonia
 adeoq; verissima: tuam autem de cleri nescio
 quo falso cultu iniustissimam, ex his quoq; par-
 tim iam apparet (in imaginum enim venera-
 tione nullam idololatriam esse iam ostendi)
 partim ex responsione ad reliqua quæ affers ap-
 parebit. Ad illud igitur quod ais clerum tem-
 pla profanare, quod Antichristum Romanum
 uidelicet Pontificem, (qui vera, inquis, species
 abominationis et desolationis est à Propheta prædicta)
 in ijsdem

in iisdem considerare sinat, respondeo fuisse id tibi argumentis ostendendum. Mihi interim promptum est euincere nihil eorum quæ affirmas Romano Pontifici conuenire. Abominatio enim illa desolationis Romano Pontifici tribui Daniel. 9. nequit: nec ullus unquam interpres præter fanaticos & deliros huius temporis hæreticos eam de Romano Pontifice explanauit. Hieronymus abominationem desolationis existimat intelligendam vel de imagine Cesaris, quam Pilatus In Daniel 9. & 24. Matth. posuit in templo, aut de Adriani equestri statua, quæ in ipso sancto sanctorum usque ad illius tempora permansit. Chrysostomus abominationem statuam putat eius, qui urbem Hierosolymam expugnauit. Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Iulius African. Eusebius, Augustinus, totum eum locum, uti & illam Matthæi 24. Cum ergo videritis abominationem desolationis, &c. de euerfione Hierosolymæ interpretantur. Et germanam hanc esse huius loci expositionem ex Euangelio euidenter colligitur. Quod enim apud Matthæum 24. Christus

Matth. 24. 24. Christus ait. Cum videritis abomina-
tionem desolationis, &c. tunc qui in Iudæa
Luc. 21. sunt fugiant ad montes: Lucas sic exposuit:

Cum videritis circumdari ab exercitu Hierusalem, tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius: tunc qui in Iudæa sunt fugiant ad montes. *Sit amende Antichristo & extremis temporibus accipere locum velis, ne tu quidem quidquam contra Romanum Pontificem effeceris. Nam tum deficiet hostia & sacrificium, quod è medio tollet Antichristus, & sedebit in templo Dei, tanquam Deus adorandus. Papa autem nec sacrificium sustulit, ut ipsi cernitis, nec se Deum profitetur, quinimò Deum religiosè veneratur, adeoq; Sanctos eius demissè colit. Imò quoniam ita vis, ex hoc ipso colligo Romanum Pontificem Antichristum dici non posse, cum eorum nihil præsiterit, quæ hoc loco facturæ Antichristus dicitur. Sed hoc totum argumentum eruditissimè Sanderus, Bellarminus, Thyraus, tractarunt: & Romanum Pontifi-*

*Lib. 2. de iustib.
 Monarch.*

*Thyraus in
 Thesib. de An-
 tichristo.*

Bellarmin. tom. 1.

Pontificem Christi Vicarium, vos autem tanquam hæreticos Antichristos esse demonstrarunt. Jam verò ad alterum illud desolationis in Ecclesia Romana argumentum, quo affirmas Catholicos sub specie veritatis canonem sacræ Scripturæ abiēcisse, & novos canones seu traditiones statuisse, respondeo te falsum crimen Catholicis uniuersis imponere. Omnes enim Scripturæ canonem venerantur, adeoq; integrum prorsus recipiunt, canones autem si quos novos condunt, ij sunt eiusmodi, ut Scripturæ canoni non aduersentur. Traditiones autem Apostolicas & à maioribus acceptas retinendas esse supra demonstraui. Imò quoniam cap. 2° hanc nobis de Scripturæ canone intendis litem, affirmo vos canonem violasse, adeoq; eius partem bonam abiēcisse, quod euidenter Soclonius Lib. de Ecclesia. & Laur. Arturus Faunteus ut alios taceam Lib. 2. de Ecclesia. ostenderunt. cōt. Sacerdotem. Vobis igitur desolatio, non clero Polonia ceterisq; Catholicis est tribuenda.

r

Postremam

De Controuersis inter Ordinem
Postremam Ordinis Ecclesiastici querimonia
de grauissimis iniurijs quas patitur, &
realibus & personalibus iustissimam esse:
eundem minimè caussa inaudita Euangelicos,
quos vocant, hæreticos iudicasse, nec
in eorundem corpora sæuire, bellisue
civilibus occasionem dare.

Caput XIII.

AM AD EXTREMA
cleri querimoniam ventum est, calumniator,
que de eo instituitur, quòd sacerdotes sine lege,
sine iustitia, sine iudice tam reales quàm
personales (verba querimonie sunt) iniurias
patiantur, cadantur, interimantur impunè, ac
deniq; quibusuis obscurissimis hominibus, etiam
Iudeis, qui suos habent patronos ac defensores,
postponantur. Qua sanè grauis est, fateor, veris-
sima tamen, ut iam ex iurisdictione Eccle-
siastici

fiastici ordinis iniquissimè imminuta, & decimis per summam iniuriam eidem ereptis liquet. Ut in praesentia mihi laborandum non sit, ut huius querimonia aequitatem multis ostendam: maximè quòd tu ipse omnia, de quibus querantur clerici, agnoscas & confitearis. Illud solum excipis, Ecclesiasticos iudice non carere, imò & ipsos pro tribunali pari cum secularibus numero causas cognoscere: sacerdotes autem, si qui feriantur aut perimantur, eos esse qui meretricijs dediti amoribus alienas ades inuisunt, vel in tabernis cum rusticis perpotare solent. Quae ego sanè omninò non inficio, illud tamen contendo cleri querimoniam esse iustissimam & aequissimam. Nam quamvis pro tribunali ipsi sedeant, tamen ita sedent, ac si iudices non essent, quandoquidem ipsorum decreta quamvis & legibus Regni & recta rationi consentanea, vel contemnantur, vel negliguntur; imò ne quod decreuerint fiat, omni studio & diligentia ab ordine seculari curatur. Sacerdotes autem etiam si eorum, quae ais, criminum rei interdum sint, nec

tamen ita malè tractari à priuatis hominibus pro ipsorum libidine deberent, nec ij, qui ijsdem vel verbera vel necem intulissent, impuniti inultiq; remanere. De sacerdotibus enim & omnibus in uniuersum clericis Episcopos solos eorumq; ministros pœnas sumere sanctissima & vetustissima Regni leges voluere; ipsos autem qui clericos iniuria lesissent, Episcopis esse tradendos, ab ijsdemq; iudicandos statuta decernunt. Sed præter sacerdotes, quos, odio impulsus, narras ob sua flagitia verberari & occidi, alij inueniuntur, qui à nobilibus maxime hæreticis & culpa alioqui omnis expertes grauissima quaq; perpetiuntur. Quos tamen, ea est temporum infelicitas, nec secularis iudex condemnat, quoniam ipsius id muneris non est, nec Ecclesiasticus iudicat, quoniam etiam citati legitimè & vocati causam dicere pertinaciter & peruicaciter recusant. Unde illud euenit, ut & Ordo Ecclesiasticus in tanta hominum perfidia & iniquitate grauissimas in dies iniurias accipiat, & secularis qui easdem facit,

Iaroslav Gnes.
Inen. Arch. fol.
54. & Bodzan.
84 Craco. fol. 57.
Sigismundus
Cracouie 1543.

facit, sine pœna. & periculo securus uiuat,
 ipsaq; impunitate fiat efferator & immanior.
 Atqui hic finis esse poterat & pestilentis libelli
 tui, & refutationis meae, nisi tibi visum fuisset
 & cleri querelas, & tuas ad easdem responsio-
 nes Epilogi loco breuiter connumeratas iterare,
 & nouam querimoniam instituire, quod clerus
 caussa inaudita. Vos. tanquam lupos & hereticos
 condemnet Concilij Tridentini fretus auctoritate.
 (quod legitimum, inquis, esse non potuit, cum nec ad-
 missi nec auditi nostrarum partium Theologi sint, &
 Romanus Pontifex, qui reus potissimum perageba-
 tur eidem præsuerit) quod forum illud exoptet, in quo
 non conscientias modo, sed corpora ipsa affligat im-
 maniter, quod deniq; illam percipiat pacem, qua
 fœdera ante exortas de religione controuersias inta-
 rumpantur, & bella ciuilia excitentur in Polonia,
 ut in Germania, Gallia, Anglia, accidit, dum ordo
 Ecclesiasticus pro suo stabiliendo principatu impen-
 sius laborabat. Quia autem ita lamentaris, &
 tuorum conditionem deploras, danda à me ope-
 ra est, ut tibi faciam satis. Lupos igitur vos
 uocant Ecclesiastici, & inaudita caussa con-
 demnant?

demnant? Vide ne audita sit, calumniator, causa: sanè audita est, & iudicata iam olim, cum veteres illi & detestabiles heretici siue in Synodis, siue in scholis suas opiniones, & à communi fidelium sensu alienas explicuerant, eademq; ut hareses sunt reiecta & refutata. Eorum enim & vos doctrinam tuemini, & errores mordicus retinetis, ut capite primo demonstrui. Sed etiam si hoc ita non esset, quinam in vos sunt Ecclesiastici iniuriosi? an non vos ipsi heretici nomine inuicem compellatis? An non Heshusius, Lutherus parens vester, alijq; & Zuinglianos, & omnes Sacramentarios hereticos nuncupant? Quam appellationem omnes Lutherani in confessione ab vniuersis recepta suo comprobauere suffragio. Nonne & Caluianiani Lutheranos iisdem ornant titulis, cum in Admonitione ad librum Concordia, tum alibi frequentissimè. Nonne etiam utriq; Anabaptistas & Trinitarios hereticorum loco habent? Quae omnia adeò certa sunt, & explorata, ut etiam nuper Dantiscani & Regiomontani Calui-

Thest 27. anni
1545.
In lib. de coena.

Mullingerus in
lib. de celo &
dextra.

Caluinistas suos ut hæreticos eiecerint. Denique præter hæc omnia Concilium Tridentinum clerus habet, cuius decreto nixus (utcumq; refrageris) vos hæreticorum loco habet. Et quidem iure optimo. Si enim Arium, Macedonium, Nestorium, Eutychetem, Pelagium, Donatum, ceteros in hæreticorum numero reponimus, quoniam Synodi, Nicana, Constantinopolitana, Ephesina, Chalcedonensis, Mileuitana, Gangrensis censuere, & Ecclesia illius temporis uniuersa decreuit, quidni & vos in hæreticis numeremus, quoniam ut Synodos Provinciales Soclonius pp. Censura taceam, vos uniuersos, sacrum Tridenti habitum Concilium damnauit, & Ecclesia uniuersa huius tempestatis tam Græca quam Latina, decretum suo suffragio comprobauit. Quod autem tu Concilium Tridentinum calumniaris, ais, Theologos vestros ne ad Synodum quidem admissos, nec auditos, mendacium est. Saluus enim conductus, ut loqui solemus, omnibus datus est, qui Concilium adire, & causam suam agere uoluere. Adfuere quoq; Mauritijs Ele-

storis

etoris Theologi, & Wirtembergensis Ducis, nominatim Brentius alijq³, sed rogati, ut disputationem inirent cum Catholicis recusarunt. Sed etiam absentes causam egere, alij Theologi vestri & auditi sunt, adeoq³ ipsis responsio data, ac ad extremum haretici appellatio ijsdem pro meritis attributa. Quod verò adiungis Concilium minus legitimum fuisse, quod eidem Romanus Pontifex, qui reus peragebatur, presucrit ineptum est. Quo enim iure vos Pontificem reum peragitis? Quo nomine? Cuius criminis? An eius quod fidem maiorum defenderit? Aliud nullum proferre potestis. Deinde cur Romanus Pontifex in Concilio non presideat, cum M. D. annos totos id obtinuerit? Et quamvis à vobis accusetur, privari tamen non potest iure suo, donec legitimo iudicio convincatur Summus Pontifex non existere. Accedit etiam, quod si hac exceptio locum habere debeat, nec Arius legitimè condemnatus fuit, in Nicana Synodo, ij enim presuere eidem, qui & ipsi rei, Arii opinione, erant, et in summo errore

Bellarmin. Tom. 1.
 & Arturus
 Faunt. in Asser.
 de Principatu
 Petri.

errore & rerum maximarum ignoratione versabantur. Iniquissime etiam & Nestorius à Cyrillo, & à Leone Dioscorus, heretici iudicati sunt in Ephesina & Chalcedonensi Synodo, cum inter ipsos, tota quæ tum agitabatur controversia, versaretur. Nulli denique unquam heretici habebuntur, si hanc tuam admittamus exceptionem? Quis enim unquam hereticus Catholicos iudices reos esse non dixit? Sed quod caput est, non solus in Concilio iudex est Pontifex Romanus, sed & ceteri, qui adsunt, Episcopi, quorum tanta est potestas & auctoritas; ut si eundem heresis convincerent, non iudicare modò, sed & condemnare, adeoque vel inuitum Pontificatu deicere possent. Sed ne de Concilij Tridentini auctoritate ambigas, reuoca tibi in mentem id ipsum ab Augusto, Henrico atque Stephano susceptum, & ab ordine Ecclesiastico uniuerso non comprobatum modò, sed & promulgatum. Quod sanè pro Concilio aduersus tuas calumnias satis est in Polonia firmum. Jam verò quòd clerum accusas ita animo affe-

Z

Etum

etum esse, ut in corpora vestra seuire peroptet, & pacem eam percupiat qua bella excitet, iniquissimè facis. Nullam enim vim vobis inferunt, etiamsi & Ecclesie sanctiones, & Regni iura aliud ab ipsis postulant; & vos malunt ut fratres & propinquos ab errore ad veritatis lucem reuocare, quam quicquam in vos grauius decernere. Bellum autem tantum abest ut percupiant, ut in concionibus, in compitis, in Senatu pacem ubiq; suadeant, & quidem, quantum licet in tam infinita licentia, aliquos perfidia hominum distractos rursus in pristinam concordiam reducere pro virili elaborant. Nec verum est, ut tu opinaris, bella ciuilia in Gallia, Anglia, Germania, & Flandria à clero principium habuisse. Hugonoti enim in Gallia, Anglia, & Flandria, in Germania Lutherus & Muntzerus, & olim Husita in Boemia, ut ex omnibus Historijs liquet belli non instrumenta, sed & auctores extitere.

Atq; hac, calumniator, ad responsionem tuam: qua quid effeceris iam ipse, opinor, vides:

Mea

*Mea quidem sententia hoc solum tam intem-
perata & insolenti scriptione affecutus es, ut
maleuolentia tua in Ecclesiasticum ordinem te-
stimonium extet ad nominis tui ignominiam
sempiternam, mea autem in eundem beneuo-
lentia monumentum perpetuum. Quid autem
praterea profecerim, aliorum sit iudicium.
Illud interim sine arrogantia, ac ostentationis
omnis suspicionem dicere, nisi me omnia fallunt,
potero, me & cleri iurisdictionem ita asseruisse,
ac ius decimarum ita defendisse, ut quiuis fa-
cile intelligat se nec illam absq^{ue} scelere immi-
nuere, nec has nisi per summam iniquitatem
retinere posse, Ecclesiastici deniq^{ue} Ordinis que-
rimoniam uniuersam ita tractauisse, ut ius-
tissimam exquisitamq^{ue} esse satis appareat.
Utinam, quod opto, speroq^{ue}, prestiterim, meusq^{ue}
hic qualiscunq^{ue} labor; ad Dei certè gloriam,
& Ecclesia utilitatem susceptus,
fructus uberes diutur-
nosq^{ue} ferat.*

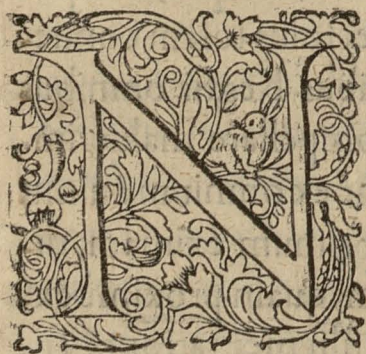
L A V S D E O.

ILLVSTRISSIMI 187.

AC REVERENDISSIMI D. D.

ALBERTI BOLOGNETI, Cardinalis &
Episcopi Massanen: S. Sedis Apost. Legati in
Comitijs Regni ad Sereniss: Polonia Regem, &
omnes Ordines, Oratio habita Warsavia
die XII. Februarij.

M. D. LXXXV.

ONEST SANE QVOD
mirum cuiquam vi-
deatur, me qui & ini-
tio ad uniuersam hanc
Rempublicam missus
fuerim, & per omne
legationis meæ tem-
pus non tuam tantum Serenissime Rex,
quam crebris sermonibus vsurpare solco,
sed etiam omnium Ordinum beneuolenti-
am erga me propemodum incredibilem ex-
pertus sim, oblatam mihi generalis huius
conuentus occasionem, prætermittere no-
luisse,

182. luisse, quin ante meum è Polonia discessum
omnibus valedicerem, & cum singillatim
vnumquemq; (id quod maximè voluissem)
exosculari atq; amplecti non valeam, vni-
uersos saltem ea qua possem ratione saluta-
rem. Verùm quoniam rerum omnium no-
uitas maximè mouere solet, adhuc pleriq;
scio, mirabuntur quid sit, quòd cum ego
Maiestatem tuam antehac semper, vel ipso
Comitiorum tempore, solus solam conue-
nerim, nunc præsentibus Regni omnibus
Ordinibus eandem compellare maluerim.
Quare vt omnem planè ex omnium animis
suspensionem, quamprimum eximam, di-
cam apertè, præter eam, quam proximè ex-
posui, alias quoq; consilij mei rationes fu-
isse, quæ me non inuitauerint solùm, sed
propemodum etiam coëgerint, vt præter
meam consuetudinem ex hoc loco in præ-
senti verba facerem.

Primò enim ad officium meum perti-
nere

Fieri arbitratus sum, ut dolorem illum quem
 Summus Pontifex Gregorius tanquam &
 communis pater, & præcipuus Poloni no-
 minis amator, ex hac ipsa, quæ fama pridem
 percrebuerat Rerum publicarum perturba-
 tione sanè gravissimum sensit, palam om-
 nibus testarer simulq; vos omnes, cum mea
 spontè, tum etiam Sanctitatis suæ nomine
 paternè hortarer, ut pacem atq; concordia-
 am, qua nihil ferè preciosius, aut optabilius
 in vita homini datum est, oblatam studiosè
 recipere, receptam constantissimè tueri, &
 conservare velitis: ita ut ego à vobis disce-
 dens, verè dicere possim: Pacem Christi
 relinquo vobis, Christi pacem do vobis,
 quam & Dominus ipse vobis commendat,
 Pacem & veritatem diligite, ait Dominus
 omnipotens. Atqui verò quid causæ est,
 cur non in eam ipsam omni studio incum-
 batis, & pro tot diuinitus susceptis bonis
 summo illi benefactori Deo vos non in-

gratos exhibeatis? Habetis Regem (vt aliam
 tam multa, quæ tamen minora esse fateor
 silentio præteream) qualem vix anteaſtis ſe-
 culis vidit vnquam Polonia. Quod ipſum
 voſmet ipſi & agnoſcitis & fatemini, &
 maximas eo nomine diuinæ clementiæ gra-
 tias agere ſoletis. Contra verò dicat Maie-
 ſtas tua (neminem enim alium hac in re te-
 ſtem appellare libet) quanam & qualia de
 Polonis, quibus voluit te Deus omninò præ-
 eſſe, ipſemet mihi ſæpiſſimè narraueris, qui-
 bus laudibus dum de Polona nobilitate a-
 geremus, tibi in præteritis bellis planè per-
 ſpecta, & animorum & corporum robur,
 & laborum tolerantiam, & morum pro-
 bitatem, modeltiam, continentiam, æqua-
 nimitatem, atq; erga ſuos Præfectos obedi-
 entiam extuleris, quos in re bellica progres-
 ſus; quantam (ſi modò occaſiones non de-
 eſſent) Poloni nominis acceſſionem opera-
 ri te dixeris. Quæ cum ego tam præclara
 hinc

hinc & inde testimonia, & mutuæ voluntatis argumenta semper habuerim, non poterò certè non summopere mirari, atque in communi mœstitia præcipuo quodam dolore angi, si de meis Polonis, optimeq; de me meritis vllò vnquam tempore vel absens ea audiero, quæ publicæ paci & tranquillitati non vsquequaq; respondeant.

Sanè verò pacis ipsius (vt paulatim, & quasi per gradus ad illud pergam, quod mihi præcipuè positum est) pacis inquam ipsius & comparandæ & seruandæ certissimam rationem docet nos diuina sapientia, quæ nobis non obscure insinuat. Iustitiam & pacem, ita mutuò sese complecti, vt hæc ab illa disiungi nequeat, & vbi à iustitiæ semita declinetur, ibi firma, stabilisq; pax reperiri minimè possit. Iustitia, (inquit ille) & pax osculatæ sunt. Sola enim iustitia pacem Rebuspub. pollicetur, sola regni cœlestis quasi speciem quandam terris ostendit. Ju-

stitiæ solius amore vel primo ipso in mun-
 di exordio supremam Regibus potestatem
 populi detulerunt. Iustitia denique sola est,
 quæ ubi deesset, Tribunalia ipsa & subsellia
 Iudicum nihil essent aliud, quam infanda
 latrocinia omniumq; maximè detestabilia,
 quibus optimi quiq; & miserrimi homines
 fide publica decepti crudelissimè spoliaren-
 tur. O salutarem igitur! ô sanctissimam iu-
 stitiam! ô rerum omnium, maximè cœti-
 bus hominum necessariam quam qui è Re-
 pub. tollunt, solem è mundo tollere viden-
 tur! Verene dixero, te Polonis cordi esse,
 an verò potius è Polonia prorsus exulare?
 Etenim si Serenissimum Regem intuear, ac
 si etiam singulos ipsos insignioresq; præser-
 tim Polonos spectem, non potero non in-
 ter alias quam plurimas etiam iustitiæ laude,
 Poloniæ Regnum condecorare. Verùm si
 ad ea animum referam quæ ut pleriq; affir-
 mant ex præsentis rerum statu, corruptaque
 Reipub.

Reipub. forma proficiscuntur liberè fateri debebo, multas quotidie à iustitia fieri quasi secessiones, & eas quidem eiusmodi, quæ & totam publicæ tranquillitatis rationem perturbent, & antiquam Polonorum gloriam apud exterarum Nationes non parum imminuant, & (quod omnium maximum est) iustam Dei iram cuius iam non obscura cernimus argumenta, contra nobilissimum hoc Regnum magis, magisque in dies prouocare valeant. Quibus igitur potissimum piaculis iratum præpotentis Dei numen placare, veramq; pacem impetrare poteritis? Sacrificate sacrificium iustitiæ, sacrificate sacrificium iustitiæ, & sperate in Domino. Frustra enim speratur pax, nisi iniustitiæ labes omnis eluatur, & nisi causa morbi cesserit venis, frustra morbi finis expectatur. Iustitiæ cultum pax, iustitiâ spectatam dissidia consequuntur. A suis principijs vt mala sic bona omnia pendent, quare

aue

188. aut hæc cum illis habenda, aut illa cum his
amittenda. Ecce meam vobis, quamvis
obiter, hac de re sententiam liberè & pau-
cis exposui. Non aliam, atq; dixi, turbarum
causam, non aliud turbarum remedium
esse arbitror: sed vereor, hei mihi, maximè
vereor ne dum sanari vulnus à medico pe-
timus, vulneris fomenta nosmet ipsi relina-
mus, & dum dissidiorum finem à Domino
precamur, ipsimet dissidijs materiem assi-
duè suggeramus.

Porro autem, ne illa confectæ quæ me-
am, Principisq; mei curam minus attingunt
(quanquam nihil quod ad Christi pacem
quacunq; ratione pertineat à Christi Vica-
rio alienum videri potest) eò nunc demùm
veniens, quò mea iam dudum festinabat
oratio. Quæro abs te S. Regia Maiestas tum
& à vobis Illustrissimi Senatores, ceteriq;
viri Nobilissimi, quisnam miserrimo huic
Poloniæ clero iniuriarum vexationum, ca-
lamitatum

lamitatum finis vnquam futurus sit? Præ- 189.

latorum ecce nutat authoritas: iurisdictio impunè spernitur: Ecclesiarum bona inuasoribus obnoxia sunt: polluntur tēpla, ornamentisq; suis spoliantur: Sacerdotibus Decimæ subtrahuntur: Dei cultus deseritur: Ecclesiasticis viris forum nullum, nullus ad iustitiam aditus patet. Quæ si ego singula pro cuiusque rei gravitate conqueri velim, tempus sanè mihi potius, quàm Oratio desit. Quocirca ex tam multis quæ ab antiqua pietate ad omne iustitiæ genus deflexerunt, vnum tantum paucis persequar, idque non exprobrandi, aut accusandi gratia (quod ipsum à meis moribus, meaq; verecundia alienissimum semper fuit) sed cùm eius rei remedium expeditissimum sit, omniq; rationi consentaneum, spero vos hodie illud non grauatè amplexuros, & iam tandem sublata procrastinatione, demptaq; omni mora publicis malis medendi exordium ab

b

hoc

hoc ipso potissimum esse capturos. Quotus
 quisq; est qui si nunc interrogetur, quo iure,
 age mitto quo iure, sed qua saltem iuris spe-
 cie, quâue æquitatis vmbra, aut vello exe-
 quutiones sententiarum pro Decimis ritè,
 & legitimè prolatarum suspensæ fuerint,
 possit mihi ad hoc vel verbum vnum, si
 non verè, saltem probabiliter aut non ab-
 surdè prorsus respondere? Quis est enim
 quem prætereat, Decimas, quæ solvuntur
 Ecclesijs, quin potius illi ipsi naturæ condi-
 tori, rerumq; omnium datori Deo poscen-
 ti rependuntur, diuina voce primum in an-
 tiquæ legis promulgatione fuisse institutas,
 ab Euangelio subinde receptas, Apostolicis
 sanctionibus Pontificijsq; legibus toties re-
 petitas Romanorum Imperatorum, dum ij
 rerum potiebantur, mox verò Christiano-
 rum omnium Regum autoritate munitas,
 vsu ipso apud omnes ferè Regionēs, quæ
 veram Christi fidem profitentur constabi-
 litas.

litas: & (quod momenti etiam plurimum
habere debet) hoc ipso presenti in Regno
ab eo usque tempore, quo Polonia reiecto
Belial, Christum Dominum agnouit, clero
& Ecclesijs, tanquam proprium & certum
ipsarum patrimonium firmissimo iure con-
cessas, donatas, adiectas, omniumq; dein-
ceps, qui vestræ huic Reipub. præfuerunt,
priuilegijs quasi circumseptas, atq; defensas?
Quid dicam amplius? toto isto sexcento-
rum annorum spacio absq; vlla ferè contro-
uersia sacerdotibus persolutas? Quis hæc
inquam ignorat? Et si hæc ita sunt si meri-
diana luce clarius apparent, quo iure quāue
iniuria fit, vt antiqua pietas ad nostræ ætatis
dedecus conuertatur? vt Decimæ Eccle-
sijs, sacerdotibus alimenta, altari ornatus,
Christo ipsi cultus per summam iniustitiam
atq; impietatem denegetur? Non certè ar-
gumentis opus est, vt huius iniuriæ grauitas
ostendatur, quæ non Theologis, non iuris

peritis, non literatis tantum hominibus, sed
 planè omnibus perspicua est: Nam nec de-
 sunt viri nobiles & à literis, & à vera reli-
 gione alieni, morali tamen, & politica qua-
 dam probitate insignes, qui cùm re ipsa tan-
 tæ iniustitiæ dedecus à se procul amoveant
 (Decimas enim Catholicis Ecclesijs sponte
 persoluunt) tùm verò etiam verbis gravissi-
 mis & Catholico homine dignissimis hu-
 ius facti indignitatem conquerantur, priva-
 tamq; nonnullorum contumaciam autho-
 ritate publica muniri, atq; armari minimè
 probent. Quod si idem & alij omnes sen-
 tirent, tandem cum iustitia simul speraretur
 pax in Repub. posse coalescere fierent prava
 indirecta, atq; aspera in vias planas, & post
 tam multas procellas, optatæ salutis signis
 apparentibus exultantium in Domino vo-
 ces audirentur. Vox exultationis & salutis
 in tabernaculis iustorum. Jam verò si exitia-
 lis huius suspensionis decretum sine vlla
 causa

caussa factum est, quam sanctum & ratum
 id haberi debeat secum vnusquisq; reputet.
 Quod si vt id fieret quemadmodum pleriq;
 autumant, instantis tunc Moscouitici belli
 periculum in causa fuit, quis non videt e-
 iusmodi remedia longè periculis ipsis esse
 grauiora? Peruagemur totam Masouiam,
 & gentis illius quæ verè à vobis deuicta est,
 templa omnia perlustremus. Certè si mihi
 vera narrantur, ne vnum quidem præteriti
 belli iniuria desertum esse reperiemus, cum
 tamen Victores Poloni in mille templis, in
 mille, inquam, templis si Deo placet atque
 eò amplius, miram vastitatem conspiciant.
 Sed quid conspiciant dico? & conspiciant
 & taceant, & tantum diuini numinis de-
 decus suarum ipse tantummodo iniuriarum
 acerrimi ultores æquissimo animo ferant.
 O tempora, ô tempora, itane nostræ ætatis
 hominum nonnullorum oculos caligare,
 vt quæ in Repub. omnium maxima, & ve-
 rè sit

rè sit & apud maiores semper habita fuerunt, ea ipsi pro minimis, aut pro nihilo etiam ducant! Oculos habent & non vident, aures habent & non audiunt. Sed tu Domine vsquequo? vsquequo? Exurge quare obdormis Domine, excita potentiam tuam apprehende arma & scutum. Ach quid dico? non arma, non arma, non arma, sed quidem scutum, neq; enim statuas illis hoc peccatum, parce Domine, parce populo tuo, sed tamen in auxilium nostrum respice, & fac nobiscum secundum misericordiam tuam, tempus faciendi, tempus faciendi Domine dissipauerunt legem tuam. Verùm hoc vltèrius non vrgeo, mitto suspensionis rationes quærere, tametsi & miserrimum & indignissimum est quod absque vlla ratione, quod contra æquum & bonum, quod præter Reipub. stylum quod vniuerso ordine Ecclesiastico reclamante factum sit, id non modò antiquissimæ huius
Regni

Regni consuetudini, sed & diuinis & humanis legibus omnibus anteponi. His, inquam, in præsentia, (quando ita necesse est) silentio prætermisissis, vnum hoc vobis dico suspensionem istam, quæcunq; illa fuerit, esse finitam, & iam penitus expirasse, provideq; communi ordinum consensu id ipsum declarari oportere, vt ne diutius clero adiustitiam aditus intercludatur. Vtque intelligant Capitanei debere se in posterum quemadmodum antea sententijs in causam decimarum latis, brachij vt vocant, secularis adminiculum præbere. Expirasse verò suspensionem (cùm hoc ab illo pendeat, an ad proximum tantum conuentum facta fuerint) tum ratione apertissima, tum etiam ex verbis ipsis Decreti plenissimè ostenditur. Ratio illa est, nam si non proximum conuentum, sed incertum compositionis tempus suspensio complecteretur, ita vt non nisi facta compositione finiri possit.

Bone

25. Bone Deus, bone Deus, quænam hinc absurditas, seu quod potius monstrum consequeretur? Nimirum illud, quod cum compositio ipsa illorum, qui Decimas debent consensum & voluntatem necessario requirant possent ipsi dissentiendo efficere, ne vnquam finiretur suspensio, efficere ipsi possent vt perpetuum esset hoc impedimentum, & ne Decimæ Ecclesijs in posterum amplius soluerentur, quo quid alienius, aut absurdius excogitari potest? aut quid erit vnquam absurdum, si hoc non est absurdissimum? Quid enim aliud esset debitorum arbitrio committere rei debitæ solutionem, quàm peruiacibus hominibus & solutionem iustissimam detrectantibus decreto publico suffragari (quod à vestrum omnium voluntate alienissimum fuisse certo scio) quid aliud esset quàm rapinas fouere, quàm legibus imponere, & totius præsertim Polonici iuris auctoritatem (id quod directè

directè fieri non potest) oblique & per sum- 196.
mam fraudem infringere ac labefactare?

Quantum verò ad Decreti verba atti-
net neminem esse arbitror (nisi quis modo
dissentire potius à seipso, quàm seipsum au-
dire velit) cui vel vnquam venerit in men-
tem de ipsorum sensu dubitare, aut qui ve-
ro existimet, secus illam accipi posse, quàm
vt ad proximum conuentum referantur,
cum expressim dicatur. Exequutionem ve-
rò ad alterum conuentum siue ad alium cō-
uentum suspendimus. Esto etiam ad alium
conuentum, nec non de proximo potius
intelligam, quàm de tertio, quarto, quinto
aut deinceps vsq; in infinitum cum & vul-
gatissimæ & certissimæ iuris Regulæ sint
actum prima vice terminari. Infinitatem
apprimè vitandam esse. Reijci omninò in-
terpretationem illam oportere, ex qua vel
minima absurditas consequatur, nedum
hæc tanta vt à debitorum arbitrio & volun-

omnibus

c

rate

tate rei debitæ solutio pendeat. Quamvis autem ubi dictum est ad alium conventum statim subiiciatur, in quo etiam fieri debet compositio tamen hæc verba nostram interpretationem non modò non refellunt, sed maximè potius commendant. Ostendunt enim in illo ipso proximo conventu ad quem suspenditur executio, fieri etiam compositionem debuisse, quam qui tunc obnixè petebāt, postea neglexerunt. Quod si ad compositionem quodocunque futuram & non ad certum conventum fieret suspensio, nihil certè adijceret hæc ipsa clausula, in quo etiam debet fieri compositio, sicq; dictio etiam quam vulgò constat alterius rei implicatiuam esse minimè quadraret. Ac multò etiam minus quadrarent illa verba, quæ postremo pro coronide seu quasi colophono adduntur, sine præiudicio vtriusq; partis, nemo enim existimabit unquam absq; cleri præiudicio fieri posse ut
suspensio

suspensio solutionis decimarum pro debitorum arbitrio in infinitum protrahatur.

198.

His rationibus victa Regia Maiestas (vinci enim rationibus non minus quam armis vincere Inuictissimum Regem decet) procreationem à Senatoribus Ecclesiasticis ea de re superioribus proximis Comitibus interpositam recepit, & in ea recipienda finitam esse suspensionem agnouit. Idque se agnouisse decreto testata est decretum propria subscriptione sigilloque publico communiuit. Atqui certe satis hoc esse deberet, vt ne amplius in posterum hæc nobis obiectaretur suspensio, suspensio, vtq; iam tandem Capitanei officij sui memores sententias pro Decimis latas Regia (vt olim) auctoritate exequerentur. Neq; enim res erat eiusmodi, (si modo summo iure agendum fuisset) quæ noua constitutione indigeret. Nam quid erat opus communi Ordinum consensu perimere suspensionem, quæ tem-

pore ipso satis iam perempta, atq; extincta
 esset? Mitto quòd sine òrdinum consensu
 facta fuerit, sit verè, sit ritè, sit legitimè fa-
 cta, at certè cum initio nō longiorem, quàm
 ad proximum conuentum vitam accepe-
 rit, efficitur necessario, vt post conuentum
 proximum illicò expirauerit. Idq; (vt dixi)
 Regio testimonio declaratum esse, satis esse
 deberet. Quandoquidem nisi Regi conce-
 deretur eiusmodi decreta, quin & publicas
 alias quascunq; leges à dolosis istis interpre-
 tationibus calumnijsq; tueri atq; defendere,
 ac si semper ad eam rem conuentus publi-
 cus esset expectandus, parum sanè fortuna-
 rum vestrarum securitati prospicerent Pa-
 triæ constitutiones, cùm vbiq; non desint
 verborum contortores intortores legum,
 bonorumq; extortores, quorum illæ frau-
 dibus atq; cauillis subuerterentur, fœdaren-
 tur, opprimerentur, anteaquam vllum à
 vobis subsidium expectare possent.

Verùm

Verum (quicquid sit) en vobis quantum Ecclesiastici homines causæ bonitate freti, de suo iure decesserint: Ut enim tantò planius ostenderent vestram se benevolentiam plurimi facere, pacemq; publicam & mutuam animorum consensionem proprijs etiam commodis antepondere post exactum suspensionis tempus, obtentumque ea de re Sereniss. Regis testimonium bienio, atque eo amplius tacuerunt, ut quod satis iam obtinuerant, quodq; etiam multis de causis suo sibi iure vindicare poterant, rursus à Regia Maiestate, ab vniuerso Senatu totaq; adeò nobilitate hoc tempore impetrarent nimirum ut ne Decimis, ne Patrimonijs Ecclesiarum, ne Sacerdotum alimentis, ne deniq; diuinis obsequijs funestæ huius suspensionis obex in posterum opponatur.

Hoc illud est quod à vobis pro vniuerso clero, cleri ipso principes qui inter vos

sedent, vehementer etiam atque etiam petunt. Hoc & tenuioris fortunæ Sacerdotes egentes, famelici, aris forisq; eiekti, ac multis modis indignissimè oppressi, ingentium fletu & lacrimis poscunt, nec sua tantum, sed & Christi vulnera vobis ostendunt: Hoc ipsum Ecclesiæ tam multæ desertæ atq; vastatæ, vel solo ipso aspectu satis enixè rogant. Idem hæ animæ propè innumerabiles, Christi ipsius sanguine redemptæ, summis precibus contendunt, utpotè quæ frustra sibi tam diu panem quæsierint, nec qui frangeret eis, prorsus inuenerint, proindeq; de salute sua se periclitari, atque sathanæ insidijs Erebiq; faucibus sese miserè obiectas esse conqueruntur. Idem hoc ego pro officio meo, proq; ea, quam apud vos, quamvis indignissimè, personam gero, summo studio, & quanta possum animi contentione posco, postulo, efflagito, pacisq; publicæ initium hinc fieri peto, & S.

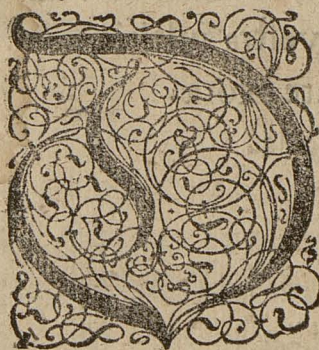
D.N.

D. N. hac ipsa de re mirificè sollicitum esse **202.**
planè vobis attestor atq; confirmo. Sed plu-
ra non addam, forsanq; etiam nimis hucusq;
multa. Neque enim vereri debemus, quin
cum ea de re quæ tam perspicuam rationem
atque æquitatem habet, oratores ad vos
accesserimus pro vestra iustitia
atq; humanitate exora-
tores disceda-
mus.

MOWA

Duchowienstwa Koron-
nego na Seymie Warszawskim / do Króla
Jego Mci / przez Księdza Wawrzynca Goslickiego/
Dzielną Płockiego / K. Król. Sekr.
Króla J. M.

Duchowienstwo K O-
ronne służy B Oży / y
Kościoła iego święte-
go Bogomodlcy W. K.
M. przez Deputaty y
z posłance swoje stawali
sie też tu oto / przed Mł-
iestat W. K. M. na tym
Seymie / przyciągnięni recessami wiela Sey-
mow / przyciągnięni obowiaściem y obietni-
ca W. K. M. y stanow Koronnych / przy-
ciągnięni wielka a nie tylko swa / ale B O g a
wszechmogacego causa y krzywda / ktora ko-
ściół B Oży w osobach ich / w prawiech /
przywilejach / zwyczajach / w Jurizdycey /
a co naprzędnieyszego / co jest w obelżeniu /
y w ynnieyszeniu części chwały Boga wszech-
mogacego cierpi. Stawiając sie tu / przyno-
szą przez mie brata swego / a namnieyszego
sługe

204.
Fluge W. K. M. prośby swe do W. Kr. M.
aby już kiedy tedy / a teraz wiec / gdy czas iest /
miłościwym y Krolewskim okiem na nie
weyjrzeć raczył. Do kogoż innego miała sie
wciąć w tym iedno do tego / ktoremu Pan
Bog sad swoy / Sceptum swoje / Regiment
swoy podał. Per eum REX regnas, & Deus
suum iudicium tibi Regi suo dedit. Prawem
Koronnym y prawem pospolitym personas,
ædes sacras, Iura, Priuilegia, dignitates Ece-
clesiasticas, sub tutelam & patrocinium W.
K. M. podał. Deus igitur tutelar es. Przy-
pominamy y przyznawamy to W. Kr. M.
nie dla ozdoby iakiey / aczy to / ale dla prawdy
abyś W. K. M. wiedział czym iestes / y czym
cie Pan Bog mieć chciał w Kościele swoim
świetym. Krzywdy wszystkie ktorekolwiek
Kaptani studzy Boży od tego cierpia / bądź
o chwale iego święta / bądź o osoby swoje / sa
krzywdy nie tak wielce ich / iako Boga wszech-
mogacego y Maiestatu iego. Jesli crimen
lesæ ciuilis Maiestatis, wszystkie crimina na
świecie przechodzi / a coż crimen & iniuria in
DEVM & Ecclesiam commissa daleko wie-
tśa iest. A iesli wietśa / mamy te nadzieie o
W. Kr. M. iż za krzywdę iego / iako miłośnik
d y po-

205. y pomóżaniec Boży będzieś sie raczył wiać/
tak wielce albo wiecey niżli za krzywdę swą/
albo za krzywdę naywietszego miłośnika
swego: A to iest naprzednieysze onus powin-
ności W. Kr. M. a także / ktore sie nie tylko
ad pietatem & officium, ale też ad conscien-
tiam Regalem przywiazalo: Stupnie tedy
prośby nasze do W. Kr. M. przynosimy / stu-
pnie to o co prosimy otrzymać mamy / sam
Pan Bog / y prawo pospolite wkazal nam y
wkazuje sedziego y obrońce causy naszej/
Wasze Krol. M. naszego M. Pána. Rze-
częś nam W. Krol. M. Rogatisne quae ad
pacem sunt: Tak iest M. M. Krolu / dwu-
rzeczy od W. Kr. M. prosimy: Pacem &
Iustitiam: Gdy Polak dobry od sąsiada po-
koju niema / mowi pospolicie: Nie moge sie
w pokoju chleba przed nim náieść. Toć sie
nam dzieie nasz M. Krolu: Chleb Kościel-
ny / chleb dzieścinny / chleb Boży extra Eccle-
siam est, ani go w kościele / ani na cmyntarzu /
ani przed kościołem widać. Prosimy W.
Kr. M. iakośmy w Pacierzu zwykli Pána
Boga prosić: Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie. Przywroć nam Panie chleb /
ktory mamy od Pána Boga / ktory też od
przodków

140
206.

przodkow naszym przodkow W. K. M. iest
 nam nadany / panis nobis & bolus ex fauci-
 bus eripitur. Christus w Ewangeliu s. mo-
 wi: Quis ex vobis homo est, quem si petierit
 filius suus panem, nunquid porrigit lapidem?
 Nam sie to dzieie / miasto chleba kamien nam
 podala / gdy chleb gwałtem biora: gdy nam
 wkazua do Krola / do Grodu / do Ziemstwa /
 do Trybunału / do Composicyey. a ze wpy-
 stkiego nic. Altera manu panis nobis osten-
 ditur, altera lapis porrigitur: Krzymo cie-
 piemy a nie mamy sie iey gdzie domowic.
 Wrota nam wpedzie do sprawniedliwosci
 zawarte: Sedemus in Cathedra & nihil mi-
 nus quam in Cathedra: Qui solvimus alios
 ipsi ligati sumus, qui ligamus alios ipsi con-
 stringimur. Klucze mamy a spizarnia pusta.
 Czylismy sa inaksey condicyey nizli Bracia
 nasy. Czylismy my sami sine lege, sine Rege
 mamy byc in Repub. czyli vulgus ignobile,
 & sine mente pecus. Dla modestyey y cie-
 pliwosci kaplanskiej w tym obelzeniu leze-
 my: Facti sumus opprobrium fratribus no-
 stris, subannatio & illusio ihs qui sunt in cir-
 cuitu nostro. Jakoby tu Boga nie bylo / a ie-
 si iest / tedy gdzieś za piecem siedzi wzgar-
 d ij dzony

207. dzony y vkrzywdzony. A czyiaś to krzywdą?
Boża naprzod / potym wſzystkiey Rzeczy-
poſp. narodu zacnego Polſkiego / zelżywość
y hańba: iakoby tu ani Pana / ani prawa / ani
rządu / ani ludzkoſci / ani obyczajow dobrych
nie było / tak ieden z drugiego ſtody y nie-
ſprawiedliwoſci kocha ſie / y ona ſie paſtwi.
Kacź że to mniłanie y obelżenie z narodu
naſzego znieſć / a káplanom chleb y ſad ko-
ſcielny przywrocić. O Miłoſciwy Krolu /
vrodziłeś ſie madrym / a co wiecey Chrze-
ſćijańſtim Pánem : factus es vnctus Domi-
ni. nie poſtładayże w Kroleſtwie chrzeſćijań-
ſtim / ktorego cie Pan Bog wodzem y Kro-
lem vczył / tak niſko y tak miżernie kápla-
na ſwego. Vliechayże nie bedzie w takim o-
belżeniu ſługa Boży / inżci biada bywa temu
Kroleſtwu / vbi ſacerdos abſq̃ honore. Pe-
wnać to / a nieomylna naſz M. Krolu / iż wie-
cey metus Dei, niżeli metus Legum może in
Repub. wiecey religione & pietate, niżeli le-
gum ſeueritate continentur homines in offi-
cio humanitatis : wiecey conſcientia deter-
rentur homines à malè agendo, niżeli ſcientia
& ſapientia. To náprawiſ gdy Káplana
przy prawie ſwym zoſtawiſ / gdy władza
Duchowna

208.

Duchowna/discipline Kościelna Kąplano-
 wi przywrociś: ale gdy od Seymu do Sey-
 mu sprawiedliwość y władza Kąplañska od-
 kładać będziesz / za wżgárdą taką Kąplana
 sługi Bożego przyjdzie wżgárdą Boga mi-
 lego / nastąpi wżgárdą Młaiestatu twoiego:
 rozmnoży sie wżgárdą Młagistratu wpy-
 skiego: a nawet wżciwości iednego prze-
 ciw drugiemu / pro populo quieto będzie po-
 pulus contradictionis. Czego aby w Pań-
 stwach swych nie doznawał / postrzegać te-
 go maś iako Pan mądry / iako Krol y Heyt-
 man chrześcijañski: Zachowayże nam tedy
 W. K. M. sprawiedliwość spiritualium
 & tēporalium. Dczyn granice Jurizdykcyej
 Kościelney / wstrześi sedziego o dzieśiećiny y
 o inśe krzywdy Kościelne. By o iaka łaskę y
 sprawiedliwość prosił W. K. M. człowiek
 obcy y nigdy nie znaiomy / ex lege humanita-
 tis & pietatis, nie odmawiał byś mu tego
 W. K. M. abyś iemu łaski y rzeczy słusney
 y pobożney pokazać nie miał. My nie obcy
 ale domowi caro ex carne, os ex ossibus fra-
 trum nostrorum. My słudzy BŻy / słudzy
 W. K. M. nie mamy pietatem & clemen-
 tiam W. K. M. w tym poznać: Nie my tyl-
 ko nie

209. To nie my o to prosimy: Ale oto prosy y rzą-
dzi to zacne Kolo Senatorskie: Przekładaią
gniew Bōży y wiele złego co ślad idzie.
Przekładaią diffidencya ludzka / ktora z tey
samey przyczyny wepłá / y gore bierze mie-
dzy ludźmi. Máló ich y w kole Rycerskim
W. K. M. znaydziesz / ktorzyby tego obiemá
rekomá W. K. M. pomoc niechcieli: wbyłst-
ko maś W. K. M. iedno potrzeba počząc:
Dimidium facti qui benè cœpit habet. Wiel-
ki pień z drogi zwális / ktory do dobrego w
Rzeczypospolitey droge zawális: Wždy ie-
dnáć ci tego od W. Krol. M. żebrza: ktorzy
z przywileiu Bōżego tey Prerogatywey
żázywáia / iż tym rzeczo: Qui vos audit me
audit. Wysłuchayże nas W. K. M. iesli
chcesz áby też Pan Bog wáś Kr. M. w po-
trebach iego wysłucháć raczył / nie nas że-
brzacych słucháć bedziesz / ále Páná Boga /
ktorego tá spráwá iesť / ktory po W. K. M.
tego chce / ábyś iemu sámemu y Káptanom
iego powinnośc swa Krolewska oddał. Po-
koiu y Spráwiedliwosci prosimy / ábyśmy
zá łáská W. K. M. zá przywroceniem tego
co nam nalezy mogli z Prorokiem świetym
mowic: Chwalá Bogu; Iusticia & Pax or-
scularæ

sculatae sunt. Ostatnie przypomniemy: chce-
pli W. K. M. aby W. K. M. prawdziwie/
y vprzeymie quæ sunt Cæsaris Cæsari odda-
wano/oddajze też W. K. M. quæ sunt Dei
Deo. Za czym będzie y Bog W. K. M. y te-
mu Królestwu / dziedzictwu Chrystusowe-
mu krwia iego święta omytemu błogostá-
wik. A gdy nam płác do tego dáć będzie
raczył / abyśmy specificè doległości naše
pokazali/bedziemy/ y iesteśmy to
W. K. M. pokazać
gotowi.

210.

PRO LIBERTATE ET IMMUN-
NITATE ECCLESIAE QVAEDAM
SENTENTIAE.

PSALM: 82.

*Omnes principes eorum qui dixerunt here-
ditate possideamus sanctuarium Dei, Deus
meus pone illos ut rotam, & sicut stipulatam
ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit syl-
uam, & sicut flamma comburens montes; ita
persequeris illos in tempestate tua, & in ira
tua turbabis eos.*

Joel. 3. In Tyrios & Babilonios.

*Citò reddam vicissitudinem: argentum
enim & aurum meum tulistis.*

Stephanus Papa apud Anacleum Epist. 1.
c. 2. Lucius cap. 6. & in Conc. Tribu-
rien. c. 7. & 12. q. 2.

*Sanè si quisquam Oeconomorum spiritu au-
daci, & mente sacrilega Christi pecunias &
Ecclesie aufert, fraudat & rapit, ut homicida
in conspectu Iudicis deputabitur.*

*In Synodo Matisconen. II. can. 9. in Conc.
Mileuitano can. 19. & Toletano 3. Can. 13.*

e

Puniri

Puniuntur grauissimè clerici, qui causam Ecclesie ad Iudicem secularem deferunt.

Sulpitius lib. 2. sacrae historiae circa finem.

Refert S. Martinum Maximo Imperatori dixisse, nouum esse & inauditum nephas ut causam Ecclesie Iudex seculi iudicaret.

Ambr. Epist. 32. & 33.

Valentinianum Imp. Iuuenem adhuc reprehendit, quod Iustina matris impulsu sibi iudicium de fide usurpare contra patris exemplum conaretur.

S. Gregorius lib. 5. cap. 25. de Mauritio Imperatore loquens.

Scimus, inquit, piissimos dominos disciplinam diligere, ordinem seruare, Canones venerari, & se sacerdot alibus negotijs non miscere.

Basilius Imperator in VIII. Synodo discretè asseruit, nec sibi nec ullis laicis licere negotia sacerdot alia tractare.

Gregorius Turonen. lib. 4. cap. 2.

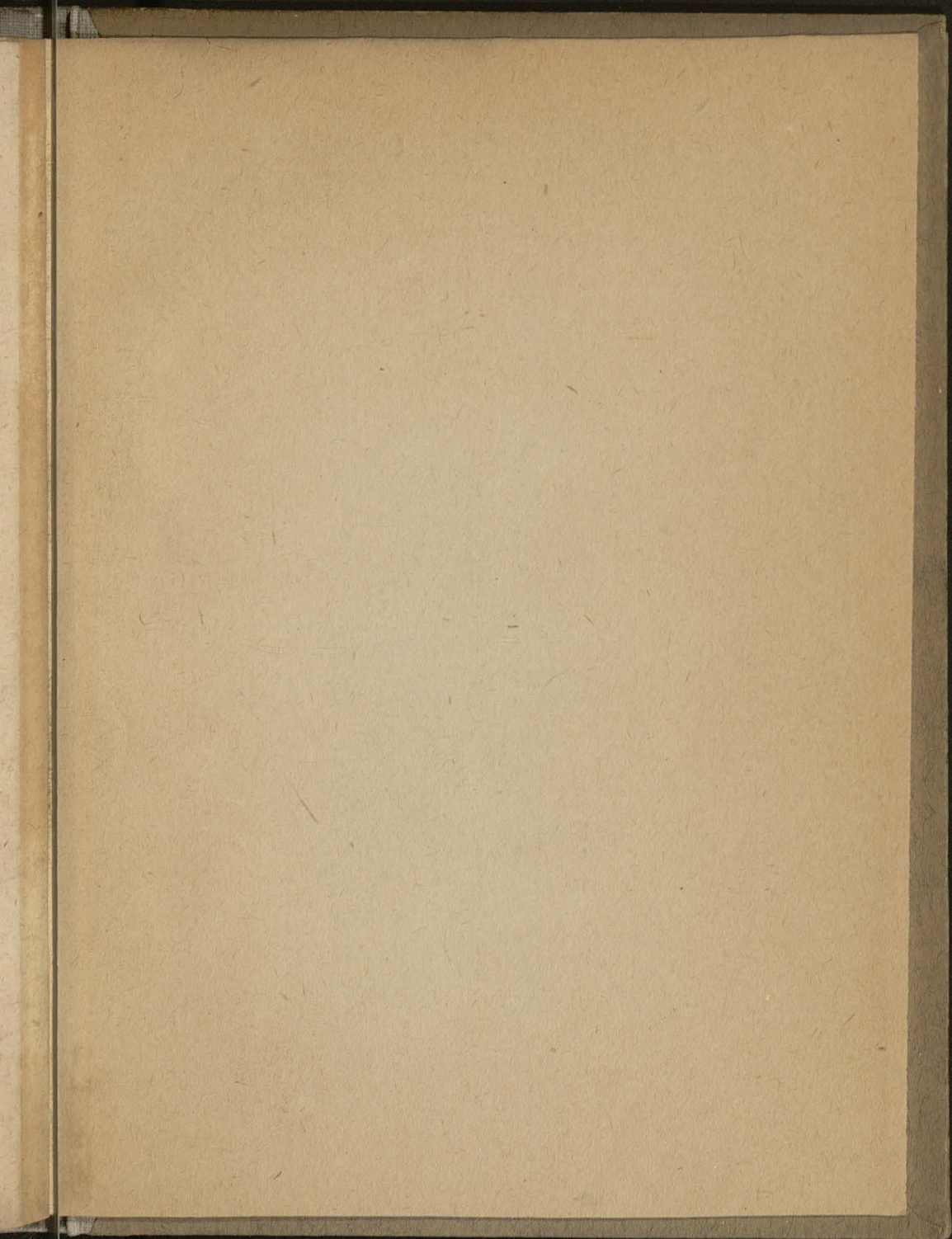
Clotarium Regem tertiam partem fructuum Ecclesiasticorum fisco suo annectere volentem, hoc dicto S. Iniuriosi à proposito reuocatum.

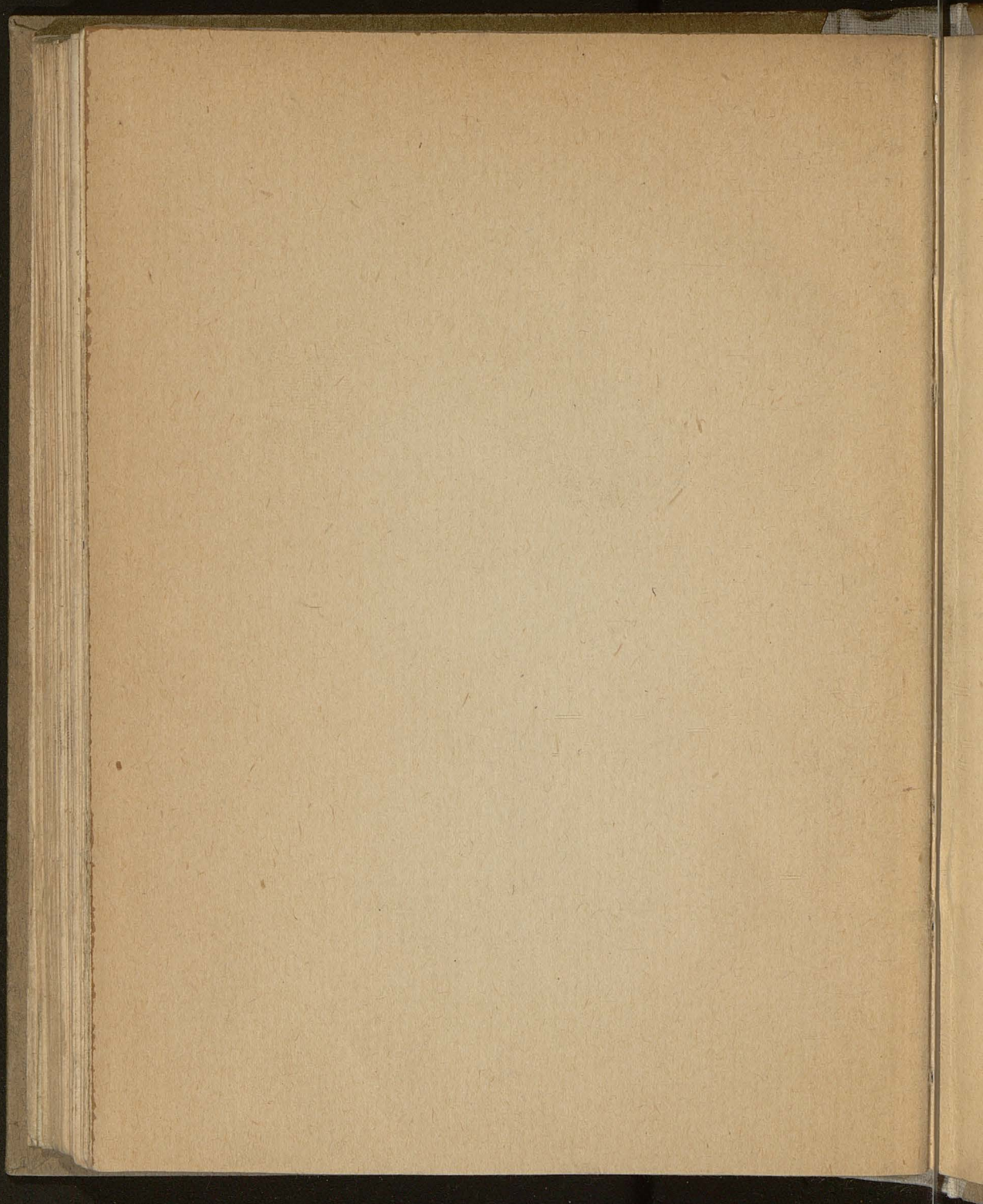
114
catum refert: Si volueris, inquit, res Dei tol-
lere, Deus Regnum tibi velociter auferet. Quia
iniquum est, ut pauperum stipe, quos tuo debes
alere horreo, tua horrea repleantur.

Otto Frising. in Friderico secundo.

Refert Petrum de vineis Friderici Imp. Se-
cretarium ab eodem excœcatū, postea tamen in
gratiam receptum, consuluisse Imperatori, ut
Ecclesiarum suppellectilem auream & argen-
team, ad usum belli conflaret. Quod cum fe-
cisset Imperator, dixisse, egregie se ultum esse
de Imperatore: quod qui prius hominum odia
sibi comparauerat, nunc Deum sibi ex
sacrilegio faceret ini-
micum.

F I N I S.

Coll. Compl.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0040457

